

STRATEGIA ROZWOJU

GMINY RADWANICE

na lata 2015–2023

Radwanice 2015

WSTĘP

Strategia rozwoju jest dokumentem wyznaczający najistotniejsze kierunki rozwoju jednostki samorządu terytorialnego. Określa wizję, misję, założone obszary i cele strategiczne oraz pola operacyjne, jak również wskazuje na otwarte kierunki działania. Zalecenia Komisji Europejskiej mówią, że każda jednostka samorządowa swoje działania, a zwłaszcza inwestycje finansowane ze środków Unii Europejskiej, powinna podejmować w oparciu o jasno sformułowany plan długofalowego rozwoju. Jest to istotne tym bardziej teraz, gdy rozpoczyna się kolejny okres programowania Funduszy Europejskich na lata 2014–2020. Profesjonalne budowanie dokumentu strategicznego wymagało także wdrożenia działań uspołeczniających (konsultacje z głównymi interesariuszami strategii).

Budując STRATEGIĘ ROZWOJU GMINY RADWANICE NA LATA 2015–2023 (dalej: SRGR 2015–2023) przyjęto zasadę, że wszystkie zidentyfikowane kierunki działania powinny realizować zasady podejścia obszarowego, tj. ukierunkowanego na realizację projektów zintegrowanych i partnerskich, inkorporujących korzyści synergiczne, a za rozwój Gminy odpowiedzialność ponoszą nie tylko władze samorządowe, ale także inne podmioty, w tym przedsiębiorstwa, organizacje samorządowe i mieszkańcy.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY RADWANICE NA LATA 2015–2023 została opracowana w oparciu o perspektywę wizji regionu w 2020 roku i kraju w roku 2030, podkreślając jego specyfikę i wskazując na indywidualne rozwiązania, odpowiednie do jego charakterystyki, wyzwań i potrzeb. Przedłożona strategia będzie zatem dokumentem pomocnym przy realizacji wyznaczonych perspektywicznych kierunków rozwoju regionu, dążeniu do osiągnięcia najważniejszych celów. Strategia jest dokumentem programowym, który określa cele rozwoju i stwarza ramy dla przyszłych projektów. Takie podejście zgodne jest z zasadami przygotowywania dokumentów strategicznych, w których wskazuje się wyłącznie kluczowe obszary interwencji.

Niniejszy dokument składa się z części programowej, stanowiącej najważniejszy rezultat procesu budowania STRATEGII ROZWOJU GMINY RADWANICE NA LATA 2015–2023, zawierającej wizję, misję, obszary strategiczne i cele strategiczne, oraz pola operacyjne i otwarty katalog kierunków działania. Część programowa zawiera również wskazanie źródeł finansowania, analizę spójności strategii z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu oraz szczegółową procedurę monitorowania, ewaluacji i aktualizacji strategii. Integralnym elementem strategii są załączniki:

1. Załącznik nr 1. Diagnoza społeczno-gospodarcza.
2. Załącznik nr 2. Analiza SWOT.
3. Załącznik nr 3. Raport z badania ankietowego.
4. Załącznik nr 4. Karta projektu.

1. METODOLOGIA

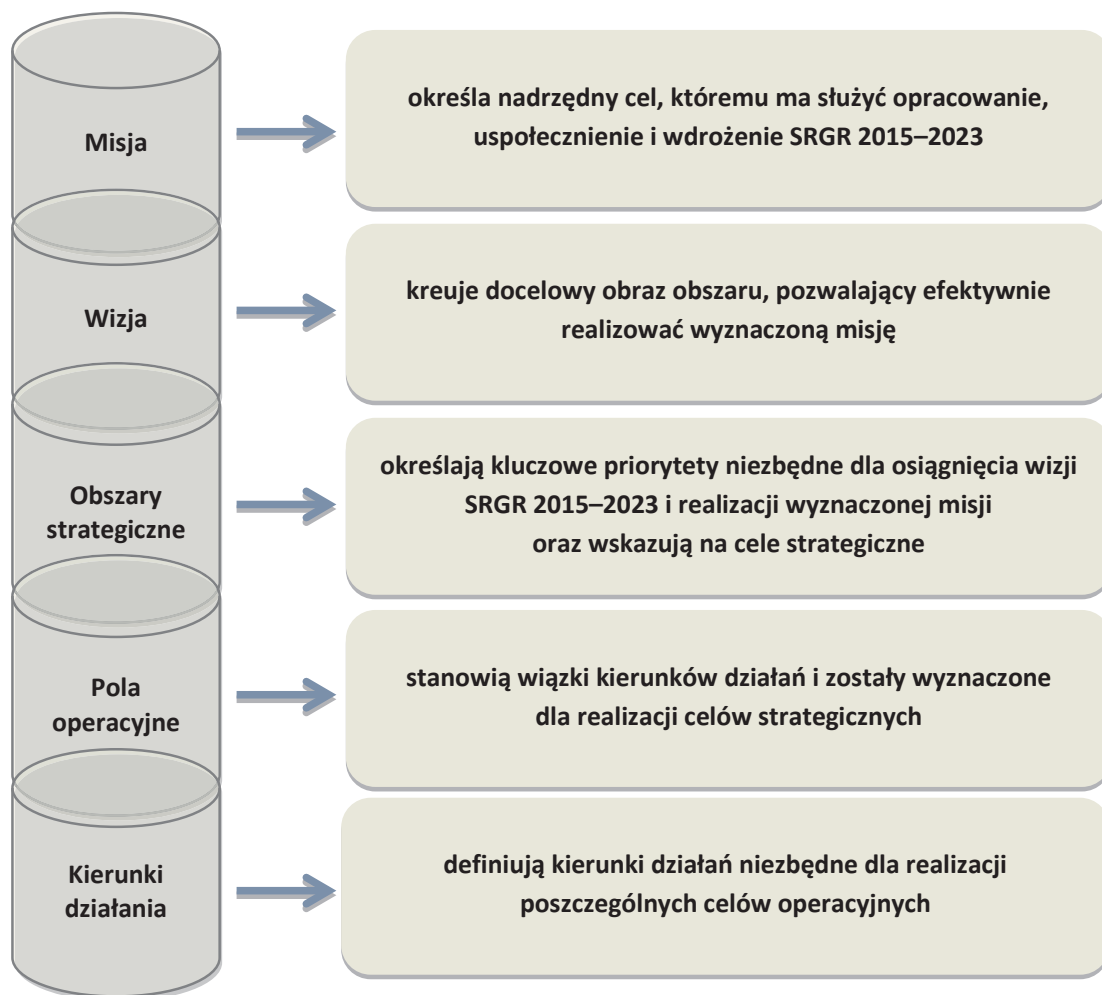
Proces budowy STRATEGII ROZWOJU GMINY RADWANICE NA LATA 2015–2023 przebiegał wieloetapowo:

1. Opracowanie diagnozy społeczno-gospodarczej – celem było stworzenie obrazu obecnej sytuacji gminy w aspektach społecznych i gospodarczych, a także ocena potencjału rozwojowego. Efektem prac zespołu było powstanie diagnozy, opisującej podstawowe uwarunkowania rozwojowe gminy. Dokument został opracowany w oparciu o dane zastane, pozyskane m.in. z Banku Danych Lokalnych, Głównego Urzędu Statystycznego, Urzędu Gminy w Radwanicach oraz innych jednostek.
2. Badanie ankietowe mieszkańców Gminy Radwanice – celem było uzyskanie jak najszerszych informacji od mieszkańców, przedsiębiorców, przedstawicieli organizacji pozarządowych dotyczących poziomu jakości życia, warunków rozwoju działalności, identyfikacji problemów oraz kluczowych kierunków rozwoju obszaru. Każdy uczestnik badania miał także możliwość wskazania konkretnego rozwiązania, propozycji zadania do realizacji w okresie 2015–2023 na terenie gminy.
3. Analiza mocnych i słabych stron, a także szans i zagrożeń rozwoju (analiza SWOT) – celem było przeanalizowanie obecnych mocnych i słabych stron gminy, a także szans i zagrożeń istotnych z punktu widzenia jej dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego. Analiza SWOT została podzielona na szereg obszarów tematycznych takich jak: położenie, zasoby naturalne, demografia, infrastruktura społeczna, gospodarka, infrastruktura techniczna, powiązania zewnętrzne. Analizę SWOT przeprowadzono między innymi w trakcie warsztatów strategicznych.
4. Przygotowanie projektu planu strategicznego – celem była identyfikacja kierunków rozwoju gminy Radwanice na lata 2015–2023 w podziale na cele strategiczne, operacyjne oraz otwarte kierunki działania. Plan strategiczny powstał w oparciu o wcześniejsze analizy, opracowania, materiały wypracowane w trakcie warsztatów, jak również w wyniku badania ankietowego mieszkańców. Projekt strategii został także opracowany w oparciu o założenia przyjęte/wynikające z dokumentów strategicznych wyższego szczebla tj. powiatowego, wojewódzkiego, krajowego oraz europejskiego.
5. Opracowanie procesu monitorowania, ewaluacji i aktualizacji strategii – celem było opracowanie zasad monitorowania i ewaluacji celów i realizacji poszczególnych kierunków działań oraz aktualizowania dokumentu.

Podstawą wyznaczania STRATEGII ROZWOJU GMINY RADWANICE jest określenie misji i wizji oraz wyznaczenie obszarów strategicznych i pól operacyjnych, a także przypisanie im celów strategicznych. Do każdego pola operacyjnego rekomendowano proponowane kierunki działania, jednakże nie mają one charakteru zamkniętego, co oznacza, że mogą być modyfikowane i rozszerzane. Do SRGR 2015–2023 wprowadzono także proponowane projekty oraz opracowano Kartę projektu, umożliwiającą wprowadzanie do dokumentu nowych projektów. Decyduje zgodność z tematyką obszaru strategicznego. Okres obowiązywania STRATEGII ROZWOJU GMINY RADWANICE to przedział lat 2015–2023.

Rysunek 1. Podstawowe definicje

Źródło: Opracowanie własne.

2. WIZJA I MISJA

2.1. Wizja

Na potrzeby opracowania niniejszej Strategii wizja Gminy Radwanice zdefiniowana została w następujący sposób:

GMINA RADWANICE POSIADA BARDZO DOBRZE ROZWIĘTĄ INFRASTRUKTURĘ SPOŁECZNĄ, GWARANTUJĄCĄ WYSOKĄ JAKOŚĆ ŻYCIA SWOIM MIESZKAŃCOM. JEST OBSZAREM ATRAKCYJNYM INWESTYCYJNIE I TURYSTYCZNIE, DBAJĄCYM O ŚRODOWISKO NATURALNE; ZAMIESZKIWANYM PRZEZ ZINTEGROWANYCH, PRZEDSIĘBIORCZYCH I ZDROWYCH MIESZKAŃCÓW.

Wizja precyzyjnie określa pożądane cechy Gminy Radwanice oraz precyzuje kluczowe wartości Strategii. Wizja została sformułowana w możliwie jak najbardziej przystępny sposób tak, aby przekaz był czytelny dla każdego odbiorcy.

2.2. Misja

Na potrzeby opracowania niniejszej Strategii misja Gminy Radwanice zdefiniowana została w następujący sposób:

GMINA RADWANICE, WYKORZYSTUJĄC PRZEWAGI LOKALIZACYJNE, BUDUJE SWOJĄ ATRAKCYJNOŚĆ INWESTYCYJNĄ, ROZWIJA I WZMACNIA PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ, CZERPIĄC PRZY TYM Z DZIEDZICTWA KULTURY I PRZYRODY. GMINA RADWANICE PROWADZI POLITYKĘ ROZWOJU UKIERUNKOWANĄ NA WSPÓŁPRACĘ I INTEGRACJĘ RÓŻNYCH ŚRODOWISK, WSPIERAJĄC AMBICJE OSOBISTE I ZAWODOWE MIESZKAŃCÓW.

Misja precyzyjnie wskazuje cel działania Gminy Radwanice oraz precyzuje kluczowe obszary Strategii. Misja została sformułowana w możliwie jak najbardziej przystępny sposób tak, aby przekaz był czytelny dla każdego odbiorcy.

3. ZAŁOŻENIA STRATEGICZNE

3.1. Logika założeń strategicznych

W rezultacie analizy:

- wyzwań rozwojowych określonych w dokumentach strategicznych wyższego rzędu, w tym: Strategia Europa 2020; Polska 2030. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności (DSRK); Strategia Rozwoju Kraju 2020 – Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo; Krajowy Program Reform – Europa 2020; Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie; Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020; Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2014–2020; Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014–2020; Program Operacyjny Polska Cyfrowa 2014–2020; Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój; Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014–2020; Program Operacyjny Inteligentny Rozwój oraz Programy Operacyjne Europejskiej Współpracy Terytorialnej 2014–2020;
 - potrzeb inwestycyjnych określonych w trakcie badań ankietowych, badań kwestionariuszowych, warsztatów strategicznych i analizy dokumentów źródłowych;
 - nowej perspektywy finansowej Unii Europejskiej, w ramach której różnorodna gama podmiotów uzyska możliwość dofinansowania projektów rozwojowych i która premiuje, oprócz znanych z poprzedniego okresu programowania wartości horyzontalnych (np. równość szans, zrównoważony rozwój, ochrona środowiska, wykorzystanie technik informacyjnych i komunikacyjnych, zatrudnienie), także działania zintegrowane i realizowane w formule partnerstwa publiczno-prywatnego i publiczno-społecznego, wielopoziomowe zarządzanie, oraz większe zaangażowanie innych partnerów rozwoju;
 - odgórnych rozwiązań instytucjonalizacji działalności rozwojowej określonych przepisami prawa, w tym przede wszystkim w Ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie terytorialnym (Dz. U. z 2014 r. poz. 379, 1072) oraz Ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2015 r. poz. 349);
- a. zidentyfikowano następujące cechy warunkujące rozwój obszaru i społeczności lokalnej zamieszkującej teren objęty Strategią:
- położenie w obrębie ważnego centrum komunikacyjnego i gospodarczego – Legnicy, Polkowic, Głogowa, Wrocławia, Zielonej Góry;
 - dobre połączenie w kierunku granicy zachodniej; w Gminie Radwanice krzyżują się główne szlaki transportowe Północ – Południe – droga S3 docelowo połączona z autostradą A4 oraz Wschód Zachód – droga DK12 połączona z siecią autostrad i dróg ekspresowych, bliskość portów lotniczych we Wrocławiu (-1,5 h) i Zielonej Góry (-1 h);
 - korzystne położenie geograficzne przy Przemkowskim Parku Krajobrazowym, rezerwacie przyrody „Buczyna Szprotawska”, Wzgórzach Dalkowskich oraz na Równinie Szprotawskiej;
 - zasoby naturalne eksploatowane przez KGHM;
 - cenne zabytki w szczególności architektura sakralna i pałacowa oraz bogate zasoby dziedzictwa obszarów wiejskich i potencjał dla rozwoju produktów regionalnych;
 - korzystna struktura demograficzna gminy Radwanice (20% udział osób w wieku przedprodukcyjnym, dodatni przyrost naturalny) i dodatnie saldo migracji, wzrastająca liczba ludności napływowej;
 - potencjał społeczny wynikający z funkcjonowania stowarzyszeń, grup nieformalnych, jednostek pomocniczych;
 - przynależność do Legnicko-Głogowskiego Obszaru Miedziowego;
 - posiadanie terenów atrakcyjnych inwestycyjnie;
 - Współpraca z Lokalną Grupą Działania Fundacja Porozumienie Wzgórz Dalkowskich;
 - terminowa realizacja inwestycji pod nazwą zaprojektowanie i wybudowanie drogi ekspresowej S-3 Nowa Sól – Legnica (A-4), zadanie II od węzła Gaworzycy do węzła Kaźmierzów;
 - rozwój transportu publicznego zapewniającego spójną, zintegrowaną na poziomie powiatowym komunikację.

- b. zidentyfikowano następujące cechy wpływające na konieczność restrukturyzacji lub stanowiące barierę rozwojową:
- niezadawalający stan techniczny infrastruktury drogowej (dróg gminnych, w tym transportu rolnego, powiatowych i krajowych) oraz infrastruktury towarzyszącej (ciągi piesze, rowerowe, pieszo-rowerowe, przystanki, chodniki);
 - ograniczona dostępność komunikacyjna (niewystarczająca intensywność transportu publicznego);
 - niski rozwój turystyki i form aktywnego spędzania czasu;
 - niewystarczający w stosunku do zasobów stopień wykorzystania odnawialnych źródeł energii dostępnych na terenie gminy;
 - emigracja zarobkowa osób młodych i wykształconych;
 - rosnąca konkurencyjność ze strony innych ośrodków gospodarczych;
 - przenoszenie na gminy nowych obowiązków bez przydzielania adekwatnych środków finansowych;
 - niewystarczająca infrastruktura wodno-kanalizacyjna;
 - ograniczony dostęp do programów profilaktycznych i specjalistycznej opieki medycznej;
- c. rekomenduje się przyjęcie logiki interwencji opartej o następujące obszary strategiczne:
- Obszar strategiczny nr 1 – Gospodarka lokalna;
 - Obszar strategiczny nr 2 – Spójność techniczna i środowisko;
 - Obszar strategiczny nr 3 – Spójność społeczna.

Tabela 1. Logika założeń strategicznych

OBSZAR STRATEGICZNY	CEL STRATEGICZNY	POLE OPERACYJNE	CELE OPERACYJNE
1. Gospodarka lokalna	Wykorzystanie potencjału inwestycyjnego, wsparcie rolnictwa, przedsiębiorczości i zatrudnienia oraz rozwój turystyki	1.1. Atrakcyjność inwestycyjna	Wykorzystanie potencjału inwestycyjnego gminy i absorpcja kapitału inwestycyjnego dla budowania trwałych przewag konkurencyjnych i rozwoju rynku pracy
		1.2. Rolnictwo i przedsiębiorczość	Wzrost konkurencyjności sektora MŚP i rozwój nowoczesnego rolnictwa
		1.3. Zatrudnienie	Wzrost kompetencji zawodowych mieszkańców oraz poprawa komunikacji strony podaźowej i popytowej rynku pracy
		1.4. Turystyka	Budowanie trwałych przewag konkurencyjnych obszaru w oparciu o dziedzictwo kultury i przyrody

OBSZAR STRATEGICZNY	CEL STRATEGICZNY	POLE OPERACYJNE	CELE OPERACYJNE
2. Spójność techniczna i środowisko	Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości, spójnej i nowoczesnej infrastruktury technicznej oraz poprawa jakości środowiska naturalnego	2.1. Odnawialne źródła energii i gospodarka niskoemisyjna	Zmniejszenie negatywnej presji człowieka na środowisko poprzez zwiększenie wykorzystania OZE oraz zmniejszenie zużycia energii i emisji CO ₂
		2.2. Gospodarka sieciowa	Kompleksowe uporządkowanie gospodarki sieciowej dla ochrony środowiska i jakości życia mieszkańców
		2.3. Infrastruktura drogowa i komunikacja	Poprawa bezpieczeństwa i komfortu w ruchu drogowym oraz podniesienie konkurencyjności inwestycyjnej i turystycznej obszaru
		2.4. Rewitalizacja i ład przestrzenny	Podniesienie estetyki przestrzeni publicznej i uporządkowanie ładu przestrzennego
		2.5. Infrastruktura kultury	Dostosowanie infrastruktury kultury do rosnących wymagań odbiorców i dla podniesienia atrakcyjności turystycznej obszaru
		2.6. Infrastruktura sportowa i rekreacyjna	Dostosowanie infrastruktury sportowej i rekreacyjnej do rosnących wymagań odbiorców i dla podniesienia atrakcyjności turystycznej obszaru
		2.7. Bezpieczeństwo publiczne	Podniesienie bezpieczeństwa mieszkańców oraz ochrona środowiska naturalnego i mienia
3. Spójność społeczna	Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości infrastruktury społecznej i usług	3.1. Usługi czasu wolnego i integracja mieszkańców	Wzrost integracji mieszkańców i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu
		3.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	Zmniejszenie intensywności zjawiska wykluczenia społecznego
		3.3. Ochrona zdrowia	Poprawa dostępności do programów profilaktycznych i promocja zdrowego stylu życia oraz edukacji zdrowotnej
		3.4. Edukacja	Poprawa dostępności do wysokiej jakości usług edukacyjnych, w tym w zakresie kompetencji kluczowych na rynku pracy
		3.5. Współpraca partnerów rozwoju i efektywne zarządzanie w samorządzie	Wzrost efektywności zarządzania w samorządzie lokalnym oraz rozwój współpracy z otoczeniem

Źródło: Opracowanie własne.

3.2. Obszar strategiczny nr 1 – GOSPODARKA LOKALNA

Celem obszaru strategicznego nr 1 jest wykorzystanie potencjału inwestycyjnego, wsparcie rolnictwa, przedsiębiorczości i zatrudnienia oraz rozwój turystyki.

Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej determinowany realizowaną inwestycją budowy drogi ekspresowej S 3, przebiegającej także przez teren gminy Radwanice, wymaga od władz samorządowych podjęcia działań związanych z organizacją i uzbrojeniem terenów inwestycyjnych oraz włączenia ich do systemu Legnickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej (utworzenie podstrefy). Organizacja i uzbrojenie terenów oznacza zmiany w zagospodarowaniu terenu poprzez uporządkowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, stopniowe nabywanie własności terenów pod inwestycje, uzbrojenie działek (poprzez ich usieciowienie i budowę dróg dojazdowych). Równoległe będą prowadzone także działania promocji gospodarczej gminy z eksponowaniem rosnącej atrakcyjności inwestycyjnej. W szczególności działania obejmą promocję multimedialną, udział w targach zagranicznych, promocję za pośrednictwem LSSE.

Rozwój turystyki prowadzony będzie w oparciu o materialne i niematerialne zasoby kulturowe oraz zasoby przyrodnicze. Planuje się identyfikację produktów lokalnych, przeprowadzenie procesów rejestracji i certyfikacji i wpisanie na listę produktów, promocje zasobów poprzez opracowanie znaków graficznych (opakowań, hasła i reklamy). Wśród działań kluczowych wskazuje się na rozwój wiosek tematycznych – Jakubowa i Sieroszowic – turystyka poznawcza, pielgrzymkowa, aktywna (w tym konna), czy agroturystyka. Ważnym działaniem będzie także promocja zasobów dla turystyki aktywnej, w szczególności we współpracy z innymi samorządami i Lokalną Grupą Działania Fundacja Porozumienie Wzgórz Dalkowskich. Planuje się m.in. budowę ścieżki rowerowej wzdłuż drogi krajowej DK 12 Radwanice-Buczyna-Nowy Dwór oraz od Kłębanowic w kierunku Polkowic.

Kompetencje samorządu gminnego w zakresie rozwoju i stymulowania przedsiębiorczości, jak i promocji zatrudnienia są mocno ograniczone, jednakże gmina może podjąć pewne działania dla organizacji systemu wsparcia przedsiębiorczości, m.in. poprzez wprowadzenie narzędzi doradczo-szkoleniowych, prowadzenie promocji podejmowania własnej działalności gospodarczej i samozatrudnienia oraz mobilności zawodowej mieszkańców. Zarówno przedsiębiorczość, jak i stanowiące istotny element krajobrazu gospodarczego gminy rolnictwo winny rozwijać się m.in. poprzez wzrost współpracy przedsiębiorstw i gospodarstw rolnych z instytucjami otoczenia biznesu. Ponadto ważnym elementem rozwoju przedsiębiorczości i zatrudnienia będzie informowanie i promowanie działań powiatowego urzędu pracy, w tym skierowanych na aktywizację osób bezrobotnych, dążących do przekwalifikowania.

3.2.1. Atrakcyjność inwestycyjna

Tabela 2. Proponowane kierunki działania – pole operacyjne 1.1.

PROPONOWANY KIERUNEK DZIAŁANIA	PODMIOT ODPOWIEDZIALNY	PODMIOT WSPIERAJĄCY
Uporządkowanie zagospodarowania przestrzennego, w tym poprzez zmiany w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz scalanie działek inwestycyjnych poprzez ich wykup i zmiany dokumentacyjne	<ul style="list-style-type: none">Gmina Radwanice;Powiat Polkowicki	
Wyznaczenie, organizacja, uzbrojenie terenów pod inwestycje (w tym usieciowienie tych obszarów oraz budowa dróg dojazdowych)	<ul style="list-style-type: none">Gmina Radwanice	
Włączenie terenów inwestycyjnych do systemu Legnickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej (utworzenie podstrefy)	<ul style="list-style-type: none">Gmina Radwanice;LSSE	
Działania promocji gospodarczej gminy z ekspozycją rosnącej atrakcyjności inwestycyjnej	<ul style="list-style-type: none">Gmina Radwanice	<ul style="list-style-type: none">LSSE
Działania na rzecz opracowania i wdrożenia systemu ulg i ułatwień dla przedsiębiorców	<ul style="list-style-type: none">Gmina Radwanice	<ul style="list-style-type: none">przedsiębiorstwa

Źródło: Opracowanie własne.

3.2.2. Rolnictwo i przedsiębiorczość

Tabela 3. Proponowane kierunki działania – pole operacyjne 1.2.

PROPONOWANY KIERUNEK DZIAŁANIA	PODMIOT ODPOWIEDZIALNY	PODMIOT WSPIERAJĄCY
Organizacja systemu wsparcia przedsiębiorczości, m.in. poprzez wprowadzenie narzędzi doradczo-szkoleniowych i mentorskich	<ul style="list-style-type: none">Gmina Radwanice;Powiatowy Urząd Pracy;przedsiębiorstwa;instytucje otoczenia biznesu;ośrodki wsparcia ekonomii społecznej	
Promocja podejmowania własnej działalności gospodarczej i samozatrudnienia, wsparcie szkoleniowo-doradcze na rzecz tworzenia nowych przedsiębiorstw i samozatrudnienia, zwiększenie aktywizacji oraz mobilności zawodowej mieszkańców	<ul style="list-style-type: none">Gmina Radwanice;Powiatowy Urząd Pracy;przedsiębiorstwa;instytucje otoczenia biznesu;ośrodki wsparcia ekonomii społecznej	
Promocja rolnictwa ekologicznego i zamawianego	<ul style="list-style-type: none">Gmina Radwanice;Dolnośląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego we Wrocławiu	
Wzrost współpracy przedsiębiorstw i gospodarstw rolnych z instytucjami otoczenia biznesu	<ul style="list-style-type: none">Dolnośląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego we Wrocławiu;gospodarstwa rolne;instytucje otoczenia biznesu	<ul style="list-style-type: none">Gmina Radwanice

Źródło: Opracowanie własne.

3.2.3. Zatrudnienie

Tabela 4. Proponowane kierunki działania – pole operacyjne 1.3.

PROPONOWANY KIERUNEK DZIAŁANIA	PODMIOT ODPOWIEDZIALNY	PODMIOT WSPIERAJĄCY
Informowanie i promocja na temat projektów powiatowych urzędów pracy aktywizujących osoby bezrobotne, dążące do przekwalifikowania, promujących samozatrudnienie i przedsiębiorczość	<ul style="list-style-type: none">Gmina Radwanice;Powiatowy Urząd Pracy	

Źródło: Opracowanie własne.

3.2.4. Turystyka

Tabela 5. Proponowane kierunki działania – pole operacyjne 1.4.

PROPONOWANY KIERUNEK DZIAŁANIA	PODMIOT ODPOWIEDZIALNY	PODMIOT WSPIERAJĄCY
Budowa/ przebudowa/ rozbudowa/ modernizacja/ remont infrastruktury turystycznej	<ul style="list-style-type: none">Gmina Radwanice	<ul style="list-style-type: none">jednostki pomocnicze Gminy
Budowa/ przebudowa/ rozbudowa/ modernizacja/ remont obiektów małej architektury na potrzeby działalności turystycznej i rekreacyjnej	<ul style="list-style-type: none">Gmina Radwanice	<ul style="list-style-type: none">jednostki pomocnicze Gminy
Turystyczne wykorzystanie potencjału obszarów wiejskich, wynikające z bogactwa tradycji, etnografii, i historii obszaru	<ul style="list-style-type: none">Gmina Radwanice;jednostki pomocnicze Gminy;organizacje pozarządowe;Lokalna Grupa Działania Fundacja „Porozumienie Wzgórz Dalkowskich”	

Źródło: Opracowanie własne.

3.3. Obszar strategiczny nr 2 – SPÓJNOŚĆ TECHNICZNA I ŚRODOWISKO

Celem obszaru strategicznego nr 2 jest zapewnienie dostępu do wysokiej jakości, spójnej i nowoczesnej infrastruktury technicznej oraz poprawa jakości środowiska naturalnego. W tym celu prowadzone będą działania związane z odnawialnymi źródłami energii, gospodarką niskoemisyjną, gospodarką sieciową, infrastrukturą drogową i komunikacją, rewitalizacją i ładem przestrzennym, infrastrukturą kultury, infrastrukturą sportową i rekreacyjną oraz bezpieczeństwem publicznym.

Gmina Radwanice posiada zidentyfikowany potencjał do rozwoju energetyki odnawialnej. Uzasadnione jest więc podjęcie działań zmierzających do jego maksymalnego wykorzystania, w tym w zakresie produkcji biogazu, czy produkcji energii z instalacji słonecznych i wiatrowych. W ramach wdrażania strategii niskoemisyjnej zrealizowane zostaną działania głębokiej ekomodernizacji obiektów użyteczności publicznej. Ponadto promowane będą działania ekomodernizacji w sektorze prywatnym, w tym mieszkaniowym, rolnym i przedsiębiorstw oraz prowadzona będzie edukacja i promocja postaw ekologicznych.

Gmina Radwanice planuje także kompleksowo uporządkować gospodarkę wodno-ściekową, z uwzględnieniem ciągłego rozwoju terenów mieszkaniowych i inwestycyjnych.

Dla rozwoju gminy, w najbliższym okresie, kluczowe znaczenie będzie miała terminowa realizacja inwestycji pod nazwą zaprojektowanie i wybudowanie drogi ekspresowej S-3 Nowa Sól – Legnica (A-4), zadanie II od węzła Gaworzyce do węzła Kaźmierzów (bez węzła), o długości ok. 16,900 km tj. od km 16+400 do ok. km 33+300, za co odpowiadać będzie Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad. Natomiast Gmina Radwanice odpowiadać będzie za rozwój infrastruktury drogowej, w tym towarzyszącej zwiększając dostępność dróg asfaltowych oraz ciągów pieszych i rowerowych.

Planowane działania związane z poprawą estetyki i ład przestrzennego koncentrować się będą na rewitalizacji obszarów cennych dla dziedzictwa kultury, zabudowy ruralistycznej oraz historii społeczno-gospodarczej obszaru, poprawie estetyki przestrzeni publicznej w tym terenów zielonych, obiektów małej architektury, jak również wyznaczaniu terenów pod inwestycje mieszkaniowe i ich uzbrajaniu.

W powiązaniu z działalnością rewitalizacyjną, jak również rozwojem usług czasu wolnego planowane są działania związane z budową/ rozbudową/ przebudową/ modernizacją/ remontem obiektów działalności kulturalnej i dziedzictwa kultury oraz infrastruktury sportowej.

W celu zapewnienia właściwego poziomu bezpieczeństwa publicznego Gmina Radwanice będzie uczestniczyć w procesach planowania, rozbudowy i modernizacji infrastruktury technicznej dla potrzeb zarządzania kryzysowego i bezpieczeństwa publicznego, przeciwdziałania zagrożeniom naturalnym i antropogenicznym, monitoringu zagrożeń naturalnych i alarmowania, jak również dążyć do wyposażenia jednostek OSP w specjalistyczny sprzęt ratowniczo-gaśniczy dla przeciwdziałania i likwidacji skutków katastrof oraz doskonalenia procesów ratowniczo-gaśniczych OSP.

3.3.1. Odnawialne źródła energii i gospodarka niskoemisyjna

Tabela 6. Proponowane kierunki działania – pole operacyjne 2.1.

PROPONOWANY KIERUNEK DZIAŁANIA	PODMIOT ODPOWIEDZIALNY	PODMIOT WSPIERAJĄCY
Przygotowanie Planu Gospodarki Niskoemisyjnej, w tym m.in. dla identyfikacji możliwości szerszego wykorzystania odnawialnych źródeł energii (OZE), w tym biomasy, odpadów komunalnych, energii słońca, wiatru i ziemi	<ul style="list-style-type: none">Gmina Radwanice	
Głęboka modernizacja energetyczna obiektów użyteczności publicznej, w tym wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	<ul style="list-style-type: none">Gmina Radwanice	
Głęboka modernizacja energetyczna w sektorze mieszkaniowym, w tym wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	<ul style="list-style-type: none">mieszkańcy;wspólnoty mieszkaniowe;Gminny Zasób Komunalny	
Głęboka modernizacja energetyczna w przedsiębiorstwach i gospodarstwach rolnych, w tym wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	<ul style="list-style-type: none">przedsiębiorstwa;gospodarstwa rolne	
Szersze zastosowanie energooszczędnego oświetlenia ulicznego	<ul style="list-style-type: none">Gmina Radwanice;właściciele infrastruktury oświetlenia ulicznego	
Edukacja i zwiększanie świadomości ekologicznej mieszkańców, w tym w zakresie OZE	<ul style="list-style-type: none">Gmina Radwanice;organizacje pozarządowe;Lokalna Grupa Działania Fundacja „Porozumienie Wzgórz	

Źródło: Opracowanie własne.

3.3.2. Gospodarka sieciowa

Tabela 7. Proponowane kierunki działania – pole operacyjne 2.2.

PROPONOWANY KIERUNEK DZIAŁANIA	PODMIOT ODPOWIEDZIALNY	PODMIOT WSPIERAJĄCY
Skanalizowanie południowej części Gminy, tj. miejscowości Kłębanowice, Sieroszowice, Buczyna, Nowa Kuźnia, Strogoborzyce, Nowy Dwór, Teodorów i Ułanów oraz Drożów, Drożyna	<ul style="list-style-type: none">Gmina Radwanice	
Budowa oczyszczalni ścieków	<ul style="list-style-type: none">Gmina Radwanice	
Budowa i modernizacja sieci wodociągowej, w tym wymiana rur azbestowych	<ul style="list-style-type: none">Gmina Radwanice	

Źródło: Opracowanie własne.

3.3.3. Infrastruktura drogowa i komunikacja

Tabela 8. Proponowane kierunki działania – pole operacyjne 2.3.

PROPONOWANY KIERUNEK DZIAŁANIA	PODMIOT ODPOWIEDZIALNY	PODMIOT WSPIERAJĄCY
Przebudowa, przebudowa i modernizacja dróg oraz uzupełnianie niedostatków infrastruktury drogowej towarzyszącej, w tym ciągów pieszych, rowerowych, pieszo-rowerowych, parkingów i oświetlenia dróg	<ul style="list-style-type: none">Gmina Radwanice;Powiat Polkowicki;Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad	
Utwardzenie dróg gruntowych, w tym głównych traktów komunikacyjnych w miejscowościach nieskanalizowanych, a po skanalizowaniu kolejnych miejscowości, budowa i modernizacja dróg oraz uzupełnianie niedostatków infrastruktury drogowej towarzyszącej, w tym ciągów pieszych, rowerowych, pieszo-rowerowych, parkingów i oświetlenia dróg	<ul style="list-style-type: none">Gmina Radwanice;Powiat Polkowicki	
Modernizacja/ poprawa stanu dróg transportu rolnego na terenie gminy	<ul style="list-style-type: none">Gmina Radwanice;Powiat Polkowicki	

Źródło: Opracowanie własne.

3.3.4. Rewitalizacja i ład przestrzenny

Tabela 9. Proponowane kierunki działania – pole operacyjne 2.4.

PROPONOWANY KIERUNEK DZIAŁANIA	PODMIOT ODPOWIEDZIALNY	PODMIOT WSPIERAJĄCY
Rewitalizacja obszarów cennych dla dziedzictwa kultury, zabudowy ruralistycznej oraz historii społeczno-gospodarczej obszaru	<ul style="list-style-type: none">Gmina Radwanice;organizacje pozarządowe	<ul style="list-style-type: none">Lokalna Grupa Działania Fundacja „Porozumienie Wzgórz
Poprawa estetyki przestrzeni publicznej w tym terenów zielonych, obiektów małej architektury	<ul style="list-style-type: none">Gmina Radwanice;jednostki pomocnicze Gminy	<ul style="list-style-type: none">Lokalna Grupa Działania Fundacja „Porozumienie Wzgórz;organizacje pozarządowe
Wyznaczanie terenów pod inwestycje mieszkaniowe i ich uzbrajanie	<ul style="list-style-type: none">Gmina Radwanice;jednostki pomocnicze Gminy;Agencje Nieruchomości Rolnych	

Źródło: Opracowanie własne.

3.3.5. Infrastruktura kultury

Tabela 10. Proponowane kierunki działania – pole operacyjne 2.5.

PROPONOWANY KIERUNEK DZIAŁANIA	PODMIOT ODPOWIEDZIALNY	PODMIOT WSPIERAJĄCY
Budowa, przebudowa i modernizacja w zakresie rozwoju infrastruktury sportowej i rekreacyjnej	<ul style="list-style-type: none">Gmina Radwanice;właściciele prywatni;inni właściciele	

Źródło: Opracowanie własne.

3.3.6. Infrastruktura sportowa i rekreacyjna

Tabela 11. Proponowane kierunki działania – pole operacyjne 2.6.

PROPONOWANY KIERUNEK DZIAŁANIA	PODMIOT ODPOWIEDZIALNY	PODMIOT WSPIERAJĄCY
Rozwój infrastruktury sportowej i rekreacyjnej	<ul style="list-style-type: none">Gmina Radwanice;jednostki pomocnicze Gminy	

Źródło: Opracowanie własne.

3.3.7. Bezpieczeństwo publiczne

Tabela 12. Proponowane kierunki działania – pole operacyjne 2.7.

PROPONOWANY KIERUNEK DZIAŁANIA	PODMIOT ODPOWIEDZIALNY	PODMIOT WSPIERAJĄCY
Uczestnictwo w procesach planowania, rozbudowy i modernizacji infrastruktury technicznej dla potrzeb zarządzania kryzysowego i bezpieczeństwa publicznego, przeciwdziałania zagrożeniom naturalnym i antropogenicznym, monitoringu zagrożeń naturalnych i alarmowania	<ul style="list-style-type: none">Gmina Radwanice;jednostki OSP;Powiat Polkowicki;Państwowa Straż Pożarna;Służba Policji;Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy	
Wyposażenie jednostek OSP w specjalistyczny sprzęt ratowniczo-gaśniczy dla przeciwdziałania i likwidacji skutków katastrof oraz doskonalenie procesów ratowniczo-gaśniczych OSP	<ul style="list-style-type: none">Gmina Radwanice;jednostki OSP	<ul style="list-style-type: none">Państwowa Straż Pożarna;Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy

Źródło: Opracowanie własne.

3.4. Obszar strategiczny nr 3 – SPÓJNOŚĆ SPOŁECZNA

Celem obszaru strategicznego nr 3 jest zapewnienie dostępu do wysokiej jakości infrastruktury społecznej i usług skierowanych do mieszkańców. W tym celu prowadzone będą działania związane z usługami czasu wolnego i integracją mieszkańców, przeciwdziałaniem wykluczeniu społecznemu, ochroną zdrowia, edukacją oraz współpracą partnerów rozwoju i efektywnym zarządzaniem w samorządzie.

W ramach usług czasu wolnego planowane jest między innymi organizowanie wydarzeń kulturalnych mających na celu integrację mieszkańców wsi oraz budowę poczucia wspólnoty i tożsamości lokalnej, organizowanie szkoleń i kursów dla mieszkańców podnoszących ich kompetencje zawodowe i osobiste, aktywizowanie świetlic wiejskich dla jeszcze większego wykorzystania potencjału obiektów, promowanie i szersze zastosowanie działań wolontariackich, w tym w zakresie poprawy estetyki wsi, ciągłe doskonalenie oferty GOK i jednostek edukacyjnych, w tym w zakresie programów edukacyjnych.

W celu minimalizowania negatywnych zjawisk społecznych, których efektem jest wykluczenie części populacji z życia społeczno-gospodarczego, planowane jest wdrożenie kompleksowych działań integracji i aktywizacji społeczno-zawodowej, zwiększenie dostępu do poradnictwa specjalistycznego oraz rozwój usług asystenckich i bytowych m.in. dla osób/ rodzin zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym/ seniorów, osób samotnych oraz osób niepełnosprawnych, jak również podnoszenie świadomości osób/ rodzin zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz osób niepełnosprawnych o dostępnych formach pomocy i doradztwa specjalistycznego.

Mając na uwadze zdrowotne potrzeby mieszkańców oraz szanse związane z finansowanymi zewnętrznymi programami prozdrowotnymi, planuje się działania na rzecz identyfikacji jednostek chorobowych i potrzeb zdrowotnych specyficznych dla obszaru oraz udział w budowaniu i realizacji kompleksowych, populacyjnych programów profilaktycznych skierowanych do różnych grup społecznych, jak również wdrażanie programów zdrowego stylu życia skierowanych do różnych grup społecznych i ukierunkowanych m.in. na przeciwdziałaniu chorobom metabolicznym i cywilizacyjnym oraz profilaktyce uzależnień, a także realizację programów w zakresie zdrowia psychicznego, w tym profilaktyki depresji, nabywania kompetencji radzenia sobie ze stresem, kreowania postaw optymistycznych.

W odpowiedzi na zgłaszane przez jednostki edukacyjne potrzeby, jak również uwzględniając atrakcyjność mieszkaniową gminy, planuje się dalsze inwestowanie w rozwój infrastruktury i oferty edukacyjnej, m.in. poprzez budowę/ rozbudowę/ przebudowę/ modernizację/ remont infrastruktury jednostek edukacyjnych, budowanie i realizację programów edukacyjnych, jak również opracowanie i realizację programów pomocy stypendialnej dla uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Rosnąca konkurencja i wymagania na rynku pracy czynią zasadnym wprowadzenie do programów jednostek edukacyjnych szerszego wachlarza działań związanych z doradztwem zawodowym i planowaniem ścieżki edukacyjnej na poziomie edukacji gimnazjalnej.

Zapewnienie efektywnie funkcjonującego systemu edukacji wymaga posiadania kompetentnej kadry pracowników pedagogicznych, w związku z tym planowane jest zastosowanie możliwych form doradztwa oraz podwyższania kwalifikacji dla nauczycieli i pracowników pedagogicznych.

W wyniku prac warsztatowych jako ważne dla rozwoju strategicznego oraz tożsamości lokalnej uznano większe zaangażowanie różnych partnerów rozwoju, w tym poprawa współpracy pomiędzy stowarzyszeniami i sołectwami oraz działania na rzecz poprawy współpracy międzysektorowej i zewnętrznej. Dla podniesienia efektywności funkcjonowania samorządu lokalnego zaplanowano także szkolenia zawodowe pracowników administracji samorządowej i jednostek organizacyjnych oraz rozwój informatyzacji i e-usług publicznych.

3.4.1. Usługi czasu wolnego i integracja mieszkańców

Tabela 13. Proponowane kierunki działania – pole operacyjne 3.1.

PROPONOWANY KIERUNEK DZIAŁANIA	PODMIOT ODPOWIEDZIALNY	PODMIOT WSPIERAJĄCY
Organizacja wydarzeń kulturalnych mających na celu integrację mieszkańców wsi oraz budowę poczucia wspólnoty	<ul style="list-style-type: none">▪ Gmina Radwanice;▪ jednostki pomocnicze Gminy;▪ organizacje pozarządowe;▪ Lokalna Grupa Działania Fundacja „Porozumienie Wzgórz Dalkowskich”	<ul style="list-style-type: none">▪ mieszkańcy;
Organizacja szkoleń i kursów dla mieszkańców	<ul style="list-style-type: none">▪ Gmina Radwanice;▪ jednostki pomocnicze Gminy;▪ organizacje pozarządowe;▪ Lokalna Grupa Działania Fundacja „Porozumienie Wzgórz Dalkowskich”	
Rozwój oferty usług czasu wolnego prowadzonych przez świetlice wiejskie	<ul style="list-style-type: none">▪ Gmina Radwanice;▪ jednostki pomocnicze Gminy;▪ Lokalna Grupa Działania Fundacja „Porozumienie Wzgórz Dalkowskich”	<ul style="list-style-type: none">▪ organizacje pozarządowe
Promocja i szersze zastosowanie działań wolontariackich, w tym w zakresie poprawy estetyki wsi	<ul style="list-style-type: none">▪ Gmina Radwanice;▪ jednostki pomocnicze Gminy;▪ jednostki edukacyjne;▪ Lokalna Grupa Działania Fundacja „Porozumienie Wzgórz Dalkowskich”	<ul style="list-style-type: none">▪ organizacje pozarządowe
Rozwój oferty GOK i jednostek edukacyjnych, w tym w zakresie programów edukacyjnych	<ul style="list-style-type: none">▪ Gmina Radwanice;▪ Jednostki organizacyjne	<ul style="list-style-type: none">▪ organizacje pozarządowe;▪ jednostki pomocnicze Gminy;▪ Lokalna Grupa Działania Fundacja „Porozumienie Wzgórz Dalkowskich”

Źródło: Opracowanie własne.

3.4.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

Tabela 14. Proponowane kierunki działania – pole operacyjne 3.2.

PROPONOWANY KIERUNEK DZIAŁANIA	PODMIOT ODPOWIEDZIALNY	PODMIOT WSPIERAJĄCY
Kompleksowe działania integracji i aktywizacji społeczno-zawodowej; zwiększenie dostępu do poradnictwa specjalistycznego oraz rozwój usług asystenckich i bytowych m.in. dla osób/rodzin zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym/ seniorów, osób samotnych oraz osób niepełnosprawnych	<ul style="list-style-type: none">▪ Powiatowy Urząd Pracy;▪ instytucje pomocy społecznej (Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej i Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie)	<ul style="list-style-type: none">▪ Gmina Radwanice;▪ organizacje pozarządowe;▪ jednostki pomocnicze Gminy;▪ Lokalna Grupa Działania Fundacja „Porozumienie Wzgórz Dalkowskich”
Poprawa warunków funkcjonowania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, w tym budowa nowego obiektu	<ul style="list-style-type: none">▪ Gmina Radwanice	
Rozwój mieszkalnictwa socjalnego i komunalnego	<ul style="list-style-type: none">▪ Gmina Radwanice	
Podnoszenie świadomości osób/ rodzin zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz osób niepełnosprawnych o dostępnych formach pomocy i doradztwa specjalistycznego;	<ul style="list-style-type: none">▪ Powiatowy Urząd Pracy;▪ instytucje pomocy społecznej (Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej i Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie)	<ul style="list-style-type: none">▪ Gmina Radwanice;▪ organizacje pozarządowe;▪ jednostki pomocnicze Gminy;▪ Lokalna Grupa Działania Fundacja „Porozumienie Wzgórz Dalkowskich”

Źródło: Opracowanie własne.

3.4.3. Ochrona zdrowia

Tabela 15. Proponowane kierunki działania – pole operacyjne 3.3.

PROPONOWANY KIERUNEK DZIAŁANIA	PODMIOT ODPOWIEDZIALNY	PODMIOT WSPIERAJĄCY
Działania na rzecz identyfikacji jednostek chorobowych oraz potrzeb zdrowotnych specyficznych dla obszaru	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zakłady opieki zdrowotnej; ▪ pracodawcy; ▪ podmioty wymienione w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, w tym organizacje pozarządowe; ▪ podmioty ekonomii społecznej; ▪ podmioty lecznicze, inne niż wymienione wskazane w ustawie o działalności leczniczej 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Gmina Radwanice; ▪ inne jednostki samorządu terytorialnego; ▪ instytuty badawcze i instytucje naukowe; ▪ Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna; ▪ Dolnośląski Wojewódzki Oddział Narodowego Funduszu Zdrowia
Udział w budowaniu i realizacji kompleksowych populacyjnych programów profilaktycznych skierowanych do różnych grup społecznych	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zakłady opieki zdrowotnej; ▪ pracodawcy; ▪ podmioty wymienione w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, w tym organizacje pozarządowe; ▪ podmioty ekonomii społecznej; ▪ podmioty lecznicze, inne niż wymienione wskazane w ustawie o działalności leczniczej 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Gmina Radwanice; ▪ inne jednostki samorządu terytorialnego; ▪ instytuty badawcze i instytucje naukowe; ▪ Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna; ▪ Dolnośląski Wojewódzki Oddział Narodowego Funduszu Zdrowia
Wdrażanie programów zdrowego stylu życia skierowanych do różnych grup społecznych i ukierunkowanych m.in. na przeciwdziałaniu chorobom metabolicznym i cywilizacyjnym oraz profilaktyce uzależnień	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Gmina Radwanice; ▪ zakłady opieki zdrowotnej; ▪ placówki edukacyjne; ▪ podmioty wymienione w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, w tym organizacje pozarządowe; ▪ podmioty ekonomii społecznej; ▪ podmioty lecznicze, inne niż wymienione wskazane w ustawie o działalności leczniczej 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ inne jednostki samorządu terytorialnego; ▪ instytuty badawcze i instytucje naukowe; ▪ Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna; ▪ Dolnośląski Wojewódzki Oddział Narodowego Funduszu Zdrowia; ▪ pracodawcy
Realizacja programów w zakresie zdrowia psychicznego, w tym profilaktyka depresji, nabywania kompetencji radzenia sobie ze stresem, kreowania postaw optymistycznych	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Gmina Radwanice; ▪ zakłady opieki zdrowotnej; ▪ placówki edukacyjne; ▪ podmioty wymienione w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, w tym organizacje pozarządowe; ▪ podmioty lecznicze, inne niż wymienione wskazane w ustawie o działalności leczniczej 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dolnośląski Wojewódzki Oddział Narodowego Funduszu Zdrowia; ▪ Dolnośląskie Centrum Zdrowia Psychicznego

Źródło: Opracowanie własne.

3.4.4. Edukacja

Tabela 16. Proponowane kierunki działania – pole operacyjne 3.4.

PROPONOWANY KIERUNEK DZIAŁANIA	PODMIOT ODPOWIEDZIALNY	PODMIOT WSPIERAJĄCY
Budowa/ rozbudowa/ przebudowa/ modernizacja/ remont infrastruktury jednostek edukacyjnych, w tym także edukacji przedszkolnej oraz opieki nad dzieckiem do trzeciego roku życia	<ul style="list-style-type: none">Gmina Radwanice	
Doposażenie jednostek edukacyjnych, w tym także edukacji przedszkolnej oraz opieki nad dzieckiem do trzeciego roku życia	<ul style="list-style-type: none">Gmina Radwanice	
Budowanie i realizacja programów edukacyjnych, w tym zakresie kompetencji kluczowych na rynku pracy, wsparcie nauki języków obcych, nauk matematyczno-przyrodniczych i TIK oraz postaw kreatywności, innowacyjności, przedsiębiorczości, itp. na wszystkich etapach kształcenia	<ul style="list-style-type: none">placówki edukacyjne;jednostki pomocnicze Gminy;organizacje pozarządowe	<ul style="list-style-type: none">Gmina Radwanice
Opracowanie i realizacja programów pomocy stypendialnej dla uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych (m.in. uczniowie niepełnosprawni, uczniowie uzdolnieni, zagrożeni przedwczesnym kończeniem nauki)	<ul style="list-style-type: none">Gmina Radwanice;placówki edukacyjne	
Działania związane z doradztwem zawodowym i planowaniem ścieżki edukacyjnej na poziomie edukacji gimnazjalnej	<ul style="list-style-type: none">Gmina Radwanice;placówki edukacyjne;Powiatowy Urząd Pracy	
Wprowadzenie szkoleń, doradztwa oraz innych form podwyższania kwalifikacji dla nauczycieli i pracowników pedagogicznych	<ul style="list-style-type: none">Gmina Radwanice;placówki edukacyjne	

Źródło: Opracowanie własne.

3.4.5. Współpraca partnerów rozwoju i efektywne zarządzanie w samorządzie

Tabela 17. Proponowane kierunki działania – pole operacyjne 3.5.

PROPONOWANY KIERUNEK DZIAŁANIA	PODMIOT ODPOWIEDZIALNY	PODMIOT WSPIERAJĄCY
Poprawa współpracy pomiędzy stowarzyszeniami i sołectwami	<ul style="list-style-type: none">jednostki pomocnicze Gminy;organizacje pozarządowe	<ul style="list-style-type: none">Gmina Radwanice;mieszkańcy
Szkolenia zawodowe pracowników administracji samorządowej oraz jednostek organizacyjnych	<ul style="list-style-type: none">Gmina Radwanice	
Rozwój informatyzacji i e-usług publicznych	<ul style="list-style-type: none">Gmina Radwanice	
Działania na rzecz poprawy współpracy międzysektorowej i zewnętrznej	<ul style="list-style-type: none">Gmina Radwanice;Lokalna Grupa Działania Fundacja „Porozumienie Wzgórz Dalkowskich”;organizacje pozarządowe;inne jednostki samorządu terytorialnego	

Źródło: Opracowanie własne.

4. PROPONOWANE PROJEKTY

Tabela 18. Proponowane projekty

NAZWA PROJEKTU/ZADANIA	POLE OPERACYJNE
Wsparcie informacyjno-doradcze w zakresie funduszy unijnych oraz preferencyjnych pożyczek, promocja lokalnej przedsiębiorczości	1.2.
Identyfikacja produktów lokalnych, w tym badanie terenowe	1.4.
Przeprowadzenie procesów rejestracji i certyfikacji i wpisanie na listę produktów, promocje zasobów poprzez opracowanie znaków graficznych (opakowań, hasła i reklamy)	1.4.
Promocja produktów lokalnych i innych zasobów kultury materialnej i niematerialnej oraz zasobów turystyki aktywnej, krajoznawczej i przyrodniczej w ramach spójnej oferty turystycznej, w tym poprzez opracowanie przewodnika multimedialnego, uczestnictwo w targach krajowych i zagranicznych	1.4.
Rozwój wiosek tematycznych, tj. Jakubowa i Sieroszowic	1.4.
Budowa kompleksu sportowo-rekreacyjnego w Jakubowie	1.4./ 2.6.
Wykorzystanie potencjału mieszkańców gminy poprzez wsparcie ich pomysłów i działalności w zakresie agroturystyki, rękodzieła, wytwórczości oraz turystyki aktywnej (rowerowej, konnej, pieszej)	1.4./ 3.1.
Wdrożenie i rozwój warsztatów edukacyjnych w oparciu o zasoby dziedzictwa kultury i przyrody z wykorzystaniem wiosek tematycznych oraz potencjału i zaangażowania mieszkańców	1.4./ 3.1./ 3.2./ 3.4.
Utworzenie pijalni wód w Jakubowie	1.4.
Wypracowanie spójnej koncepcji szlaków, tras turystycznych i ścieżek rowerowych/ pieszych/ konnych/ etc. oraz ich wytyczenie budowa/ modernizacja/ uporządkowanie/ oznakowanie, jak również współpraca w zakresie ich łączenia i promocji	1.4.
Wdrożenie szkoleń zawodowych i specjalistycznych w zakresie neurologopedii klinicznej z wczesną interwencją logopedyczną, terapii integracji sensorycznej I stopnia, surdologopedii/ lub surdopedagogiki, diagnostyki i terapii neurologopedycznej (moduł I, II, III), diagnozy nauczycielskie – rozpoznawanie trudności rozwojowych dzieci przedszkolnych, afazja, EEG-Biofeedback (I i II stopień), jak pracować i budować relacje z rozszczeniowym rodzicem, mediacja – sposób prowadzenia, pedagogizacja rodziców przez pedagogów i psychologów z poradni – warsztaty i kursy, profilaktyka agresji w szkołach i przedszkolach, oraz skutecznej komunikacji z rodzicami dzieci agresywnych, metody pracy w sytuacjach przemocy rówieśniczej	2.4.
Rewitalizacja centrum Radwanic	2.4.
Rewitalizacja terenu byłej Roszarni w Radwanicach	2.4.
Budowa obiektu lekkoatletycznego	2.4.
Modernizacja/ remont/budowa/ przebudowa GOK w Radwanicach	2.5.
Budowa/rozbudowa/przebudowa/modernizacja/remont świetlic wiejskich poprzez adaptację niezagospodarowanych obiektów i modernizację istniejących świetlic wiejskich	2.5./ 3.1.
Rozbudowa zaplecza socjalnego przy boiskach w Radwanicach i Buczynie	2.6.

NAZWA PROJEKTU/ZADANIA	POLE OPERACYJNE
Prowadzenie działań informacyjnych o realizowanych działaniach i projektach usług czasu wolnego	3.1.
Promocja nauki na kierunkach zawodowych oraz edukacji technicznej, udostępnianie wiedzy na temat kierunków zamawianych, rozwój systemu praktyk i staży zawodowych	3.4.
Budowa/rozbudowa/przebudowa/modernizacja/remont infrastruktury edukacyjnej zgodnie z potrzebami	3.4.
Doposażenie placówek edukacyjnych w sprzęt multimedialny i edukacyjne programy multimedialne oraz edukacyjne gry planszowe, zakup zestawów pomocy dydaktycznych do nauki umiejętności praktycznych w edukacji wczesnoszkolnej, doposażenie gabinetu EEG-Biofeedback, zakup sprzętu i programu multimedialnego do zajęć logopedycznych, zakup programów dla dzieci z dysleksją, wzbogacenie księgozbioru bibliotek	3.4.

Źródło: Opracowanie własne.

Proponowane projekty pojawiły się w formularzach ankiet skierowanych do mieszkańców, przedsiębiorców i organizacji pozarządowych oraz w trakcie warsztatów. Strategia nie jest dokumentem zamkniętym, a wskazane wyżej proponowane projekty mają charakter otwarty. Jeśli pojawią się nowe nieprzewidziane okoliczności bądź potrzeby, czy pomysły może wystąpić konieczność wprowadzenia dalszych projektów do SRGR 2015–2023. W związku z powyższym opracowano *Kartę projektu*, która pozwoli na sprawne wprowadzanie nowych zadań do dokumentu. Przełoży się to m.in. na elastyczne podejście przede wszystkim do procesu pozyskiwania środków zewnętrznych w przypadku, gdyby w danej procedurze naborowej niezbędne było ujęcie danej inwestycji z nazwy w dokumencie strategicznym. Karta projektu stanowi Załącznik nr 4 do SRGR 2015–2023.

5. OPIS FINANSOWANIA

Najważniejszym źródłem finansowania działań strategicznych będą środki z funduszy unijnych (Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego – EFRR, Europejskiego Funduszu Społecznego – EFS i Funduszu Spójności). Ponadto w finansowaniu działań SRGR 2015–2023 niezbędne będzie zaangażowanie prywatnych środków, w tym pochodzących z bezzwrotnych i zwrotnych funduszy oraz rozwój instrumentów finansowych opartych na partnerstwie publiczno-prywatnym i partnerstwie publiczno-społecznym. Źródła finansowania SRGR 2015–2023:

1. Środki własne Gminy Radwanice.
2. Krajowe i zagraniczne mechanizmy finansowe, w tym:
 - środki finansowe transferowane w ramach Perspektywy Finansowej Unii Europejskiej na lata 2014–2020;
 - środki finansowe z Mechanizmów Finansowych Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Mechanizmu Norweskiego;
 - inne zagraniczne środki finansowe;
 - krajowe środki finansowe, w tym m.in. z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz innych agencji rządowych;
 - inne źródła finansowania.
3. Komercyjne instrumenty finansowe, w tym:
 - pożyczki i kredyty bankowe;
 - leasing finansowy;
 - inne.

6. SPÓJNOŚĆ STRATEGII

6.1. KRAJOWE DOKUMENTY STRATEGICZNE

6.1.1. Strategia Europa 2020

Strategia Rozwoju Gminy Radwanice na lata 2015–2023 wpisuje się w logikę interwencji Strategii Europa 2020 przede wszystkim na poziomie dwóch wzajemnie ze sobą powiązanych priorytetów:

- rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
- rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

SRGR 2015–2023 wpisuje się logikę interwencji założoną w dokumencie Strategia Europa 2020, gdyż obszary strategiczne i pola operacyjne w niej zawarte przyczynią się do osiągnięcia priorytetów określonych przez Komisję Europejską oraz bezpośrednio przyczynią się do zwiększenia liczby miejsc pracy, podniesienia standardów życia, rozwoju kapitału ludzkiego, wyrównywania nierówności w dostępie do usług publicznych oraz wzmocnienia integracji i spójności społecznej, m.in. poprzez wspieranie gospodarki korzystającej z lokalnych zasobów oraz przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej; rozwój kapitału ludzkiego poprzez m.in. wyższy poziom edukacji i ochrony zdrowia oraz walkę z ubóstwem.

6.1.2. Polska 2030. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności (DSRK)¹

Strategia Rozwoju Gminy Radwanice na lata 2015–2023 wpisuje się w logikę interwencji Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności, m.in. na poziomie następujących wyzwań:

- sytuacja demograficzna – przeciwdziałanie depopulacji, przeciwdziałanie zjawisku drenażu mózgów, międzypokoleniowa wymiana doświadczeń, aktywna polityka prorodzinna i senioralna;
- wysoka aktywność zawodowa oraz adaptacyjność zasobów pracy – promowanie przedsiębiorczości, rozwój aktywności inwestycyjnej, promowanie aktywnych postaw na rynku pracy, rozwój turystyki i aktywizacja mieszkańców w proces budowania oferty turystycznej;
- odpowiedni potencjał infrastruktury – uzupełnianie niedostatków infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i drogowej, inwestycje w infrastrukturę rekreacyjną i sportową oraz kultury;
- solidarność i spójność regionalna – uczestnictwo w projektach ponadlokalnych, współpraca z zewnętrznymi partnerami rozwoju;
- poprawa spójności społecznej – poprzez inwestycje i projekty z zakresu włączenia społecznego i ochrony zdrowia;
- sprawne państwo – poprzez podnoszenie jakości działania samorządu gminnego, wprowadzenie mechanizmów współpracy wewnętrznych partnerów rozwoju;
- wzrost kapitału społecznego – poprzez rozwój edukacji.

Tym samym wdrażanie założeń SRGR 2015–2023 przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców, w tym przede wszystkim dotkniętych niekorzystnymi zjawiskami ekonomiczno-społecznymi.

¹ Polska 2030. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności, Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji, https://mac.gov.pl/files/wp.../12/Polska_2030_final_november_2012.pdf.

6.1.3. Strategia Rozwoju Kraju 2020 – Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo (SRK)²

Strategia Rozwoju Gminy Radwanice na lata 2015–2023 wpisuje się w logikę interwencji Strategii Rozwoju Kraju 2020 – Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo na poziomie:

1. Obszaru strategicznego I. Sprawne i efektywne państwo – poprzez wdrażanie działań zapewniających ład administracyjny, działań prowadzących do rozwoju kapitału społecznego oraz zwiększenie efektywności instytucji publicznych.
2. Obszaru strategicznego II. Konkurencyjna gospodarka – poprzez rozwój kapitału ludzkiego, zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i środowiska, wzrost wydajności i zwiększenie innowacyjności gospodarki oraz silniejsze wykorzystanie technologii cyfrowych.
3. Obszaru strategicznego III. Spójność społeczna i terytorialna – poprzez zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej nim zagrożonych, zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych oraz podnoszenie jakości i dostępności usług publicznych.

Polityka spójności zaproponowana na okres po 2013 roku umożliwi wszystkim państwom członkowskim i regionom aktywne dążenie do inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu³. Założenia te w pełni realizuje SRGR 2015–2023.

6.1.4. Krajowy Program Reform

Strategia Rozwoju Gminy Radwanice na lata 2015–2023 wpisuje się w logikę interwencji Krajowego Programu Reform na poziomie: celu w zakresie zatrudnienia, celu energetycznego, celu w zakresie edukacji oraz celu w zakresie przeciwdziałania ubóstwu. Realizacja SRGR 2015–2023 przyczyni się do odrabiania zaległości rozwojowych, w tym na zmniejszeniu dystansu infrastrukturalnego m.in. w energetyce, infrastrukturze społecznej oraz podniesienia jakości usług świadczonych przez administrację publiczną.

6.1.5. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie (KSRR)⁴

Strategia Rozwoju Gminy Radwanice na lata 2015–2023 wpisuje się w logikę interwencji Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010–2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie na poziomie realizacji polityki regionalnej wspierającej konkurencyjność regionów i zapewniająca spójność terytorialną kraju w ramach takich obszarów strategicznych jak:

1. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów – Konkurencyjność poprzez rozwijanie potencjału rozwojowego i absorpcyjnego obszarów wiejskich, zwiększenie mobilności zawodowej i przestrzennej, wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego, tworzenie warunków do zwiększania inwestycji pozarolniczych, ukierunkowanie na poprawę jakości życia, budowanie atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej.
2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych – Spójność poprzez restrukturyzację społeczną, gospodarczą i przestrzenną, poprawianie dostępu do usług publicznych i zwiększanie ich jakości, zwiększanie dostępu do e-usług, przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego i wzrost integracji społecznej.
3. Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie – Sprawność poprzez wzmacnianie strategicznego podejścia na wszystkich szczeblach, lepsze ukierunkowanie terytorialne środków publicznych, budowanie kapitału społecznego przez sieci współpracy między uczestnikami życia społeczno-gospodarczego.

² *Strategia Rozwoju Kraju 2020 – Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo*, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, http://www.mir.gov.pl/rozwoj_regionalny/polityka_rozwoju/srk_2020/strony.

³ *Inwestowanie w przyszłość Europy, Piąty raport na temat spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej*, Luksemburg, Urząd Publikacji Unii Europejskiej, 2010 r., ISBN 978-92-79-17791-0, doi: 10.2776/26602

⁴ *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie*, 13 lipca 2010 r.

6.2. REGIONALNE DOKUMENTY STRATEGICZNE

6.2.1. Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020

Strategia Rozwoju Gminy Radwanice na lata 2015–2023 wpisuje się w logikę interwencji Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020 na poziomie⁵:

1. Harmonii gospodarczej w wymiarze innowacji, pracy i biznesu, nauki, zdrowia i przedsiębiorczości poprzez wspieranie instytucji otoczenia biznesu, wspieranie aktywności gospodarczej, wspieranie rozwoju MMŚP, promowanie i efektywne wykorzystanie zewnętrznych źródeł finansowania przedsięwzięć gospodarczych, promowanie produktów regionalnych i ich marketing, promowanie współpracy gospodarczej, dążenie do rozszerzania współpracy sektorowej i międzysektorowej, wspieranie zmian postaw mieszkańców regionu ukierunkowanych na przedsiębiorczość, wspieranie rozwoju potencjału turystycznego.
2. Harmonii przestrzennej w wymiarze administracyjnym, transportowym, bezpieczeństwa, osiedleńczym i środowiskowym poprzez przeciwdziałanie degradacji obszarów zagrożonych marginalizacją, kształtowanie układów komunikacyjnych sprzyjających zrównoważonemu rozwojowi społecznemu i gospodarczemu, wspieranie inwestycji infrastrukturalnych związanych z udostępnieniem terenów pod zabudowę mieszkaniową, poprawę ładu przestrzennego, rewitalizację obszarów zdegradowanych i ochronę dziedzictwa kulturowego, poprawę jakości powietrza atmosferycznego, poprawę jakości wód powierzchniowych i podziemnych, ograniczenie negatywnego oddziaływania odpadów komunalnych i przemysłowych na środowisko, podniesienie jakości gleb zdegradowanych i zrekultywowanych, ochronę zasobów naturalnych poprzez ich racjonalne wykorzystanie oraz propagowanie wiedzy ekologicznej, promowanie wykorzystania źródeł energii odnawialnej, budowę i modernizację systemów grzewczych oraz alternatywnych źródeł ciepła.
3. Harmonii społecznej w wymiarze demograficznym, obywatelskim, edukacyjnym, kulturowym, czasu wolnego, opieki społecznej, zdrowotnym poprzez integrację społeczną i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, umacnianie społeczeństwa obywatelskiego, rozwój kultury, poprawę jakości i efektywności systemu edukacji i badań naukowych, stałe podnoszenie stanu bezpieczeństwa i zdrowia mieszkańców województwa, aktywną politykę rynku pracy oraz wzmocnienie rozwoju zasobów ludzkich poprzez promocję samozatrudnienia oraz zwiększanie dostępu do zatrudnienia.

6.2.1. Regionalna Strategia Innowacji dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2011–2020

Strategia Rozwoju Gminy Radwanice na lata 2015–2023 wpisuje się w logikę interwencji Regionalnej Strategii Innowacji dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2011–2020 na poziomie:

1. Celu strategicznego 1. Wzmacnianie innowacyjnych umiejętności i postaw, kluczowych dla gospodarki opartej na wiedzy, w tym poprzez wspieranie postaw przedsiębiorczych i innowacyjnych, także wśród dzieci i młodzieży.
2. Celu strategicznego 2. Zwiększenie szansy na sukces innowacyjnych projektów biznesowych poprzez informowanie przedsiębiorstw o formach wsparcia w postaci kapitału, wiedzy i infrastruktury w ramach Dolnośląskiego Systemu Innowacji.

⁵ Spójność poszczególnymi działaniami SRWD 2020.

6.3. PROGRAMY OPERACYJNE

6.3.1. Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2014–2020

Strategia Rozwoju Gminy Radwanice na lata 2015–2023 wpisuje się w logikę interwencji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego na lata 2015–2020.

Tabela 19. Spójność SRGR 2015–2023 z Osiami Priorytetowymi Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014–2020

OBSZAR STRATEGICZNY SRGR 2015–2023	POLE OPERACYJNE SRGR 2015–2023	RPO WD 2020
Gospodarka lokalna	Atrakcyjność inwestycyjna	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Oś priorytetowa 1 Przedsiębiorstwa i innowacje; ▪ Oś priorytetowa 2 Technologie informacyjno-komunikacyjne; ▪ Oś priorytetowa 3 Gospodarka niskoemisyjna; ▪ Oś priorytetowa 4 Środowisko i zasoby; ▪ Oś priorytetowa 8 Rynek pracy
	Rolnictwo i przedsiębiorczość	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Oś priorytetowa 1 Przedsiębiorstwa i innowacje; ▪ Oś priorytetowa 2 Technologie informacyjno-komunikacyjne; ▪ Oś priorytetowa 4 Środowisko i zasoby
	Zatrudnienie	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Oś priorytetowa 1 Przedsiębiorstwa i innowacje; ▪ Oś priorytetowa 2 Technologie informacyjno-komunikacyjne; ▪ Oś priorytetowa 8 Rynek pracy
	Turystyka	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Oś priorytetowa 1 Przedsiębiorstwa i innowacje; ▪ Oś priorytetowa 2 Technologie informacyjno-komunikacyjne; ▪ Oś priorytetowa 4 Środowisko i zasoby; ▪ Oś priorytetowa 8 Rynek pracy
Spójność techniczna i środowisko	Odnawialne źródła energii	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Oś priorytetowa 3 Gospodarka niskoemisyjna
	Gospodarka niskoemisyjna	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Oś priorytetowa 3 Gospodarka niskoemisyjna
	Gospodarka sieciowa	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Oś priorytetowa 4 Środowisko i zasoby
	Infrastruktura drogowa i komunikacja	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Oś priorytetowa 5 Transport; ▪ Oś priorytetowa 6 Infrastruktura spójności społecznej
	Rewitalizacja i ład przestrzenny	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Oś priorytetowa 6 Infrastruktura spójności społecznej; ▪ Oś priorytetowa 9 Włączenie społeczne
	Infrastruktura kultury	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Oś priorytetowa 4 Środowisko i zasoby; ▪ Oś priorytetowa 2 Technologie informacyjno-komunikacyjne; ▪ Oś priorytetowa 9 Włączenie społeczne
	Infrastruktura sportowa i rekreacyjna	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Oś priorytetowa 9 Włączenie społeczne
	Bezpieczeństwo publiczne	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Oś priorytetowa 4 Środowisko i zasoby

Spójność społeczna	Usługi czasu wolnego i integracja mieszkańców	<ul style="list-style-type: none">▪ Oś priorytetowa 2 Technologie informacyjno-komunikacyjne;▪ Oś priorytetowa 4 Środowisko i zasoby;▪ Oś priorytetowa 9 Włączenie społeczne
	Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	<ul style="list-style-type: none">▪ Oś priorytetowa 2 Technologie informacyjno-komunikacyjne;▪ Oś priorytetowa 6 Infrastruktura spójności społecznej;▪ Oś priorytetowa 8 Rynek pracy;▪ Oś priorytetowa 9 Włączenie społeczne
	Ochrona zdrowia	<ul style="list-style-type: none">▪ Oś priorytetowa 6 Infrastruktura spójności społecznej;▪ Oś priorytetowa 9 Włączenie społeczne
	Edukacja	<ul style="list-style-type: none">▪ Oś priorytetowa 2 Technologie informacyjno-komunikacyjne;▪ Oś priorytetowa 7 Infrastruktura edukacyjna;▪ Oś priorytetowa 8 Rynek pracy;▪ Oś priorytetowa 10 Edukacja
	Współpraca partnerów rozwoju i efektywne zarządzanie w samorządzie	<ul style="list-style-type: none">▪ Oś priorytetowa 2 Technologie informacyjno-komunikacyjne;▪ Oś priorytetowa 4 Środowisko i zasoby

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 20. Spójność SRGR 2015–2023 z celami szczegółowymi poszczególnych Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014–2020

OBSZAR STRATEGICZNY SRGR 2015–2023	CELE SZCZEGÓŁOWE RPO WD 2020
Gospodarka lokalna	<ul style="list-style-type: none">▪ lepsze warunki dla rozwoju MSP (Oś 1);▪ zwiększony poziom handlu zagranicznego sektora MSP (Oś 1);▪ zwiększone zastosowanie innowacji w przedsiębiorstwach sektora MSP (Oś 1);▪ zwiększone wykorzystanie e-usług publicznych (Oś 2);▪ zwiększony poziom produkcji energii ze źródeł odnawialnych w województwie dolnośląskim (Oś 3);▪ zwiększona efektywność energetyczna w MŚP (Oś 3);▪ zwiększona dostępność do zasobów kulturowych regionu (Oś 4);▪ poprawa szans na zatrudnienie osób, które znajdują się w szczególnej sytuacji na rynku pracy (50+, kobiety, osoby niepełnosprawne, długotrwale bezrobotne, osoby o niskich kwalifikacjach) (Oś 8);▪ tworzenie nowych i trwałych miejsc pracy (Oś 8);▪ poprawa konkurencyjności przedsiębiorstw i przedsiębiorców sektora MMŚP (Oś 8);▪ poprawa zdolności adaptacyjnych pracowników do zmian zachodzących w gospodarce w ramach działań outplacementowych (Oś 8)

OBSZAR STRATEGICZNY SRGR 2015–2023	CELE SZCZEGÓŁOWE RPO WD 2020
Spójność techniczna i środowisko	<ul style="list-style-type: none">▪ zwiększony poziom produkcji energii ze źródeł odnawialnych w województwie dolnośląskim (Oś 3);▪ zwiększona efektywność energetyczna w MŚP (Oś 3);▪ zwiększona efektywność energetyczna budynków użyteczności publicznej budynków mieszkalnych wielorodzinnych (Oś 3);▪ ograniczona niska emisja transportowa/kominowa w ramach kompleksowych strategii niskoemisyjnych (Oś 3);▪ zwiększona produkcja energii w wysokosprawnych instalacjach w regionie (Oś 3);▪ większa liczba ludności korzystającej z systemu oczyszczania ścieków zgodnego z wymogami akcesyjnymi, w tym dyrektywy dotyczącej oczyszczania ścieków (Oś 4);▪ wzmocnione mechanizmy ochrony bioróżnorodności w regionie (Oś 4);▪ zwiększone bezpieczeństwo przeciwpowodziowe regionu (Oś 4);▪ lepsza dostępność transportowa regionu w układzie międzyregionalnym i wewnątrzregionalnym (Oś 5);▪ poprawiona funkcjonalność linii kolejowych o znaczeniu regionalnym i aglomeracyjnym (Oś 5);▪ kompleksowa rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich i wiejskich, w wymiarze społecznym, gospodarczymi przestrzennym (Oś 6);▪ aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym poprzez poprawę i wzmocnienie ich zdolności do zatrudnienia oraz zatrudnienia (Oś 9)
Spójność społeczna	<ul style="list-style-type: none">▪ zwiększone wykorzystanie e-usług publicznych (Oś 2);▪ zwiększona dostępność do zasobów kulturowych regionu (Oś 4);▪ zwiększony dostęp do usług społecznych związanych z procesem integracji społecznej, aktywizacji społeczno-zawodowej oraz deinstytucjonalizacji usług (Oś 6);▪ zwiększony dostęp do opieki zdrowotnej w regionie (Oś 6);▪ kompleksowa rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich i wiejskich, w wymiarze społecznym, gospodarczymi przestrzennym (Oś 6);▪ zwiększona dostępność do edukacji przedszkolnej (Oś 7);▪ lepsze warunki kształcenia w edukacji podstawowej i gimnazjalnej (Oś 7);▪ lepsze warunki kształcenia w edukacji ponadgimnazjalnej, w tym zawodowej (Oś 7);▪ poprawa szans na zatrudnienie osób, które znajdują się w szczególnej sytuacji na rynku pracy (50+, kobiety, osoby niepełnosprawne, długotrwale bezrobotne, osoby o niskich kwalifikacjach) (Oś 8);▪ tworzenie nowych i trwałych miejsc pracy (Oś 8);▪ zwiększenie zatrudnienia wśród osób opiekujących się dziećmi do 3 roku życia (Oś 8);▪ poprawa konkurencyjności przedsiębiorstw i przedsiębiorców sektora MMŚP (Oś 8);▪ poprawa zdolności adaptacyjnych pracowników do zmian zachodzących w gospodarce w ramach działań outplacementowych (Oś 8);▪ poprawa dostępu do programów zdrowotnych dotyczących chorób negatywnie wpływających na rynek pracy, dedykowanych osobom aktywnym zawodowo (Oś 8);▪ wydłużenie aktywności zawodowej na rynku pracy osób powyżej 50 roku życia (Oś 8);

OBSZAR STRATEGICZNY SRGR 2015–2023	CELE SZCZEGÓŁOWE RPO WD 2020
Spójność społeczna	<ul style="list-style-type: none">▪ aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym poprzez poprawę i wzmocnienie ich zdolności do zatrudnienia oraz zatrudnienia (Oś 9);▪ zwiększenie dostępności środowiskowych usług społecznych, w tym opiekuńczych i wsparcia rodzin zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz wsparcia pieczy zastępczej (Oś 9);▪ zwiększenie dostępności usług zdrowotnych (Oś 9);▪ tworzenie miejsc pracy w sektorze ekonomii społecznej (Oś 9);▪ zwiększenie liczby miejsc w edukacji przedszkolnej i podniesienie kompetencji uczniów w przedszkolach (Oś 10);▪ podniesienie u uczniów kompetencji kluczowych oraz właściwych postaw i umiejętności niezbędnych na rynku pracy, oraz rozwijanie indywidualnego podejścia do ucznia, szczególnie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (Oś 10);▪ zwiększenie kompetencji osób dorosłych w szczególności osób pozostających w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy w zakresie ICT i języków obcych (Oś 10);▪ zwiększenie szans na zatrudnienie uczniów kształcenia i szkolenia zawodowego, w szczególności poprzez poprawę efektywności kształcenia zawodowego (Oś 10)

Źródło: Opracowanie własne.

6.3.2 Inne programy operacyjne

Strategia Rozwoju Gminy Radwanice na lata 2015–2023 wpisuje się w logikę interwencji programów operacyjnych o zasięgu krajowym i europejskim, takich jak Program Polska Cyfrowa 2014–2020; Program Wiedza Edukacja Rozwój; Program Infrastruktura i Środowisko 2014–2020; Program Inteligentny Rozwój oraz Europejska Współpraca Terytorialna 2014–2020. Nie wszystkie z w/w programów operacyjnych otwierają możliwości pozyskiwania środków dla samorządu gminnego, ale spójność SRGR 2015–2023 umożliwia aplikowanie o środki finansowe innym podmiotom, które bezpośrednio lub pośrednio przyczyniają się do rozwoju obszaru.

7. MONITORING I EWALUACJA

7.1. Cel procedury

Niniejsza procedura ma na celu określenie sposobu funkcjonowania systemu monitorowania i ewaluacji SRGR 2015–2023. Opisuje ona schemat i tryb postępowania, wskazuje narzędzia monitoringu i ewaluacji oraz sposób pozyskiwania za ich pomocą danych, wprowadza zestaw wskaźników monitorowania, a także określa strukturę organizacyjną wraz z podziałem obowiązków pomiędzy uczestników procesu i harmonogramem pracy. Dzięki tak skonstruowanej procedurze, założenia uwzględnione w SRGR 2015–2023 zostaną zrealizowane w formie ciągłego i dynamicznego procesu.

7.2. Różnice między monitoringiem a ewaluacją

Integralną częścią SRGR 2015–2023 jest monitorowanie i ewaluacja efektów jej wdrażania. Sformułowanej raz strategii nie należy traktować jako zamkniętego dokumentu, który ma obowiązywać cały czas w niezmiennym kształcie, gdyż funkcjonująca jej postać została ukształtowana w określonych warunkach społecznych, ekonomicznych oraz politycznych, które są stanami dynamicznymi. Dlatego też osiągnięcie założonych celów wymaga systematycznego monitorowania zmian wewnętrznych oraz zewnętrznych uwarunkowań rozwoju danej jednostki, ciągłej obserwacji oraz oceny pozytywnych i negatywnych doświadczeń przy wdrażaniu strategii i opracowywania, a także wdrażania programów korygujących odstępstwa od uprzednio przyjętych planów⁶.

Monitorowanie można zdefiniować jako proces systematycznego zbierania i analizowania ilościowych i jakościowych informacji na temat wdrażanych w ramach strategii zadań oraz samej strategii, mający na celu zapewnienie zgodności realizacji zadań i strategii z wcześniej zatwierdzonymi jej założeniami i celami. Terminem ewaluacja nazywamy natomiast ocenę realizacji strategii rozwoju pod względem skuteczności, efektywności, użyteczności i trwałości zaplanowanych oraz wdrażanych działań zgodnych z celami zapisanymi w dokumencie⁷.

Ewaluacja jest funkcjonalnie powiązana z monitoringiem, gdyż jest on podstawowym źródłem informacji (danych wtórnych) bardzo istotnych z punktu widzenia wykonujących ewaluację danej strategii. Efektywność i skuteczność funkcjonowania systemu monitoringu w dużej mierze determinuje jakość i rzetelność oraz koszt przeprowadzonych badań ewaluacyjnych⁸.

Podobieństw między monitoringiem a ewaluacją należy dopatrywać się w tym, że jeden i drugi proces bazuje na analizie informacji, której podstawą są wskaźniki. Podstawową różnicą jest to, że monitoring jest narzucony i obowiązkowy. Ponadto jest to proces współbieżny z harmonogramem. Ewaluacja natomiast może występować punktowo, w postaci: *ex ante* – oceny szacunkowej przed rozpoczęciem realizacji, *mid term* – przeprowadzenia nie później niż w ciągu roku następującego po zakończeniu połowy okresu realizacji oraz *ex post* – pełnej, przeprowadzanej najpóźniej w rok po zakończeniu realizacji.

Krótkie porównanie procesu monitoringu z ewaluacją przedstawia się w następujący sposób⁹:

- monitorowanie:
 - rejestrowanie postępów z prowadzonych działań;
 - bieżące weryfikowanie zarówno tempa, jak i kierunku, w którym zmierza strategia;
- ewaluacja – szersze spojrzenie na strategię oraz sposób jej realizacji, zidentyfikowanie i ocena:
 - celów przedsięwzięcia;
 - sposobów realizacji, zamierzonych i niezamierzonych efektów wybiegających poza czas i miejsce wdrażania strategii.

⁶ „System monitorowania i ewaluacji strategii. Nowotarski — nowatorski. Samorząd zorientowany projektowo”, Nowy Targ 2012, s. 17–18.

⁷ „Co to jest monitoring projektu? Co to jest ewaluacja projektu?”, dostęp online: www.poradnik.ngo.pl/x/619933 [2014-03-20].

⁸ Tamże

⁹ B. Ledzion, *Teoria i praktyka zastosowania metod pozyskiwania danych z systemów monitoringu dla ewaluacji – sposoby weryfikacji i kontroli rzetelności i jakości danych monitoringowych*, Ministerstwo Gospodarki i Pracy.

Tabela 21. Różnice między monitoringiem a ewaluacją

PYTANIA	MONITORING	EWALUACJA
Czym jest?	<ul style="list-style-type: none">▪ proces zbierania informacji – systematyczne badanie, które opiera się na pytaniach: czy strategia przebiega zgodnie z planem, czy udaje się osiągać zamierzone produkty i rezultaty?;▪ monitoring wykonywany jest w trakcie realizacji strategii, bada jej trzy elementy: harmonogram działań, budżet oraz zaplanowane rezultaty;▪ osoby odpowiedzialne za monitoring to osoby zarządzające strategią.	<ul style="list-style-type: none">▪ proces ciągły, systematyczne badanie wybranych elementów strategii;▪ odpowiada na pytanie: czy udało nam się osiągnąć zamierzone cele oraz w jaki sposób udało nam się je osiągnąć?;▪ ewaluacja wykonywana jest po wybranym elemencie strategii lub po całościowej realizacji strategii;▪ osoby odpowiedzialne za ewaluację to osoby zarządzające strategią (przy ewaluacji wewnętrznej) albo wynajęta instytucja/osoba (przy ewaluacji zewnętrznej).
Czemu służy?	<ul style="list-style-type: none">▪ pozwala ocenić postępy prowadzonych działań, zweryfikować tempo i kierunek, w którym zmierza strategia;▪ pozwala także na bieżącą modyfikację działań, harmonogramu i budżetu, aby w razie potrzeby móc dostosować strategię do zmieniających się warunków bądź do aktualnej sytuacji;▪ dane pochodzące z monitoringu są podstawą do ich wykorzystania w ewaluacji.	<ul style="list-style-type: none">▪ pozwala pomóc w zaplanowaniu kolejnych działań;▪ dostarcza konkretnej oceny strategii, analizując poszczególne kryteria i precyzując tym samym, jakie elementy strategii trzeba usprawnić i jak to zrobić;▪ dostarcza informacji niezbędnych do podjęcia decyzji;▪ ocenia czy i jak udało się osiągnąć zakładany cel;▪ dane pochodzące z ewaluacji pomagają w planowaniu kolejnych strategii, a nie stanowią krytycznej oceny naszej pracy.

Źródło: „Co to jest monitoring projektu? Co to jest ewaluacja projektu?”, <http://poradnik.ngo.pl/x/619933> [2014–03–20].

7.3. Podstawowe zasady monitoringu

Podstawą skutecznego wdrażania założeń strategii rozwoju jest system informacji o zjawiskach i procesach społeczno-gospodarczych zachodzących na obejmowanym przez nią terenie. Inicjując działania mające na celu osiągnięcie wytyczonych w strategii pól, należy systematycznie gromadzić informacje o efektach ich realizacji i skuteczności zastosowanych instrumentów. Głównymi obszarami monitorowania i ewaluacji strategii są, zatem wyznaczone kierunki działań jej realizacji oraz wskaźniki. Istotą prowadzenia monitoringu tychże obszarów jest wyciąganie wniosków z tego, jakie zadania w określonych kierunkach zadań zostały zrealizowane. Jest nią również modyfikowanie dalszych poczynań w taki sposób, aby osiągnąć zakładane cele w przyszłości. Dlatego też kluczowym elementem monitorowania jest wypracowanie takich technik zbierania informacji, które będą jak najbardziej miarodajnie odzwierciedlały efektywność prowadzonych działań¹⁰.

Monitoring będzie zatem skutecznym narzędziem wdrażania założeń strategicznych tylko wówczas, gdy będzie kierował się następującymi zasadami¹¹:

¹⁰ „System monitorowania i ewaluacji strategii. Nowotarski – nowatorski. Samorząd zorientowany projektowo”, Nowy Targ 2012, s. 19.

¹¹ Tamże, s. 19.

- zasada wiarygodności – informacja musi być wiarygodna i musi opierać się na niepodważalnych danych – niedokładne dane w systemie monitorowania oznaczają powstanie ryzyka podjęcia niewłaściwych działań korygujących;
- zasada aktualności – informacje powinny być gromadzone, przekazywane i oceniane w sposób ciągły, który umożliwia podjęcie działań korygujących;
- zasada obiektywności – monitorowanie prowadzone w oparciu o analizę wskaźników porównawczych daje możliwość prowadzenia obiektywnej oceny niezakłóconej subiektywnością wynikającą z przywiązania do własnych pomysłów i dążeń;
- zasada koncentracji na punktach strategicznych – monitorowanie powinno skupiać się przede wszystkim na tych obszarach życia społeczno-gospodarczego, w których istnieje prawdopodobieństwo wystąpienia największych odchyżeń, mogących wywoływać zahamowania w realizacji założeń strategii lub ich zatrzymanie;
- zasada realizmu – monitorowanie musi być zgodne z realiami realizowanych zadań – dana jednostka wdrażając strategię, powinna dostrzegać przede wszystkim te elementy procesu, które świadczą o wydajności i jakości dostarczanych produktów;
- zasada koordynacji informacji – monitorowanie musi być prowadzone w taki sposób, aby było skoordynowane z tokiem prowadzonych prac i jednocześnie nie wpływało na ich zahamowanie oraz nie przeszkadzało w realizacji podejmowanych działań, informacje płynące z prowadzonego monitoringu powinny docierać do wszystkich zainteresowanych, tak aby umożliwić im właściwe podejmowanie decyzji mających znaczenie strategiczne;
- zasada elastyczności – proces monitorowania musi być bardzo elastyczny i zapewniający szybkie reagowanie na zachodzące zmiany, także w przypadku zmian i korekt należy modyfikować system oceny w sposób dostosowany do zmieniających się oczekiwań w przyszłości.

7.4. Narzędzia monitoringowe

Dla miarodajnej oceny realizacji przyjętych założeń strategii potrzebne są konkretne dane ilościowe o charakterze statystycznym, które po przetworzeniu powinny zostać ujęte w serie wskaźników. Dzięki tym wskaźnikom można określić poziom wyjściowy oraz stopień osiągnięcia zakładanych celów. Wyniki zapisane w postaci wskaźników czy bezwzględnych informacji statystycznych mają także duże znaczenie w procesie uzyskiwania poparcia społecznego dla wprowadzanych zmian oraz świadczenia usług. Dają one czytelny i jednoznaczny obraz sytuacji, a analiza ich wartości pozwala ocenić, na ile podejmowane działania są zgodne z zakładanymi celami. Źródłem pochodzenia danych, które stanowią zobrazowanie stopnia przyjętych w strategii założeń, mogą być: jednostka własna, informacje ogólnodostępne, jak i sfera benchmarkingu. Ideą mierników opartych na danych wewnętrznych jednostki jest stworzenie narzędzi do pozyskiwania wiarygodnych i miarodajnych informacji przy minimalnym zaangażowaniu jej pracowników. W tym zakresie należy korzystać z materiałów przekazywanych obowiązkowo do GUS-u, urzędu wojewódzkiego, właściwego ministerstwa itp. Osobną grupę danych stanowią ogólnodostępne informacje publikowane w Banku Danych Lokalnych na stronach internetowych Głównego Urzędu Statystycznego. Ich pozytywną stroną jest ich zakres oraz obiektywizm, zaś negatywną ich publikacja z rocznym opóźnieniem. Mając jednakże na uwadze fakt, iż zarządzanie strategiczne jest procesem rozłożonym w czasie, należy uznać źródło GUS-u jako cenny materiał do globalnej oceny podjętych działań. Kolejnym narzędziem służącym do oceny efektów realizacji strategii może być porównanie osiągniętych wyników z tymi, jakie osiągają inne jednostki. Taka sposobność może prowadzić do zidentyfikowania najlepszych wzorów, których wspólnym mianownikiem jest wydajność, gdyż benchmarking jest swojego rodzaju badaniem porównawczym polegającym na zestawianiu procesów i działań stosowanych przez własną jednostkę z tymi preferowanymi przez inne, uważane za najlepsze w danej dziedzinie, gdzie wynik niniejszej analizy służy jako podstawa doskonalenia.

W oparciu o informacje własne jednostki oraz te ogólnodostępne, możliwym jest szybkie reagowanie na negatywne efekty podejmowanych działań w ramach strategii rozwoju. To przy założeniu, iż uda się pozyskać do współpracy inne jednostki z zakresu benchmarkingu, daje szansę na dostęp do kompletu informacji zarządczej umożliwiającej nie tylko ocenę wewnętrznej zmiany, ale również zobiektywizowanie pozyskanej informacji w odniesieniu do globalnej sytuacji danej jednostki.

7.5. Struktura organizacyjna oraz podział zadań

Dla prowadzenia kompleksowego i szczegółowego procesu monitoringu strategii wskazane jest powołanie Zespołu roboczego ds. opracowania, monitorowania i ewaluacji strategii rozwoju, w którym powinni znaleźć się kierownicy wydziałów/referatów związanych z różnymi dziedzinami życia społeczno-gospodarczego gminy. Koordynatorem prac Zespołu roboczego powinna zostać natomiast osoba znajdująca się na stanowisku, któremu instytucjonalnie powierzono kompetencje nadzorowania wdrażania i monitoringu strategii. Powołując Zespół roboczy ds. opracowania, monitorowania i ewaluacji strategii rozwoju należy ustalić tryb działania zgodnie z punktem 7.7. niniejszego rozdziału. Najbardziej optymalnym rozwiązaniem jest, aby wszystkie czynności związane z procesem monitoringu strategicznego były wykonywane systematycznie – zgodnie ze specyfiką przyjętych w strategii założeń, a wnioski z ich przeprowadzania były zestawiane corocznie, najlepiej w formie raportu monitoringowego. Tak przygotowane analizy i raporty powinny zostać podane do publicznej wiadomości po pozytywnym zaopiniowaniu przez Wójta Gminy. Aby proces opracowywania, monitorowania i ewaluacji SRGR 2015–2023 przebiegał bez problemów, a jego efekt był zgodny z oczekiwaniami, to oprócz opracowania struktury organizacyjnej procesu niezbędne jest określenie i opisanie modelu współpracy zawierającego dokładny opis ról, funkcji i zadań poszczególnych jego członków:

Inspektor ds. wniosków i dotacji:

Prowadzi systematyczny monitoring i ewaluację zgodnie z zapisami niniejszej procedury zadań ujętych w SRGR 2015–2023, w tym:

- gromadzi dostarczane przez inne jednostki Urzędu Gminy oraz inne jednostki organizacyjne Gminy Radwanice informacje o prowadzonych przez nie działaniach strategicznych;
- sporządza informację o stanie realizacji SRGR 2015–2023 i przedstawia ją Wójtowi Gminy.

Wójt Gminy:

- zatwierdza roczne Raporty o stanie realizacji SRGR 2015–2023;
- udostępnia Raporty o stanie realizacji SRGR 2015–2023 Radzie Gminy Radwanice;
- przedstawia do publicznej informacji Raporty o stanie realizacji SRGR 2015–2023.

Rada Gminy Radwanice:

- opiniuje projekt uchwały zatwierdzającej SRGR 2015–2023;
- uchwała SRGR 2015–2023;
- występuje o raporty o stanie realizacji SRGR 2015–2023.

Prawidłowo przeprowadzony proces monitoringu strategicznego w oparciu o wyżej wskazany schemat postępowania powinien przynieść korzyści w postaci:

- pozyskiwania danych pozwalających dokonać oceny postępu w realizacji strategii i jej wpływu na rozwój jednostki;
- efektywnej realizacji zadań zapisanych w strategii;
- osiągnięcia założonych rezultatów;
- identyfikacji ewentualnych opóźnień lub nieprawidłowości w realizacji zadań i działań;
- podejmowania działań naprawczych;
- wniosków z systematycznie prowadzonego procesu monitorowania dokumentu strategicznego;
- wniosków z prowadzonego monitoringu, które mogą być również podstawą do przyjęcia założeń rozwoju strategicznego w następnym okresie.

Wyniki z corocznych raportów monitoringowych powinny stanowić podstawę ewaluacji przyjętych w strategii założeń, gdyż monitorowanie to sposób mierzenia tego, co się dzieje, natomiast ewaluacja pozwala nam stwierdzić, co to oznacza.

7.6. Terminy

Terminy dotyczące przekazywania uczestnikom procesu dokumentów stanowiących narzędzia monitoringu i ewaluacji przedstawia poniższa tabela.

Tabela 22. Terminy dotyczące przekazywania dokumentów uczestnikom procesu

Dokument	Częstotliwość opracowywania	Uczestnicy procesu monitorowania, ewaluacji i aktualizacji realizacji strategii rozwoju			Podanie informacji do publicznej wiadomości
		Inspektor ds. wniosków i dotacji	Wójt	Rada	
raport monitoringowy o stanie realizacji strategii rozwoju	co dwa lata w okresie obowiązywania strategii	do kwietnia roku następującego po okresie monitorowania	maj	zapoznaje się na życzenie jednak nie wcześniej niż w czerwcu	czerwiec
końcowy raport ewaluacyjny o stanie realizacji strategii rozwoju	jednorazowo, najpóźniej w rok po zakończeniu realizacji strategii	do października roku następującego po okresie ewaluacji	listopad	zapoznaje się na życzenie jednak nie wcześniej niż w grudniu	grudzień

Źródło: Opracowanie własne.

Z uwagi na prace służb statystycznych i częstotliwość ukazywania się wyników, monitoring strategii uwzględni opóźnienie wynikające z czasu publikacji danych statystycznych, gdzie ostateczny raport z jego przeprowadzenia powinien być upubliczniony w czerwcu każdego następnego roku po okresie monitoringu.

Z uwagi na dwuletnie okresy monitoringowe, zrezygnowano z analizy celów strategicznych oraz ewaluacji śródotkresowej (mid-term). Po zakończeniu okresu trwania strategii rozwoju, powinna natomiast nastąpić ewaluacja końcowa (ex-post), z przeprowadzenia, której ostateczny raport powinien zostać upubliczniony w grudniu następnego roku po okresie realizacji niniejszej ewaluacji.

7.7. Szczegółowy opis postępowania

Szczegółowy plan przygotowywania dwuletniego raportu monitoringowego o stanie realizacji SRGR 2015–2023 powinien być przedkładany Wójtowi Gminy przy zachowaniu niżej wskazanej ścieżki postępowania.

Tabela 23. Szczegółowy plan postępowania w ramach przygotowania Roczneho raportu monitoringowego

Lp.	Realizator	Opis czynności	Termin
1.	Inspektor ds. wniosków i dotacji	Występuje o przekazanie informacji dotyczących realizacji SRGR 2015–2023. Niezwłocznie dostarczone dane gromadzi i na ich podstawie sporządza <i>Raport o stanie realizacji Strategii</i>	Luty każdego kolejnego roku sprawozdawczego w okresie obowiązywania <i>Strategii</i>
2.	Inspektor ds. wniosków i dotacji	Przedstawia <i>Raport o stanie realizacji Strategii</i> Wójtowi Gminy	Pierwsza połowa maja każdego kolejnego roku sprawozdawczego w okresie obowiązywania <i>Strategii</i>
3.	Wójt Gminy	Opiniuje i zatwierdza przedłożony materiał	Po otrzymaniu <i>Raportu</i>
4.	Rada Gminy Radwanice	Zapoznaje się z <i>Raportem o stanie realizacji Strategii</i>	Po wystąpieniu z wnioskiem o udostępnienie lub prezentację <i>Raportu</i>

Źródło: Opracowanie własne.

Dla końcowego raportu monitoringowo-ewaluacyjnego o stanie realizacji SRGR 2015–2023 szczegółowy plan postępowania powinien przedstawiać się w analogiczny sposób, z dostosowaniem ram czasowych niniejszej procedury.

7.8. Przykładowe wskaźniki produktu i rezultatu

Tabela 24. Przykładowe wskaźniki produktu [P] i rezultatu [R]

POLE OPERACYJNE	PRZYKŁADOWE WSKAŹNIKI PRODUKTU I REZULTATU
1.1. Atrakcyjność inwestycyjna	Powierzchnia terenów inwestycyjnych [P]*
	Liczba przedsiębiorstw działających na terenach inwestycyjnych [R]**
1.2. Rolnictwo i przedsiębiorczość	Liczba zrealizowanych projektów doradczych w zakresie rolnictwa [P]
	Liczba wdrożonych instrumentów wspierających lokalną przedsiębiorczość [P]
	Liczba gospodarstw rolnych, które otrzymały wsparcie [R]
	Liczba rozwiązań innowacyjnych/ ekologicznych wdrożonych do praktyki w sektorze rolnym, będących wynikiem zrealizowanych projektów [R]
	Liczba osób, które rozpoczęły prowadzenie działalności gospodarczej [R]
	Liczba podmiotów gospodarczych, które otrzymały wsparcie w ramach wdrożonych instrumentów wspierających lokalną przedsiębiorczość [R]
1.3. Zatrudnienie	Liczba wdrożonych instrumentów wspierających zatrudnienie i rynek pracy [P]
	Liczba osób uczestniczących w programach zatrudnienia [P]
	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu zatrudnienia [R]
1.4. Turystyka	Liczba zrealizowanych projektów infrastrukturalnych w zakresie turystyki i rekreacji [P]
	Liczba zrealizowanych wydarzeń/ projektów miękkich z zakresu turystyki i rekreacji [P]
	Długość wybudowanych/ zmodernizowanych/ oznakowanych ścieżek/szlaków i tras turystycznych [P]
	Liczba osób korzystających ze wspartej infrastruktury turystyki [R]
	Liczba osób uczestniczących w zrealizowanych wydarzeniach/projektach miękkich z zakresu turystyki i rekreacji [R]
2.1. Odnawialne źródła energii i gospodarka niskoemisyjna	Liczba projektów zrealizowanych z zakresu odnawialnych źródeł energii [P]
	Produkcja energii elektrycznej z nowo wybudowanych instalacji wykorzystujących OZE [R]
	Produkcja energii cieplnej z nowo wybudowanych instalacji wykorzystujących OZE [R]
2.2. Gospodarka sieciowa	Długość wybudowanej/ zmodernizowanej/ sieci kanalizacji sanitarnej [P]
	Liczba osób korzystających ze wspartej infrastruktury w zakresie sieci kanalizacji sanitarnej [R]
2.3. Infrastruktura drogowa i komunikacja	Liczba zrealizowanych projektów z zakresu infrastruktury drogowej [P]
	Całkowita długość nowych dróg [R]
	Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg [R]

* P – produkt.

** R – rezultat.

2.4. Rewitalizacja i ład przestrzenny	Liczba opracowanych Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego [P]
	Liczba projektów zrealizowanych w zakresie rewitalizacji i ładu przestrzennego [P]
	Powierzchnia Gminy Radwanice objęta opracowanymi Miejscowymi Planami Zagospodarowania Przestrzennego [R]
	Liczba osób korzystających ze zrealizowanych projektów w zakresie rewitalizacji i ładu przestrzennego [R]
2.5. Infrastruktura kultury	Liczba zrealizowanych projektów w zakresie infrastruktury kultury [P]
	Liczba osób korzystających ze wspartej infrastruktury kultury [R]
2.6. Infrastruktura sportowa i rekreacyjna	Liczba zrealizowanych projektów w zakresie infrastruktury sportowej i rekreacyjnej [P]
	Liczba osób korzystających ze wspartej infrastruktury sportowej i rekreacyjnej [R]
2.7. Bezpieczeństwo publiczne	Liczba wdrożonych narzędzi z zakresu bezpieczeństwa publicznego [P]
	Liczba zrealizowanych projektów z zakresu bezpieczeństwa publicznego [P]
	Liczba osób objętych działaniami w zakresie bezpieczeństwa publicznego [R]
3.1. Usługi czasu wolnego i integracja mieszkańców	Liczba zrealizowanych projektów/ inicjatyw/ wydarzeń w zakresie usług czasu wolnego [P]
	Liczba wdrożonych inicjatyw lokalnych [P]
	Liczba przeprowadzonych konsultacji społecznych [P]
	Liczba osób uczestniczących w zrealizowanych projektach/ inicjatywach/ wydarzeniach w zakresie usług czasu wolnego [R]
	Liczba mieszkańców, która wzięła udział w konsultacjach społecznych [R]
	Liczba zrealizowanych projektów/ inicjatyw/ wydarzeń w zakresie usług czasu wolnego [P]
3.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	Liczba zrealizowanych projektów w zakresie włączenia społecznego [P]
	Liczba osób uczestniczących w zrealizowanych projektach włączenia społecznego [R]
	Liczba dzieci uczestniczących w zrealizowanych projektach włączenia społecznego [R]
	Liczba seniorów uczestniczących w zrealizowanych projektach włączenia społecznego [R]
3.3. Ochrona zdrowia	Liczba zrealizowanych projektów z zakresu ochrony zdrowia [P]
	Liczba osób uczestniczących w zrealizowanych projektach ochrony zdrowia [R]
	Liczba dzieci uczestniczących w zrealizowanych projektach ochrony zdrowia [R]
	Liczba personelu medycznego uczestniczącego w zrealizowanych projektach ochrony zdrowia [R]
3.4. Edukacja	Liczba zrealizowanych projektów edukacyjnych [P]
	Liczba uczniów uczestniczących w zrealizowanych projektach edukacyjnych [R]
	Liczba nauczycieli uczestniczących w zrealizowanych projektach edukacyjnych [R]
3.5. Współpraca partnerów rozwoju i efektywne zarządzanie w samorządzie	Liczba zrealizowanych projektów edukacyjnych i szkoleniowych skierowanych do kadr administracji publicznej [P]
	Liczba osób, które wzięły udział w zrealizowanych projektach edukacyjnych i szkoleniowych skierowanych do kadr administracji publicznej [R]

Źródło: Opracowanie własne.

ZAŁĄCZNIK NR 1. DIAGNOZA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA

1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY RADWANICE

1.1. Położenie i otoczenie

Gmina Radwanice wchodzi w skład powiatu polkowickiego, położonego w północno-zachodniej części województwa dolnośląskiego. Powierzchnia gminy Radwanice wynosi ponad 84 km², tj. 8 424 ha, co stanowi 10,8% powierzchni powiatu polkowickiego.

W skład gminy wchodzi 13 sołectw oraz 4 przysiółki. Są to w kolejności alfabetycznej sołectwa: Buczyna, Drożów, Drożyna, Jakubów, Kłębanowice, Lipin, Łagoszów Wielki, Nowy Dwór, Nowa Kuźnia, Przesieczna, Radwanice, Sieroszowice, Strogoborzycze. Pod względem geograficznym większa część powierzchni gminy obejmuje Wzgórze Dalkowskie, natomiast w południowo-zachodniej części gminy rozciąga się Równina Szprotawska.

Gminę Radwanice zamieszkuje 4680 mieszkańców (statystyki GUS, stan na 31.12.2013 r.)¹². Gęstość zaludnienia w gminie wynosi 56 osób/km². Gęstość zaludnienia w gminie jest niższa niż w powiecie polkowickim i województwie dolnośląskim – odpowiednio o 27 punktów i 90 punktów.

Dla porównania w poniższej tabeli przedstawiono dane dotyczące powierzchni, ludności, gęstości zaludnienia w gminie Radwanice, powiecie polkowickim, województwie dolnośląskim oraz na terenie Polski.

Tabela 25. Powierzchnia gminy Radwanice na tle powiatu polkowickiego, województwa dolnośląskiego i Polski [2014 r.]

Jednostka	Powierzchnia [km ²]	Udział procentowy powierzchni gminy [%]
gmina Radwanice	84	–
powiat polkowicki	779	10,80%
województwo dolnośląskie	19 947	0,40%
Polska	312 679	0,02%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl.

Odległość między Radwanicami a siedzibą powiatu – Polkowicami wynosi 15,8 km¹³. Gmina znajduje się ~102 km od granicy polsko-niemieckiej w Olszynie. Jest bardzo dobrze skomunikowana z otoczeniem (bliskość do drogi A 18). Gmina jest oddalona od lotnisk:

- Zielona Góra – Babimost: 88,5 km;
- Port Lotniczy Wrocław: 96,8 km;
- Port Lotniczy Poznań – Ławica: 196 km¹⁴.

Gmina Radwanice sąsiaduje z czterema gminami powiatu polkowickiego:

- gminą Gaworzycze (od północnego-zachodu);
- gminą Przemków (od południowego-zachodu);

¹² Dane Urzędu Gminy - Ewidencja ludności – stan ten to 4703 (na dzień 31.12.2014 r.).

¹³ Oszacowano na podstawie map google: <https://www.google.pl/maps>.

¹⁴ Oszacowano na podstawie danych z mapy google: www.google.pl/maps.

- gminą Chocianów (od południa);
- oraz gminą Polkowice (od południowego-wschodu),

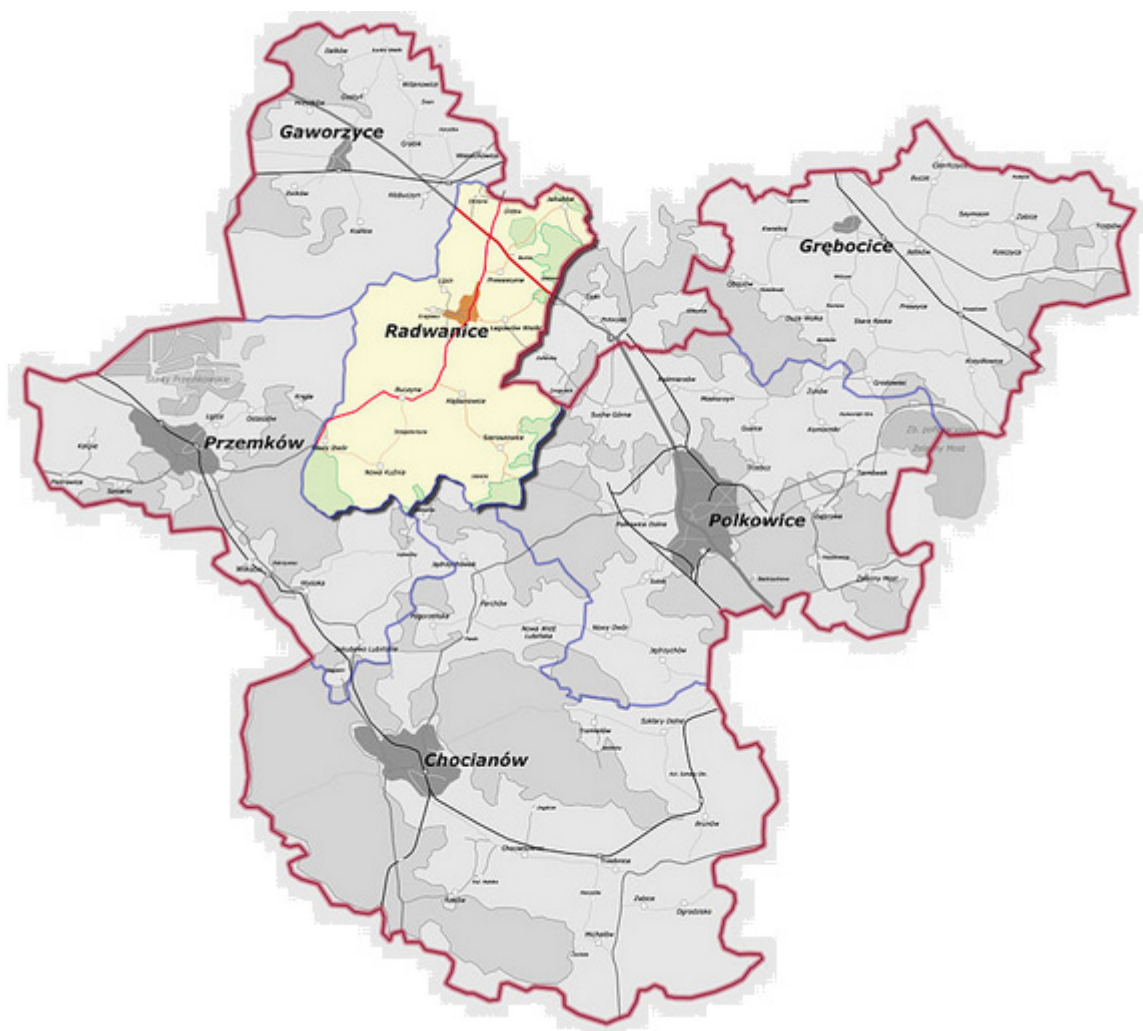
oraz dwoma gminami powiatu głogowskiego:

- gminą Jerzmanowa (od północnego-wschodu);
- gminą Żukowice (od północy).

Gmina znajduje się w zasięgu Legnicko-Głogowskiego Okręgu Miedziowego (LGOM), który rozciąga się w północnej części województwa dolnośląskiego i obejmuje powiaty: głogowski, polkowicki, lubiński, legnicki oraz miasto Legnica. Podstawą gospodarki LGOM jest eksploatacja złóż rud miedzi oraz ich wstępne przetwórstwo. Gmina leży w zasięgu obszarów górniczych:

- Złóża rud miedzi „Sieroszowice” i związanego z nim obszaru górniczego „Sieroszowice” – wschodnia część gminy;
- Obszaru górniczego „Polkowice”, wyznaczonego dla złoża rud miedzi „Polkowice” – południowo-wschodnia część gminy;
- Złóże rud miedzi „Radwanice – Wschód” oraz związane z nim teren i obszar górniczy „Radwanice Wschodnie” – południowo-wschodnia część gminy.

Rysunek 2. Położenie gminy Radwanice na tle powiatu polkowickiego

Źródło: Wikipedia, <https://pl.wikipedia.org>

1.2. Zasoby naturalne i warunki przyrodnicze gminy Radwanice¹⁵

Gmina Radwanice znajduje się geograficznie przede wszystkim w zasięgu podprovincji Niziny Środkowopolskiej tj. makroregionu Wał Trzebnicki oraz mezoregionu Wzgórza Dalkowskie. Stosunkowo niewielki obszar w południowo-zachodniej części gminy położony jest w makroregionie Nizina Śląsko-Łużycka i mezoregionie Równina Szprotawska. Dalsze sąsiedztwo gminy Radwanice stanowią: Pradolina Głogowska (od północnego-wschodu) i Wysoczyzna Lubińska (od południowego-wschodu).

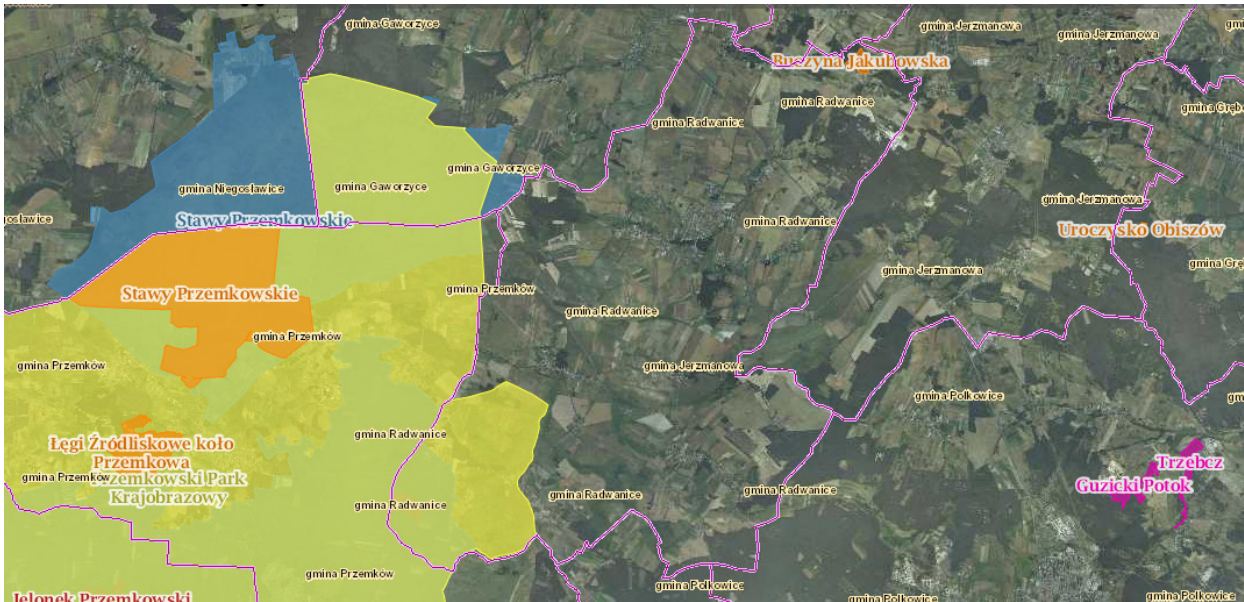
Rzeźba terenu na obszarze gminy Radwanice jest dość zróżnicowana. Największe różnice wysokości są dostrzegalne w północno-wschodniej części gminy, gdzie występują wzgórza morenowe obok łagodniejszych wzniesień w kierunku Równiny Szprotawskiej. Najwyższe wartości wysokości nad poziomem morza są odnotowane w tej części gminy, w okolicy Wzgórz Dalkowskich, gdzie rzędne terenu wahają się od 140 m n.p.m. (w rejonie wsi Łągoszów Wielki i Radwanice) do 208 m n.p.m. (w rejonie wsi Jakubów). Na obszarze gminy Radwanice znajdują się cenne obszary przyrodnicze takie jak:

- fragment Przemkowskiego Parku Krajobrazowego – zajmuje ~12% powierzchni gminy, tj. południowo-zachodnią część: obręb Nowy Dwór i fragmenty Nowej Kuźni i Buczyny;
- fragment Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków NATURA 2000 (OSO) „Bory Dolnośląskie”, o kodzie PLB 020005;
- projektowany Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk NATURA 2000 (SOO) „Jelonek Przemkowski”, o kodzie PLH 020097;
- pomnik przyrody – dąb szypułkowy *Quercus robur* o nazwie „Bartek” na terenie zabytkowego parku w miejscowości Buczyna;
- rezerwat przyrody „Buczyna Jakubowska” w m. Jakubów.

W okolicy gminy Radwanice również posiadają cenne walory przyrodnicze:

- Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 (OSO) „Stawy Przemkowskie” o kodzie PLB 020003;
- użytek ekologiczny „Przemkowskie Bagno”.

Rysunek 3. Obszary chronione w gminie Radwanice i terenach przyległych

Źródło: Geoserwis, Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy>.

¹⁵ Opracowano na podstawie *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radwanice*, red. M. Wiland, Biuro Urbanistyczne ECOLAND, Radwanice 2012.

Na terenie gminy nie ma dużych zakładów produkcyjnych, ani innych na wielką skalę emitorów zanieczyszczeń powietrza. Do głównych źródeł zanieczyszczeń powietrza należy zaliczyć emisję z budynków mieszkalnych oraz ruch samochodowy, a także górnicze szyby wentylacyjne wydechowe (szyb SW-3 w obrębie Sieroszowice oraz szyb SG-2 na terenie gminy Jerzmanowa – przy granicy gminy Radwanice). Wysoki poziom zanieczyszczenia powietrza odnotowano jedynie w zakresie pyłu zawieszonego PM 10 oraz bezno(a)piranu¹⁶. Oznacza to, że jakość powietrza na terenie gminy Radwanice jest dobra.

Największą część powierzchni gminy zajmują użytki rolne (76,6%) i grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione: 17,7%. Dominacja użytków rolnych potwierdza rolniczy charakter gmin oraz nakazuje podjąć działania rozpoznawcze w zakresie możliwości produkcji biogazu. Poniższa tabela przedstawia szczegółowo strukturę użytkowania gruntów na terenie gminy Radwanice. Spośród użytków rolnych dominują grunty orne, a w dalszej kolejności łąki trwałe.

Tabela 26. Struktura użytkowania gruntów w gminie Radwanice [2014 r.]

Kierunki wykorzystania powierzchni	Wartość [ha]	Udział [%]
ogółem	8 424,0	100,0
użytki rolne razem, w tym:	6 455,0	76,6
▪ grunty orne	4 237,0	50,3
▪ sady	9,0	0,1
▪ łąki trwałe	1 671,0	19,8
▪ pastwiska trwałe	309,0	3,7
▪ grunty rolne zabudowane	131,0	1,6
▪ grunty pod stawami	10,0	0,1
▪ grunty pod rowami	88,0	1,0
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione razem, w tym:	1 494,0	17,7
▪ lasy	1 436,0	17,0
▪ grunty zadrzewione i zakrzewione	58,0	0,7
grunty pod wodami razem, w tym:	30,0	0,4
▪ grunty pod wodami morskimi wewnętrznymi	0,0	0,0
▪ grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi	29,0	0,3
▪ grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi	1,0	0,0
grunty zabudowane i zurbanizowane razem, w tym:	414,0	4,9
▪ grunty zabudowane i zurbanizowane – tereny mieszkaniowe	51,0	0,6
▪ grunty zabudowane i zurbanizowane – tereny przemysłowe	46,0	0,5
▪ grunty zabudowane i zurbanizowane – tereny inne zabudowane	11,0	0,1
▪ grunty zabudowane i zurbanizowane – tereny zurbanizowane niezabudowane	34,0	0,4
▪ grunty zabudowane i zurbanizowane – tereny rekreacji i wypoczynku	21,0	0,2
▪ grunty zabudowane i zurbanizowane – tereny komunikacyjne – drogi	249,0	3,0

¹⁶ *Stadium...*, op. cit.

▪ grunty zabudowane i zurbanizowane – tereny komunikacyjne – kolejowe	0,0	0,0
▪ grunty zabudowane i zurbanizowane – tereny komunikacyjne – inne	0,0	0,0
▪ grunty zabudowane i zurbanizowane – użytki kopalne	2,0	0,0
użytki ekologiczne	0,0	0,0
nieużytki	30,0	0,4
tereny różne	1,0	0,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl.

1.3. Surowce mineralne

Tereny gminy Radwanice znajdują się w zasięgu Legnicko-Głogowskiego Okręgu Miedziowego (LGOM), który obejmuje powiaty: głogowski, polkowicki, lubiński, legnicki oraz miasto Legnica¹⁷. Na terenie LGOM jest prowadzona gospodarka eksploatacji złóż rud miedzi oraz ich wstępne przetwórstwo (hutnictwo). W gminach: Radwanice, Chocianów, Polkowice, Przemkówsą eksploatowane złoża rud miedzi „Sieroszowice” i „Polkowice”.

Na terenie gminy występują także inne pierwiastki metaliczne niż rudy miedzi. Jest to przede wszystkim srebro, ale także cynk, ołów, kobalt, nikiel, wanad i molibden.

Tabela 27. Struktura surowców mineralnych w gminie Radwanice [2008 r.]

Nazwa miejscowości	Surowiec	Zasoby bilansowe geologiczne [tys. ton]	Powierzchnia złoża [ha]
Buczyna	Kruszywa naturalne	549,0	9,0
Gaworzyce	Rudy miedzi	66 580,0	9 467,6
Polkowice	Rudy miedzi	84 685,0	4 164,9
Radwanice Wchód	Rudy miedzi	bd	bd
Sieroszowice	Rudy miedzi	275 957,0	8 554,0
Sieroszowice	Kruszywa naturalne	374,0	5,2
Sucha Górna	Piaski posadzkowe	177 879,0	100,5

Źródło: Opracowano na podstawie *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radwanice*, red. M. Wiland, Biuro Urbanistyczne ECOLAND, Radwanice 2012, www.radwanice.pl.

1.4. Wody

Sieć hydrologiczna gminy Radwanice jest dobrze rozwinięta. Wyróżnia się 11 rzek i kanałów na terenie gminy, których łączną długość szacuje się na ~69 km¹⁸. Najważniejsze rzeki, które przepływają przez omawiany teren to:

- rzeka Szprotawa – prawy dopływ Bobru;
- ciek podstawowy tzw. kanał Kłobka – prawy dopływ Szprotawy;
- ciek podstawowy tzw. kanał Szprotawica – prawy dopływ Szprotawy;
- ciek podstawowy tzw. kanał Kłębanówka – prawy dopływ Szprotawy;
- ciek podstawowy tzw. kanał Skłoba – prawy dopływ Szprotawy.

¹⁷ Tamże.

¹⁸ Opracowano na podstawie: *Studium...* op. cit.

Ponadto wyróżnia się na terenie gminy Radwanice cieki sztuczne, do których zalicza się w szczególności:

- ciek podstawowy tzw. kanał Kanał Północny;
- ciek podstawowy tzw. kanał Młynówkę;
- ciek podstawowy tzw. kanał Kanał Nowodworski;
- ciek podstawowy tzw. kanał Kanał Błotny;
- ciek podstawowy tzw. kanał Syfon II;
- ciek podstawowy tzw. kanał Doprrowadzalnik „A”.

Na terenie gminy Radwanice występuje zagrożenie powodziowe. Dotyczy ono w szczególności terenów położonych w górnym biegu rzeki tj. w rejonie miejscowości Nowa Kuźnia oraz Buczyzna. Gmina Radwanice posiada również dość dobrze zbudowaną sieć melioracji szczegółowej. Są to w większości rowy o charakterze odwadniająco-nawadniającym.

Rysunek 4. Mapa zagrożenia powodziowego na terenie gminy Radwanice

Źródło: Mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego, Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej, <http://mapy.isok.gov.pl/imap/>.

1.5. Gleby

Na obszarze gminy występują głównie gleby bielcowe oraz pseudobielcowe, o średniej oraz niskiej klasie bonitacji. W północnej części gminy w zasięgu Wzgórz Dalkowskich występują również gleby brunatne i płowe, natomiast w sąsiedztwie Radwanic i Kłębanowic znajdują się także w niewielkim stopniu czarne ziemie.

W gminie przeważają gleby V klasy bonitacyjnej, które stanowią ~ 45% użytków rolnych gminy, a także IV klasy (38%). Najstabsze gleby VI i VIz klasy stanowią ok. 11% powierzchni użytków rolnych. Gleby II i III klasy bonitacyjnej, o relatywnie niewielkiej powierzchni, występują w obrębach: Buczyzna, Drożyna, Drożów, Jakubów, Łagoszów Wielki, Nowa Kuźnia, Sieroszowice¹⁹.

¹⁹ Opracowano na podstawie *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radwanice*, red. M. Wiland, Biuro Urbanistyczne ECOLAND, Radwanice 2012, www.radwanice.pl.

Tabela 28. Charakterystyka bonitacyjna gruntów ornych gminy Radwanice

Klasa bonitacyjna	Udział procentowy [%]
Klasa I	–
Klasa II i III	6
Klasa IV	38
Klasa V	45
Klasa VI i VIz	11

Źródło: Opracowano na podstawie *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radwanice*, red. M. Wiland, Biuro Urbanistyczne ECOLAND, Radwanice 2012, www.radwanice.pl.

1.6. Odnawialne źródła energii

Stosowanie najlepszych dostępnych technologii gospodarki niskoemisyjnej w połączeniu ze zmianami bilansu paliwowo-energetycznego na rzecz wzrostu wykorzystania odnawialnych źródeł energii sprzyja zdecydowanej poprawie stanu środowiska naturalnego m.in. poprzez redukcję emisji zanieczyszczeń do atmosfery, gleby i wód. Obecnie na terenie gminy Radwanice nie są wykorzystywane odnawialne źródła energii (ani w sektorze publicznym ani prywatnym), a efektywność energetyczna budynków administracji publicznej jest niezadawalająca (nieekologiczne źródła energii, brak wykorzystania OZE, niski poziom termoochrony). Gmina Radwanice przygotowuje się do opracowania Planu Gospodarki Niskoemisyjnej, którego celem będzie wypracowanie spójnej koncepcji energetycznej obszaru, w tym przede wszystkim identyfikacja i wykorzystanie potencjału energetyki odnawialnej. *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radwanice* uwzględnia natomiast projekt lokalizacji dla inwestycji – elektrowni wiatrowych o mocy przekraczającej 100 kW i wysokości nieprzekraczającej 210 m oraz biogazowni o mocy przekraczającej 100 kW.

2. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

2.1. Transport

Gmina Radwanice jest położona przy ważnych szlakach komunikacyjnych. Przez jej teren przebiega ~264 km dróg, w tym 67,5 km dróg gminnych publicznych. Przez teren gminy przebiegają także dwie drogi krajowe:

- droga krajowa nr 3 relacji Świnoujście – Jakuszyce; biegnie przez północną część gminy; jest elementem międzynarodowej trasy E 65 łączącej szwedzkie Malmö z miastem Chania (Kreta)²⁰.
- droga krajowa nr 12 relacji Łęknica – Berdyszcze; przebiega w południowej części gminy Radwanice.

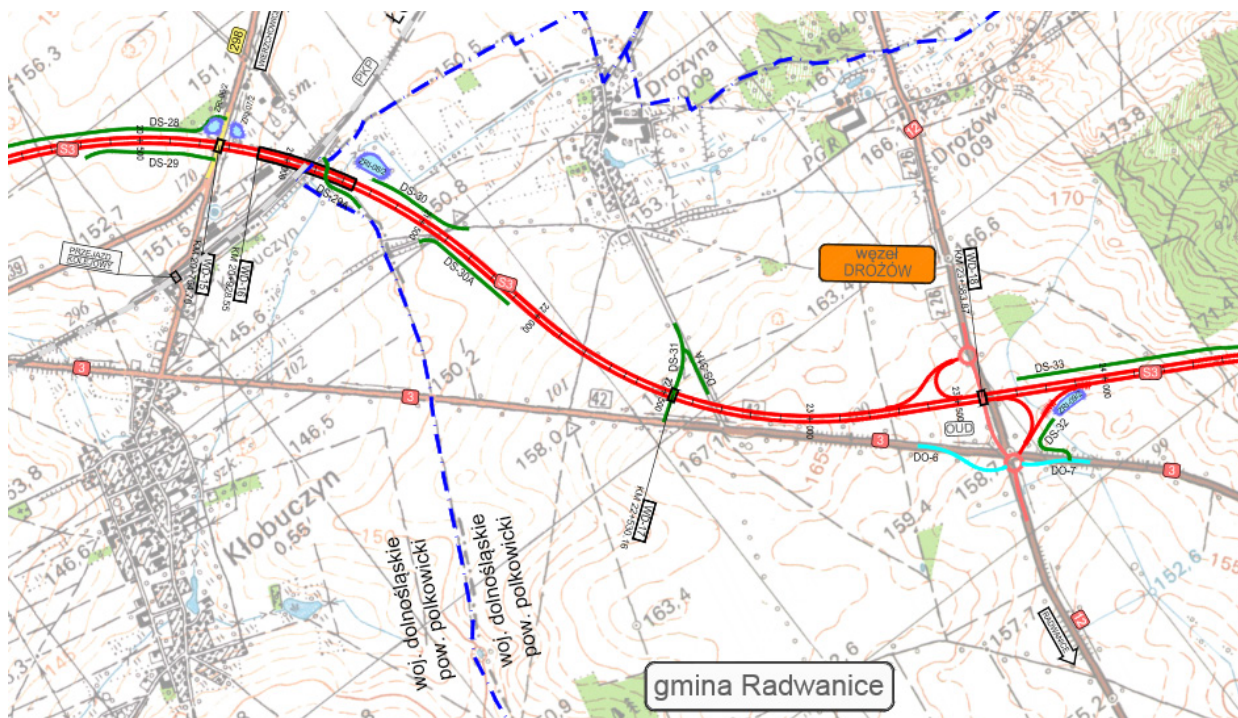
oraz osiem dróg powiatowych:

- droga powiatowa nr 1016 D relacji Łagoszów Mały – droga krajowa nr 3 (Jakubów);
- droga powiatowa nr 1125 D relacji Polkowice Dolne – droga krajowa nr 12 (Kłębanowice, Sieroszowice);
- droga powiatowa nr 1139 D relacji Sieroszowice – Parchów;
- droga powiatowa nr 1143 D relacji Dobromil – Radwanice;
- droga powiatowa nr 1144 D relacji Nowa Kuźnia – Jabłonów;
- droga powiatowa nr 1146 D relacji Buczyzna – droga krajowa nr 12 (Strogoborzyce, Teodorów);
- droga powiatowa nr 1148 D relacji droga krajowa nr 3 – droga krajowa nr 12 (Przesieczna);
- droga powiatowa nr 1149 D relacji: Radwanice – Koźlice.

Ważną inwestycją realizowaną także na terenie gminy jest zaprojektowanie i wybudowanie drogi ekspresowej S-3 Nowa Sól – Legnica (do A-4). Na terenie gminy powstanie ważny dla komunikacji regionalnej węzeł Drożów wraz z tzw. obwodem utrzymania drogowego OUD „Drożów”. Z perspektywy ruchu drogowego wewnątrz gminy inwestycja będzie miała mniejsze znaczenie aniżeli chociażby rozwój infrastruktury dróg gminnych i powiatowych, jednakże otwarcie nowej drogi ekspresowej S 3 wraz z węzłem Drożów zasadniczo podniesie atrakcyjność inwestycyjną gminy i otworzy nowe możliwości dla rozwoju gospodarczego.

Teren gminy Radwanice jest obsługiwany przez prywatnych przewoźników autobusowych. Przeważa kierunek dojazdu w stronę Polkowic i Głogowa.

Rysunek 5. Projektowany węzeł Drożów w pasie drogi ekspresowej S 3

Źródło: Droga S 3, Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, <http://www.drogas3.pl/>.

²⁰ Droga jest modernizowana w zakresie parametrów drogi ekspresowej S3.

2.2. Infrastruktura techniczna

2.2.1. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna

Gmina Radwanice dysponuje czynną wodociągową siecią rozdzielczą o długości 57,1 km oraz kanalizacyjną o długości 44,8 km (stan na rok 2014, dane Zakładu Usług Komunalnych). W porównaniu do 2013 r. sieć wodociągowa została wydłużona z 44,3 km, a kanalizacyjna o 27,5 km. Ludność, która korzystała z sieci wodociągowej, wyniosła w 2014 r. 4656 osób. Z kolei z sieci kanalizacyjnej podłączonej do oczyszczalni ścieków korzysta 2930 osób. Przy ocenie końcowej należy wziąć pod uwagę także stopień gęstości zabudowy powiatu polkowickiego. Ogólna sytuacja związana ze stopniem skanalizowania i zwodociągowania gminy Radwanice wypada korzystnie.

Tabela 29. Charakterystyka sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na terenie gminy Radwanice [stan na rok 2014]

Jednostka	sieć wodociągowa		sieć kanalizacyjna	
	Długość czynnej sieci rozdzielczej [km]	Stopień zwodociągowania [%]	Długość czynnej sieci rozdzielczej [km]	Stopień skanalizowania [%]
Gmina Radwanice	57,1	99,5	44,8	62,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/>.

Do sieci wodociągowej podłączone jest ogółem 986 budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. Z kolei do sieci kanalizacyjnych jest podłączonych łącznie 510 budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania (zgodnie ze stanem na 2013 r., dane GUS).

2.2.2. Sieć gazowa

Gmina Radwanice dysponuje słabo rozwiniętą gazociągową siecią rozdzielczą. Łączna długość sieci wynosi 19,4 km. W latach 2010–2013 nastąpił przyrost sieci gazowej o 4,3% w stosunku do roku 2010. Liczba osób, która korzysta z sieci gazowej w gminie to 1133 osób, co stanowi 24,2% ogółu mieszkańców. Gmina posiada mniejszy udział osób korzystających z sieci gazowej niż na terenie powiatu polkowickiego (61,2%). Do rozdzielczej, czynnej sieci gazociągowej podłączonych jest ogółem 326 budynków mieszkalnych i niemieskalnych. Poniższa tabela przedstawia ogólną charakterystykę sieci gazowej na terenie gminy Radwanice.

Tabela 30. Charakterystyka sieci gazowej na terenie gminy Radwanice [2013 r.]

Jednostka	Sieć gazowa	
	Długość czynnej sieci [km]	korzystający z instalacji w % ogółu ludności
Gmina Radwanice	19,4	24,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/>.

2.2.3. Gospodarka odpadami

Po wprowadzeniu 1 lipca 2013 r. zmian w ustawie o utrzymaniu czystości i porządku w gminach obowiązek gospodarowania odpadami komunalnymi należy do gmin. Gminy mają obowiązek zorganizowania odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości. Wiąże się to z dodatkowym obciążeniem administracyjno-prawnym i finansowym gmin, związanym z wdrożeniem i funkcjonowaniem nowego systemu gospodarowania odpadami.

Według stanu na rok 2013 na terenie gminy Radwanice zostały wytworzone w ciągu roku 783,1 tysięcy ton odpadów, z czego 80,9% pochodziło z gospodarstw domowych. Dane statystyczne dotyczące ogólnej charakterystyki gospodarki odpadami na terenie gminy prezentuje poniższa tabela.

Tabela 31. Charakterystyka gospodarki odpadami na terenie gminy Radwanice [stan na rok 2013]

Wyszczególnienie	Liczba
odpady ogółem [t]	783,06
odpady z gospodarstw domowych [t]	634,07
budynki mieszkalne objęte zbieraniem odpadów [szt.]	931
odpady z gospodarstw domowych na 1 mieszkańca [kg]	135,9
jednostki odbierające odpady [szt.]	4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/>.

2.2.4. Mieszkalnictwo

Na zasoby mieszkaniowe gminy składa się łącznie 1 329,0 mieszkań, w tym komunalnych: 23,0 (dane GUS z 2013 r.). Średnia powierzchnia użytkowa mieszkania wynosi 96,4 m² i jest wyższa niż dla powiatu polkowickiego (72,2 m²), województwa dolnośląskiego (72,0 m²) i Polski (73,1 m²). Na przestrzeni lat 2010 i 2013 liczba mieszkań na terenie gminy nieznacznie wzrosła – o 3,0%. Gmina Radwanice jest udziałowcem w pięciu wspólnotach mieszkaniowych.

Tabela 32. Liczba mieszkań oraz ich średnia powierzchnia na terenie gminy Radwanice, powiatu polkowickiego, województwa dolnośląskiego i Polski [stan na rok 2013]

Jednostka	Liczba mieszkań [szt.]	Średnia powierzchnia [m ²]	Przyrost liczby mieszkań w latach 2010 i 2013 [%]
gmina Radwanice	1 329,0	96,4	3,0
powiat polkowicki	20840,0	73,4	1,5
województwo dolnośląskie	1 110 600,0	72,0	3,5
Polska	13 852 896,0	73,1	2,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/>.

O standardzie i komforcie życia decyduje m.in. podłączenie mieszkania do mediów (gaz, wodociągi) czy też wyposażenie w łazienkę i posiadanie centralnego ogrzewania. Poniżej przedstawione zostały dane statystyczne prezentujące warunki mieszkania na terenie gminy. Budynki mieszkalne w gminie są wyposażone w:

- ustęp spółkiwany – 95,3% ogółu mieszkań;
- łazienkę – 91,9% ogółu mieszkań;
- centralne ogrzewanie – 80,6% ogółu mieszkań.

2.2.5. Analiza wskaźnikowa – infrastruktura techniczna

W ramach sfery technicznej przeanalizowano następującą grupę wskaźników:

- korzystający z wodociągu jako % ogółu mieszkańców;
- korzystający z kanalizacji jako % ogółu mieszkańców;
- korzystający z gazu sieciowego jako % ogółu mieszkańców;
- przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę.

Najlepiej w tym zestawieniu wskaźników wypadła gmina Polkowice – zarówno obszar wiejski jak i miejski, zaś najgorzej gmina Przemków – obszar wiejski, a zaraz za nią gmina Grębocice, Gaworzyce i Chocianów (obszar wiejski).

Tabela 33. Analiza wskaźnikowa gmin wchodzących w skład powiatu polkowickiego [stan na 2013 r.]

Wyszczególnienie	Korzystający z wodociągu jako % ogółu mieszkańców		Korzystający z kanalizacji jako % ogółu mieszkańców		Korzystający z gazu sieciowego jako % ogółu mieszkańców		Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania		Ogólne miejsce w rankingu z wszystkich kategorii
	liczba	ranking	liczba	ranking	liczba	ranking	liczba	ranking	
Gmina Radwanice	99,5	2	62,3	6	24,2	7	96,4	3	4
Gmina Chocianów (miasto)	98,7	3	94,2	2	92,9	1	63,3	8	2
Gmina Chocianów (obszar wiejski)	91,1	7	1,2	9	14,8	8	105,9	1	5
Gmina Gaworzyce	89,5	8	56,6	8	41,7	5	84,6	5	5
Gmina Grębocice	92,3	6	78,6	5	40,7	6	80,9	6	5
Gmina Polkowice (miasto)	99,9	1	98,1	1	85,9	2	56,8	9	2
Gmina Polkowice (obszar wiejski)	97,9	4	91,9	3	53,1	3	100,5	2	1
Gmina Przemków (miasto)	97,8	5	91,7	4	52,8	4	70,9	7	3
Gmina Przemków (obszar wiejski)	71,1	9	63,2	7	0	9	93,2	4	6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/>.

3. SFERA SPOŁECZNA

3.1. Struktura demograficzna

Gminę Radwanice zamieszkuje 4 715 osób, co stanowi 7,46% ludności powiatu polkowickiego, 0,16% województwa dolnośląskiego oraz 0,01% ludności Polski (stan na rok 2013). Gęstość zaludnienia w gminie wynosi 56 os/km². W poniższej tabeli zostały przedstawione podstawowe dane dotyczące demografii w gminie Radwanice oraz z otoczenia: dla powiatu polkowickiego, województwa dolnośląskiego, Polski.

Tabela 34. Liczba ludności gminy Radwanice na tle powiatu polkowickiego, województwa dolnośląskiego i Polski [2014 r.]

Wyszczególnienie	Liczba ludności [os.]	udział ludności [%]	Gęstość zaludnienia [os/km ²]
gmina Radwanice	4 715	–	56,0
powiat polkowicki	63 201	7,46	81,0
województwo dolnośląskie	2908457	0,16	146,0
Polska	38478602	0,01	123,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/>.

Na tle poszczególnych gmin należących do powiatu polkowickiego, gmina Radwanice należy do obszarów o średnim poziomie zaludnienia.

Tabela 35. Liczba ludności i gęstość zaludnienia w gminach należących do powiatu polkowickiego [2014 r.]

Gmina	Liczba ludności [os.]	Gęstość zaludnienia [os/m ²]
Chocianów	13026	59
Chocianów – miasto	8122	902
Chocianów – obszar wiejski	4904	23
Gaworzycy	4010	52
Grębocice	5353	44
Polkowice	27325	163
Polkowice – miasto	22558	950
Polkowice – obszar wiejski	4767	33
Przemków	8772	82
Przemków – miasto	6412	1039
Przemków – obszar wiejski	2360	23
Radwanice	4715	56

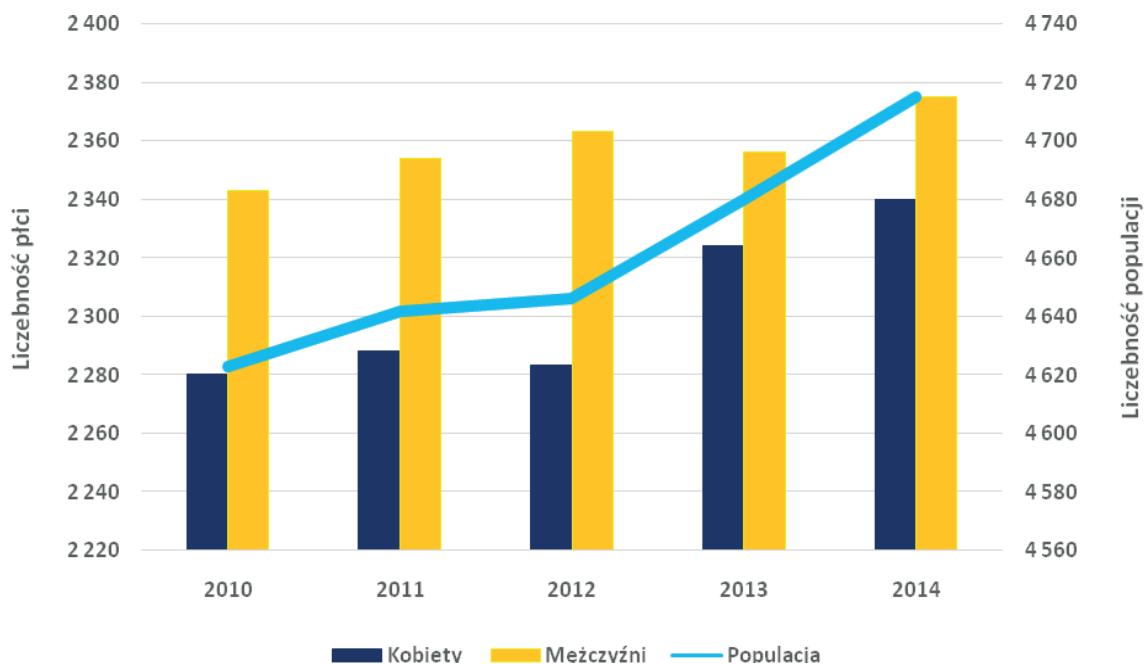
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/>.

Od 2010 r. liczba ludności na terenie gminy Radwanice systematycznie rośnie. W wartości bezwzględnej przyrost mieszkańców wynosi 92 osoby, co stanowi wzrost o 2,0% ogólnej liczby ludności. Wskaźnik feminizacji, czyli liczba kobiet na 100 mężczyzn, w 2013 r. wyniósł 99,0, co oznacza, że w strukturze wiekowej mieszkańców gminy dominują mężczyźni.

Tabela 36. Liczba ludności w podziale na płeć w gminie Radwanice w latach 2010–2014

Kategoria	2010	2011	2012	2013	2014
kobiety	2 280	2 288	2 283	2 324	2 340
mężczyźni	2 343	2 354	2 363	2 356	2 375
Suma	4 623	4 642	4 646	4 680	4 715

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/>.

Wykres 1. Liczba ludności według płci – ujęcie graficzne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/>.

W celu analizy zmian zachodzących w poszczególnych grupach wiekowych, zastosowano metodę różnicową, pozwalającą na określenie trendów w ruchach wielkości populacji w dokładnych przedziałach wiekowych. Analiza wskazuje na silny wzrostowy trend w grupach wiekowych 65–69 lat, 60–64 lat oraz 35–39 lat, jak również niewielki wzrost w grupie wiekowej 5–9 lat. Z kolei największy spadek nastąpił w grupie wiekowej 50–54 lat, 25–29 lat, a także 15–19 lat, 10–14 lat oraz 0–4 lat.

Tabela 37. Struktura wiekowa mieszkańców gminy Radwanice w podziale na płeć [2014 r.]

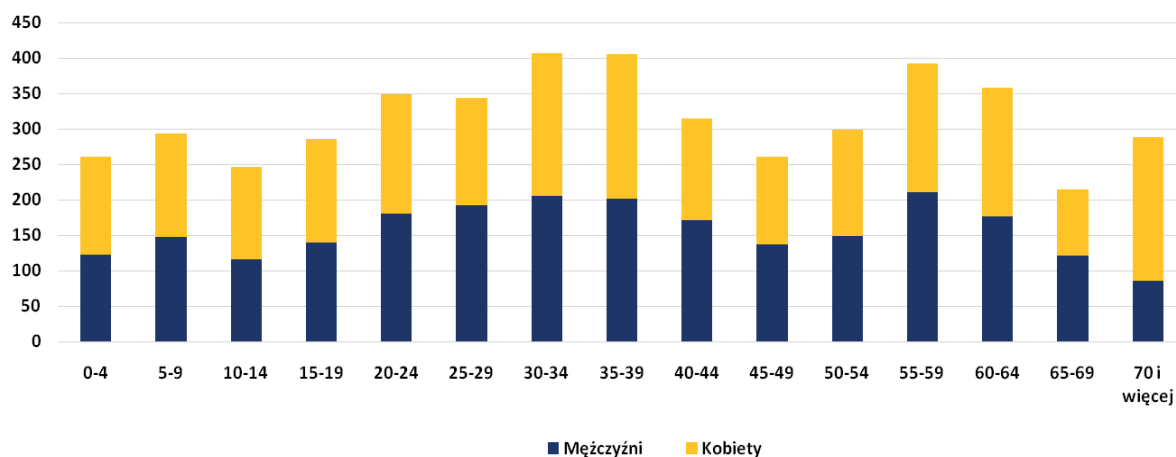
Kategoria	0–4	5–9	10–14	15–19	20–24	25–29	30–34	35–39
kobiety	136	144	129	144	167	150	199	203
mężczyźni	124	149	117	141	182	194	207	202
Suma	260	293	246	285	349	344	406	405

Kategoria	40–44	45–49	50–54	55–59	60–64	65–69	70 i więcej
kobiety	142	123	149	180	181	92	201
mężczyźni	173	138	150	212	177	122	87
Suma	315	261	299	392	358	214	288

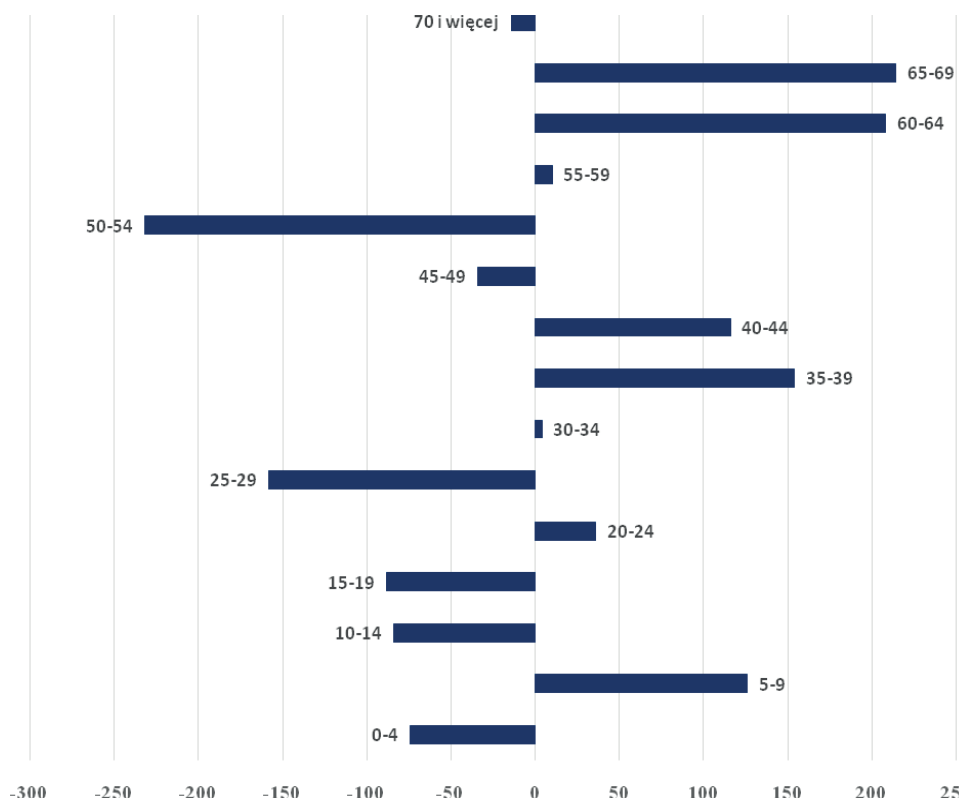
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/>.

Wykres 2. Struktura wiekowa mieszkańców gminy Radwanice w podziale na płeć [2014 r.] – ujęcie graficzne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/>.

Wykres 3. Zmiany w strukturze wieku mieszkańców między 2010 a 2014 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/>.

Analiza struktury wiekowej ludności gminy Radwanice jest wstępem do opracowania struktury grup ekonomicznych z podziałem na osoby w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym. Udział osób w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym przyjął tendencję malejącą w latach 2010–2014. Z kolei odsetek osób w wieku poprodukcyjnym wzrósł o 3,6 pp.

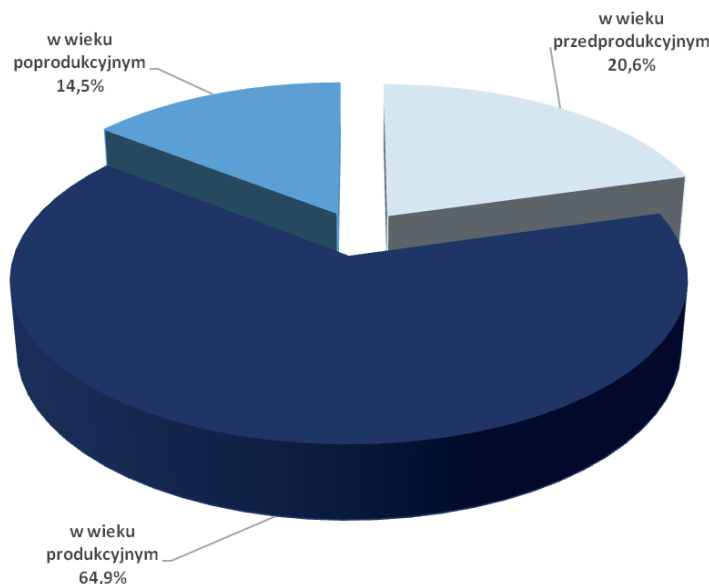
Wskaźnik ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w latach 2010–2014 wzrósł z poziomu 16,3 punktu do 22,3. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku przedstawia się następująco:

Tabela 38. Udział ludności gminy Radwanice według ekonomicznych grup wieku

Grupy ekonomiczne wieku	2010	2011	2012	2013	2014
w wieku przedprodukcyjnym	21,9	21,1	20,9	20,6	20,6
w wieku produkcyjnym	67,2	67,1	66,1	65,9	64,9
w wieku poprodukcyjnym	10,9	11,7	13,0	13,5	14,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/>.

Wykres 4. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w gminie Radwanice w 2014 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/>.

Liczba urodzeń w gminie Radwanice w latach 2010–2014 spadła o 3,0%. Spadła także liczba zgonów w porównaniu do roku 2010 o 10,0%. Przyrost naturalny dla gminy jest na poziomie dodatnim.

Tabela 39. Urodzenia, zgony i przyrost naturalny w gminie Radwanice w latach 2010–2014

Wskaźniki	2010	2011	2012	2013	2014
urodzenia żywe	66	42	53	58	64
zgony	49	38	43	33	44
przyrost naturalny	17	4	10	25	20

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/>.

Współczynnik przyrostu naturalnego w gminie (4,2) jest wyższy niż jego wartość dla powiatu polkowickiego (1,6), województwa dolnośląskiego (-0,9) i Polski (0,0).

Z punktu widzenia dalszego rozwoju gminy duże znaczenie ma saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych. Przyrost napływu ludności do gminy w latach 2010–2014, jest bardzo wyraźny. Liczba wymeldowań jest niższa niż liczba zameldowań w gminie. Z tego większość to są wymeldowania do miast. W 2014 r. w gminie Radwanice zameldowało się 101 osób, a wymeldowały 73 osoby. Saldo migracji jest dodatnie, co oznacza, że więcej osób zameldowuje się w gminie niż się z niej wymeldowuje.

Tabela 40. Saldo migracji na pobyt stały w gminie Radwanice w latach 2010–2014

Wskaźniki	2010	2011	2012	2013	2014
zameldowania ogółem	78	88	64	65	101
zameldowania z miast	49	64	52	46	67
zameldowania ze wsi	29	22	12	19	34
wymeldowania ogółem	61	73	64	48	73
wymeldowania do miast	44	50	31	32	39
wymeldowania na wieś	17	23	33	16	32
saldo migracji	17	15	0	17	28

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/>.

Prognozę liczby ludności na terenie gminy Radwanice przeprowadzono na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, który tego rodzaju dane agreguje na poziomie powiatu. Takie dane szacunkowe podawane są jedynie dla powiatu polkowickiego, dla którego udział liczby ludności gminy Radwanice oscyluje w granicach 7,5%. Według GUS liczba ludności powiatu polkowickiego będzie spadać. Prognozę liczby ludności przedstawia poniższa tabela.

Tabela 41. Prognoza liczby ludności dla powiatu polkowickiego w latach 2015–2035

Rok	Liczba ludności [os.]
2015	61302
2020	61030
2030	60377
2035	57605
Zmian liczby ludności w latach 2015–2035	-3 697

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/>.

3.2. Edukacja

Na terenie gminy Radwanice funkcjonują następujące placówki edukacyjne:

1. Zespół Szkolno-Przedszkolny w Radwanicach.
2. Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Buczynie.
3. Gimnazjum w Radwanicach.

W większości placówek edukacyjnych na terenie gminy liczba uczniów maleje. Najsilniej ten trend jest widoczny w gimnazjum, w którym w latach 2010–2014 ubyło 9,1% uczniów. Przyrost liczby uczniów odnotował jedynie Zespół Szkolno-Przedszkolny w Radwanicach. W zakresie liczby osób przypadających na 1 oddział szkolny, odnotowuje się wzrost liczby uczniów przypadających na 1 klasę (jednostkę) z 22 osób do 26 osób.

Tabela 42. Liczba uczniów w szkołach podstawowych w 2010 i 2014 r.

Klasy	2010	2014
Klasy I	35	66
Klasy II	47	59
Klasy III	47	50
Klasy VI	54	54
Klasy V	58	39
Klasy VI	54	39
Suma	295	307

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: *Badanie kwestionariuszowe w placówkach edukacyjnych w Gminie Radwanice*, Gmina Radwanice 2015 r.

Tabela 43. Liczba uczniów w gimnazjum

Klasy	2010	2014
Klasy I	60	55
Klasy II	52	48
Klasy III	64	57
Suma	176	160

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: *Badanie kwestionariuszowe w placówkach edukacyjnych w Gminie Radwanice*, Gmina Radwanice 2015 r.

Tabela 44. Liczba uczniów według placówek edukacyjnych na terenie gminy Radwanice [stan na 2014 r.]

Nazwa placówki	Liczba uczniów [os.]	Zmiana w latach 2010–2014
Gimnazjum w Radwanicach	160	-9,1%
Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Buczynie	93	-4,1%
Zespół Szkolno-Przedszkolny w Radwanicach	214	8,1%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: *Badanie kwestionariuszowe w placówkach edukacyjnych w Gminie Radwanice*, Gmina Radwanice 2015 r.

Wśród uczniów w placówkach edukacyjnych w gminie Radwanice przeważają kobiety. W szkołach uczą się także osoby niepełnosprawne. Według danych GUS w 2013 r. było 7 uczniów z niepełnosprawnościami.

Tabela 45. Liczba uczniów w szkołach według płci, miejsca zamieszkania, występującej niepełnosprawności [stan na 2014 r.]

Wyszczególnienie	Liczba kobiet	Liczba mężczyzn	Uczniowie z upośledzeniem umysłowym	Uczniowie z dysfunkcją ruchową
Gimnazjum w Radwanicach	90	70	0	1
Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Buczynie	48	45	0	2
Zespół Szkolno-Przedszkolny w Radwanicach	160	191	2	4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Badanie kwestionariuszowe w placówkach edukacyjnych w Gminie Radwanice, Gmina Radwanice 2015 r.

W latach 2010–2013 nieznacznie uległa zmniejszeniu liczba etatów nauczycieli w szkołach w gminie Radwanice – w szkołach podstawowych z poziomu 25,9 do 25,5 etatów, a w gimnazjum z 13,1 do 12,4 (dane GUS). Z tego większość stanowią kobiety – nauczycielki, które posiadają w szkołach podstawowych łącznie 22,9 etatów, a w gimnazjum 10,6 etatów. Gimnazjum ani Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej nie zatrudniają nauczycieli stażystów.

Tabela 46. Charakterystyka nauczycieli w placówkach edukacyjnych w gminie Radwanice [stan na 2014 r.; os.]

Wyszczególnienie	Nauczyciel stażysta	Nauczyciel kontraktowy	Nauczyciel mianowany	Nauczyciel dyplomowany
Gimnazjum w Radwanicach	0	3	4	13
Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Buczynie	0	7	8	5
Zespół Szkolno-Przedszkolny w Radwanicach	2	13	11	7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Badanie kwestionariuszowe w placówkach edukacyjnych w Gminie Radwanice, Gmina Radwanice 2015 r.

W Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Radwanicach funkcjonuje przedszkole oraz szkoła podstawowa. Szkoła posiada m.in. bibliotekę, salę gimnastyczną, wielofunkcyjne boisko o nawierzchni poliuretanowej oraz świetlicę szkolną. W ZSP zrealizowano następujące projekty *Dolnośląska e-Szkoła*, *Lider projekcyjności zmian w systemie edukacji*, *Równać szanse*, *Szkoła Dbająca o Bezpieczeństwo*. Przy ZSP funkcjonuje Izba Pamięci, która prezentuje reprezentacyjny dorobek dawnych mieszkańców gminy zarówno Niemców jak i osiedlonych po II wojnie światowej.

W Szkole Podstawowej im. Marii Konopnickiej w Buczynie funkcjonują oddziały przedszkolne, tj. oddział zerowy oraz dla dzieci 3–4 letnich. Placówka posiada nowoczesny kompleks sportowy wraz z placem zabaw dla dzieci. Szkoła jest organizatorem dwóch powiatowych konkursów: ortograficznego i przyrodniczego *Jestem Miłośnikiem Przyrody*. Cyklicznie, co roku organizowane są *Warsztaty wielkanocne*, na które zapraszani są ludowi artyści z terenu Gminy Radwanice. Placówka realizowała szereg projektów unijnych i edukacyjnych, między innymi: *Szkoła Marzeń*, *Indywidualizacja procesu nauczania i wychowania uczniów klas I-III*, *E-Szkoła*, *Pracownia przyrodnicza w Gminie*, *Miedzią malowane, piórem pisane – Wyżykowski widziany oczami dziecka*, *Olimpiada Wiedzy o KGHM*.

Gimnazjum w Radwanicach stanowi kompleks 2 budynków, które posiadają bardzo dobrze wyposażone pracownie, w tym 2 laboratoria językowe, pracownię chemiczną, fizyczną i geograficzną. Szkoła posiada nowoczesną infrastrukturę sportową, w tym korty tenisowe.

Współczynniki skolaryzacji brutto i netto w gminie są relatywnie wysokie i wyższe niż średnia dla powiatu polkowickiego (poza współczynnikiem skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych).

Tabela 47. Współczynnik skolaryzacji

Współczynnik skolaryzacji	Szkoły podstawowe	Gimnazja
brutto	95,79	95,18
netto	94,17	94,58

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl.

Placówki edukacyjne w środowisku lokalnym postrzegane są bardzo dobrze, jako miejsca bezpieczne i przyjazne uczniom i rodzicom oraz otwarte na uczniów niepełnosprawnych. Infrastruktura edukacyjna jest dobrze lub bardzo dobrze rozwinięta. Funkcjonują dedykowane pracownie edukacyjne, a placówki są wyposażone w sprzęt informatyczny. Współczynnik komputeryzacji szkół zarówno podstawowych jak i gimnazjum wynosi 100%. W 2013 r. liczba uczniów przypadających na 1 komputer w szkołach podstawowych wynosiła 3,6, a w gimnazjach 3,1 (dane GUS). Przy szkołach zorganizowane są sale gimnastyczne wyposażone w sprzęt sportowy. Szkoły oferują szeroki wachlarz zajęć edukacyjnych i terapeutycznych, w tym logopedyczne, pedagogiczne i surdopedagogiczne. Placówki uczestniczą w krajowych programach edukacyjnych.

3.3. Sport

Na terenie gminy Radwanice istnieje dobrze rozbudowana baza sportowa, która sprzyja aktywności sportowej. Wśród ważnych obiektów wyróżnia się m.in.:

- kompleks boisk sportowych w Buczynie;
- kompleks boisk sportowych typu Orlik przy Gimnazjum w Radwanicach, w skład którego wchodzi: boisko piłkarskie o nawierzchni z trawy syntetycznej, boisko wielofunkcyjne do koszykówki i piłki siatkowej o nawierzchni poliuretanowej;
- boisko sportowe w Radwanicach;
- sale gimnastyczne w Buczynie i Radwanicach;
- korty tenisowe w Radwanicach;
- wiejskie boiska do gry w piłkę nożną: (Przesieczna, Łagoszów Wielki, Sieroszowice, Buczyna, Drożyna, Lipin, Kłębanowice, Strogoborzyce, Nowa Kuźnia, Ułanów);
- wiejskie boiska do gry w siatkówkę: (Jakubów, Kłębanowice, Nowa Kuźnia);
- place zabaw: 2 w Radwanicach (w tym jeden koło przedszkola), Buczyna, Jakubów, Lipin, Łagoszów Wielki, Kłębanowice, Sieroszowice, Drożyna);
- kompleks sportowo-rekreacyjny w Jakubowie (planowany do szerokiej rozbudowy).

W gminie funkcjonują następujące kluby sportowe o łącznej liczbie członków 157 osób (dane GUS za 2012 r.). Są to:

- Klub Sportowy Płomień Radwanice – sekcja piłki nożnej;
- Klub Sportowy Zadzior Buczyna – sekcja piłki nożnej;
- Uczniowski Klub Sportowy Alternatywa.

Jest minimalna liczba kobiet, które ćwiczą w ramach sekcji. Dane dotyczące liczby osób ćwiczących w ramach sekcji sportowych na terenie gminy przedstawia poniższa tabela:

Tabela 48. Kluby sportowe na terenie gminy Radwanice [stan na 2012 r.]

Wyszczególnienie	Liczba [szt.]
kluby	3
członkowie	157
ćwiczący ogółem	140
ćwiczący mężczyźni	138
ćwiczący kobiety	2
ćwiczący do lat 18 ogółem	49
trenerzy	1
instruktorzy sportowi	1
inne osoby prowadzące zajęcia sportowe	4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/>.

Mimo iż na terenie gminy odczuwane są niedostatki infrastruktury lekkoatletycznej, to ogólna ocena posiadanych zasobów sportowych i rekreacyjnych jest dobra. Ponadto gminę cechuje potencjał w zakresie budowania przewag konkurencyjnych w obszarze sportu, turystyki i rekreacji, toteż dalsze inwestycje w infrastrukturę są pożądane.

3.4. Kultura

Gminny Ośrodek Kultury w Radwanicach jest samorządową instytucją kultury, prowadzącą działalność w zakresie upowszechniania kultury. Został utworzony przez Radę Gminy Radwanice w 2010 r. W ramach GOK odbywają się cykliczne zajęcia m.in.: koło fotograficzne, wolontariat, taniec break dance, taniec nowoczesny, sekcja muzyczna. Przy GOK działa także Radwanicki Klub Seniora „Optymiści” oraz zespół folklorystyczny „Swojacy”.

Kolejna instytucja kultury to Gminna Biblioteka Publiczna w Radwanicach, która posiada swoje filie w Buczynie i Sieroszowicach. Z danych GUS wynika, że liczba czytelników w porównaniu do 2009 r. spadła o 7,49%. Ta sama sytuacja dotyczy liczby wypożyczeń księgozbioru o 5,5%.

Tabela 49. Gminna Biblioteka Publiczna w Radwanicach w latach 2010–2013

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013
księgozbiór [szt.]	28 014,0	27984,0	26 941,0	24797,0
czytelnicy w ciągu roku [os.]	972,0	879,0	918,0	927,0
wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz [szt.]	18 882,0	18678,0	17151,0	17757,0
czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności [os.]	211,0	190,0	198,0	199,0
wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika [szt.]	19,4	21,2	18,7	19,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/>.

Liczba imprez w latach 2011–2013 znacząco wzrosła. Największą liczbę uczestników odnotowały, w latach 2011–2013, występy zespołów amatorskich, seanse filmowe oraz prelekcje, spotkania i wykłady. Rozwój oferty kulturalnej jest m.in. następstwem powołania Gminnego Ośrodka Kultury (2010 r.), jednostki odpowiedzialnej za realizację polityki kulturalnej w gminie. Duży wkład w działalność kulturalną i integrację mieszkańców na gminie mają także funkcjonujące świetlice wiejskie w sołectwach.

Szczególnie cenna jest działalność artystyczna zespołu folklorystycznego „Swojacy”, który reprezentuje gminę na zewnątrz – na imprezach, przeglądach, konkursach itp.

Tabela 50. Liczba uczestników imprez w gminie Radwanice w latach 2011–2013

Wyszczególnienie	2011	2012	2013
ogółem	150	276	1390
seanse filmowe	40	0	150
wystawy	80	60	90
występy zespołów amatorskich	0	0	300
występy artystów i zespołów zawodowych	0	56	0
prelekcje, spotkania, wykłady	30	50	150
imprezy turystyczne i sportowo-rekreacyjne	0	20	40
konkursy	0	30	60
inne	–	60	600

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/>.

Do najważniejszych imprez odbywających się na terenie gminy należą: Dni Gminy Radwanice, imprezy sportowe (Turniej Piłkarki, Turniej Tenisa Ziemnego, Turniej Piłki Siatkowej) oraz okolicznościowe: m.in. Dzień Dziecka, Dzień Kobiet, Mikołajki, Dożynki. W gminie świętuje się także cyklicznie odkrycie złóż miedzi.

Tabela 51. Kalendarz imprez organizowanych przez Gminny Ośrodek Kultury – plan na 2015 r.

Miesiąc	Nazwa imprezy, wydarzenia	Organizator	Miejsce	Termin
styczeń	Spotkanie Noworoczne zespołu Swojacy	GOK Radwanice	GOK Radwanice	styczeń
styczeń/luty	Ferie zimowe: zajęcia integracyjne, plastyczne, muzyczne, zajęcia w bibliotece,	GOK Radwanice	GOK i Biblioteka Radwanice	Styczeń/luty
luty	Turniej Tenisa Stołowego – amatorski	GOK, UG	Gimnazjum	7 lutego
luty	Ochrona środowiska-Zasada Wzajemnej Zgodności w gospodarstwie Rolnym.	GOK Radwanice p.p. Korobczak-ODR	GOK	20 luty godz. 10,00

Miesiąc	Nazwa imprezy, wydarzenia	Organizator	Miejsce	Termin
marzec	Warsztaty Wielkanocne – konkurs	GOK Radwanice	GOK Radwanice	14 marzec
marzec	Dzień Kobiet – koncert	GOK Radwanice	Remiza OSP Radwanice	6 marzec
marzec	58 rocznica odkrycia rud miedzi przez J. Wyżykowskiego	Stowarzyszenie Przyjaciół J. Wyżykowskiego, GOK	Obelisk – Sieroszowice, Sala-Sieroszowice	23 marzec
marzec	Wystawa Wielkanocna	Stowarzyszenie Rękodzieła Ludowego w Radwanicach, GOK Radwanice	GOK Radwanice	22 marzec
kwiecień	Turniej z okazji otwarcia sezonu piłki nożnej	GOK, UG, UKS alternatywa	Boisko – Orlik	18 kwietnia
kwiecień	Międzynarodowy Dzień Ziemi – Akcja sprzątnięcia świata” sprzątnięcie parku w Radwanicach	GOK Radwanice, oraz sołtys i mieszkańcy	GOK Radwanice	22 kwiecień
kwiecień	Otwarcie sezonu wędkarskiego – Buczyna	GOK, Klub Wędkarski, UG	Stawy Buczyna	25 lub 26 kwietnia
maj	Gminne obchody Dnia Strażaka	Urząd Gminy, Zarząd OSP	Msza św. Kościół w Radwanicach	3 maja
maj	Turniej piłki siatkowej o puchar przechodni z okazji 3 maja	GOK	Sala gimnastyczna ZSP	3 maja
maj	„Mali ekolodzy” – wykład i rozmowy poświęcone segregowaniu śmieci i odpadów komunalnych	GOK Radwanice,	GOK	19 maja
maj	Dzień Matki/Ojca	GOK Radwanice,	GOK Radwanice	Maj/czerwiec
maj	Dzień Dziecka	GOK Radwanice, TPD, GKRPA, wszystkie szkoły	Kompleks boisk przy szkołach	30 maja
czerwiec	Wędkarski dzień dziecka – Buczyna	GOK, Klub Wędkarski, UG	Buczyna	1 czerwca
czerwiec	„Zdrowy styl życia” – promocja zdrowego stylu życia wśród dzieci i młodzieży z terenu gm. Radwanice	GOK Radwanice		19 czerwca
czerwiec	Dni Gminy Radwanice	GOK Radwanice,	Radwanice, Jakubów	27 i 28 czerwca

Miesiąc	Nazwa imprezy, wydarzenia	Organizator	Miejsce	Termin
czerwiec	Zawody konne o Puchar Wójta	GOK, UG, St. „Koń i człowiek”, Fundacja P.W.D	Jakubów	28 czerwca
lipiec	Odpust św. Jakuba	Urząd Gminy, Bractwo św. Jakuba, GOK	Sanktuarium w Jakubowie	25,26 lipca
lipiec – sierpień	Wakacje z GOK-iem	GOK i Biblioteka Radwanice	GOK Radwanice	Lipiec-sierpień
sierpień	Święto pieczonego ziemniaka – piłka plażowa	GOK, UG, Rada sołecka Nowej Kuźni	Boisko przy świetlicy w Nowej Kuźni	15 sierpnia
sierpień	Turniej tenisa ziemnego o puchar Wójta	GOK, UG	Boisko przy szkole	22 sierpnia
sierpień	PaRKujemy po raz trzeci – Plenerowe kino rodzinne	GOK, UG, Stowarzyszenie „Bez Balastu”	Park w Radwanicach	22 sierpnia
sierpień	Gminne Święto Plonów	GOK Gmina Radwanice		30 sierpień
wrzesień	Rodzinne zawody Wędkarskie	GOK, UG, Klub Wędkarski	Buczyna – stawy	1 września
wrzesień	Turniej „Tuska” – szkół podstawowych i pierwszych klas gimnazjalnych	GOK, UKS, Alternatywa	Boisko – Orlik	od 7 do 13 września
wrzesień	„Przyroda jesienną porą” – konkurs fotograficzny z wystawą prac	GOK Radwanice	GOK Radwanice	17 września
wrzesień	Finał Dolnośląskich zawodów Biegów Przełajowych – Dobromil	GOK, UG, UKS Alternatywa	Dobromil	Koniec września
październik	IX Hubertus	Urząd Gminy, GOK Radwanice, Stowarzyszenie „Koń i Człowiek”, ZGZM	Jakubów	3, 4 października
październik	VIII Bieg Papieski	GOK, UG, TPD, Grupa Odnowy Wsi	Radwanice	11 października
listopad	Narodowe Święto Niepodległości – Turniej piłki siatkowej,	GOK Radwanice, Rada Gminy	Sala sportowa ZSP w Radwanicach	11 listopada
listopad	Gminny Dzień Seniora	GOK Radwanice, Rada Gminy	Świetlica Kłębanowice	11 listopada

Miesiąc	Nazwa imprezy, wydarzenia	Organizator	Miejsce	Termin
grudzień	Turniej piłki nożnej halowej – Barbórkowo Mikołajkowy	GOK, UG	Sala sportowa ZSP w Radwanicach	5 grudnia
grudzień	Mikołaj dla dzieci oraz Kiermasz Bożonarodzeniowy	GOK Radwanice	Sala ZSP w Radwanicach	8 grudnia
Grudzień	„Eko choinka – ekologiczne ozdoby świąteczne „ – warsztaty	GOK Radwanice	GOK	10 grudnia
grudzień	Koncert Kolęd i Pastorałek	GOK, Swojacy, Rybałci	GOK	18 grudnia

Źródło: Zasób informacyjny Gminnego Ośrodka Kultury, http://www.gok.radwanice.pl/?page_id=10.

Działalność kulturalną, artystyczną i integracyjną w gminie ocenia się jako dobrą. Niewątpliwie jednak należy wzmocnić akcenty związane z promocją zasobów etnograficznych gminy oraz promować wydarzenia kulturalne, czy artystyczne, które mogą być atrakcyjne z perspektywy otoczenia zewnętrznego.

3.5. Ochrona i promocja zdrowia

Na terenie Gminy Radwanice istnieje jedna przychodnia (dane GUS za 2013 r.). Jest to Ośrodek Zdrowia NZOZ „Eskulap” w Radwanicach. Liczba udzielonych świadczeń w ramach podstawowej opieki zdrowotnej zmalała w 2013 r. o ponad 47% w porównaniu do 2010 r. Na terenie gminy funkcjonuje jedna apteka – stan się nie zmienił w porównaniu do 2010 r.

Tabela 52. Opieka medyczna w gminie Radwanice w latach 2010–2013

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013
podstawowa opieka medyczna – porady ogółem	23160	10964	11149	12129
ambulatoryjna opieka medyczna – porady lekarskie	–	–	12142	15025
apteki	1	1	1	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/>.

Ośrodek Zdrowia NZOZ „Eskulap” w Radwanicach posiada 3 poradnie: lekarza rodzinnego, ginekologiczną i dzieci zdrowych. Liczba pacjentów wzrosła w 2014 r. w porównaniu do 2010 r. Poniższa tabela przedstawia stan opieki medycznej w gminie.

Tabela 53. Charakterystyka opieki medycznej w gminie Radwanice

Poradnie	Liczba pacjentów		Liczba lekarzy	
	2010	2014	2010	2014
poradnia lekarza rodzinnego	3720	3860	3	3
poradnia ginekologiczna	1020	1250	1	1
poradnia dzieci zdrowych	772	782	1	1

Źródło: Badanie ankietowe jednostek opieki medycznej, kwestionariusz badawczy Ośrodka Zdrowia NZOZ „Eskulap” w Radwanicach.

W gminie identyfikuje się niski dostęp do lekarzy specjalistów oraz do programów profilaktycznych, co potwierdziły m.in. wyniki badania ankietowego.

3.6. Pomoc społeczna

Na terenie gminy Radwanice głównymi obszarami problemowymi w ujęciu społecznym są bezrobocie i ubóstwo. Są to główne przyczyny odnotowywane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Radwanicach wśród osób, które korzystają z pomocy społecznej. Liczba świadczeń przyznawanych z powodu bezrobocia spadła w latach 2010–2014 o ~34% z poziomu 116 osób w 2010 r. do 77 osób w 2014 r. Z kolei liczba klasyfikacji w zakresie ubóstwa nieznacznie wzrosła z 90 osób w 2010 do 91 osób w 2014 roku. Największy przyrost odnotowano w kategorii przemoc w rodzinie, gdzie nastąpił skok z poziomu 0 przypadków do 12. Dane dotyczące przyczyn udzielania pomocy społecznej w gminie Radwanice zostały umieszczone poniżej.

Tabela 54. Powody trudnej sytuacji życiowej w gminie Radwanice w latach 2010–2014

Przyczyny korzystania ze świadczeń opieki społecznej	Korzystający w danym roku [osoby]	
	2010	2014
ubóstwo	90	91
sieroctwo	1	0
bezdomność	6	4
potrzeba ochrony macierzyństwa	8	13
wielodzietność	7	12
bezrobocie	116	77
niepełnosprawność	39	34
długotrwała lub ciężka choroba	34	20
bezzradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	35	13
bezzradność – rodzina niepełna	5	9
bezzradność – rodzina wielodzietna	2	4
alkoholizm	15	9
narkomania	1	2
trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	2	6
sytuacja kryzysowa	0	1
przemoc w rodzinie	0	12
brak umiejętności w przystosowaniu do życia	5	3
trudności w integracji osób	10	8

Źródło: Zasoby informacyjne Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radwanicach.

Jak podaje GUS, łączna liczba gospodarstw domowych, która korzystała ze środowiskowej pomocy społecznej wynosiła w 2010 r. 179, a w 2013 r.: 162, czyli nastąpił spadek o 9,5%. Zmalały też wskaźniki dotyczące osób korzystających ze świadczeń rodzinnych, w tym liczba rodzin otrzymujących zasiłki na dzieci o 36,4%. Zaś udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku spadł o 33,4% w 2013 r. w porównaniu do 2010 r.

Tabela 55. Liczba mieszkańców gminy Radwanice, którzy otrzymali świadczenia w ramach pomocy społecznej w latach 2010–2013

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013
gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej [szt.]	179	154	161	162
rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci [szt.]	173	143	118	110
dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny [os.]	351	296	251	225
dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny [os.]	318	266	225	205
udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku	31,4	27,1	23,0	20,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/>.

Istotnym aspektem jest także dostosowanie infrastruktury na terenie gminy Radwanice do potrzeb osób niepełnosprawnych. Przestrzeń publiczna jest obecnie słabo przystosowana do funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami przede wszystkim fizycznymi. Głównym problemem jest brak zinwentaryzowania takich miejsc niedostosowanych do funkcjonowania niepełnosprawnych oraz braki funduszy na realizację kompleksowych rozwiązań na poziomie gminy, a nie tylko punktowym dla konkretnych podmiotów, czy budynków użyteczności publicznej.

3.7. Bezpieczeństwo publiczne

3.7.1. Straż pożarna

Organizowaniem i prowadzeniem akcji ratowniczych w czasie pożarów, klęsk żywiołowych oraz innych miejscowych zagrożeń na terenie gminy Radwanice zajmuje się Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Polkowicach wspomagana przez Jednostkę Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego OSP Radwanice oraz pozostałe jednostki z terenu Gminy Radwanice:

- Ochotnicza Straż Pożarna Nowa Kuźnia;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Jakubowie;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Buczynie;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Łągoszowie Wielkim;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Sieroszowicach.

3.7.2. Komenda Powiatowa Policji w Polkowicach

Na terenie gminy Radwanice funkcjonuje Rewir Dzielnicowych Komendy Powiatowej Policji. Przestępstwa z terenu gminy to przede wszystkim kradzieże: 17 zdarzeń w 2010 i 19 w 2014 r.; a także kradzieże z włamaniem: 28 sytuacji w 2010 r. oraz 21 w 2014 r. Rocznie wykrywanych jest ok. 10 przestępstw drogowych: 2010 r. – 10 przypadków, 2014 r. – 11.

W celu zapewnienia ostrzegania, alarmowania i informowania ludności gminy m.in. o zagrożeniach oraz przekazywania zasad zachowania się w sytuacji ich wystąpienia, na terenie gminy utworzono SMS-owy system informacyjny. System ostrzegania i alarmowania jest zintegrowany z systemem województwadolnośląskiego i powiatu polkowickiego. Informacje w systemie przekazywane są przy pomocy telefonii komórkowej.

Tabela 56. Przestępstwa na terenie gminy Radwanice w latach 2010 i 2014

Kategoria	Uszczerbek na zdrowiu		Udział w bójce lub pobiciu		Kradzież cudzej rzeczy	
	Stwierdzone	Wykryte	Stwierdzone	Wykryte	Stwierdzone	Wykryte
2010	1	1	0	0	17	7
2014	1	1	0	0	19	6

Źródło: Badanie kwestionariuszowe Komendy Powiatowej Policji w Polkowicach.

Tabela 57. Przestępstwa na terenie gminy Radwanice w latach 2010 i 2014

Kategoria	Kradzież z włamaniem		Uszkodzenie mienia		Przestępstwa narkotykowe		Przestępstwa drogowe	
	Stwierdzone	Wykryte	Stwierdzone	Wykryte	Stwierdzone	Wykryte	Stwierdzone	Wykryte
2010	28	16	2	0	1	1	10	10
2014	21	11	3	1	5	5	11	11

Źródło: Badanie kwestionariuszowe Komendy Powiatowej Policji w Polkowicach.

3.8. Analiza wskaźnikowa – sfera społeczna

W ramach sfery społecznej przeanalizowano następującą grupę wskaźników:

- ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym;
- przyrost naturalny;
- saldo migracji;
- udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem [%];
- korzystający z noclegów ogółem.

Najlepiej według powyższego zestawu wskaźników wypadła gmina Polkowice obszar wiejski oraz gmina Radwanice, z kolei najgorzej gmina Przemków (obszar wiejski) oraz gmina Grębocice. O dobrym wyniku Gminy Radwanice zdecydował relatywnie niski wskaźnik korzystania z pomocy społecznej, znaczny przyrost naturalny oraz dodatnie saldo migracji.

Tabela 58. Analiza wskaźnikowa gmin wchodzących w skład powiatu polkowickiego [2013 r.]*

Wyszczególnienie	Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym		Przyrost naturalny		Saldo migracji		Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem [%]		Korzystający z noclegów ogółem		Ogólne miejsce w rankingu z wszystkich kategorii
	liczba	ranking	liczba	ranking	liczba	ranking	liczba	ranking	liczba	ranking	
Gmina Radwanice	51,8	3	25	2	17	3	8,72	3	0	4	2
Gmina Chocianów (miasto)	48,9	1	13	3	-102	8	8,02	2	2 341	3	3
Gmina Chocianów (obszar wiejski)	57,0	7	10	4	3	4			0	4	4
Gmina Gaworzyce	54,9	5	-3	8	37	2	9,33	4	0	4	6
Gmina Grębocice	57,4	8	5	6	2	5	11,36	6	0	4	8
Gmina Polkowice (miasto)	55,8	6	87	1	-154	9	7,56	1	13 189	1	5
Gmina Polkowice (obszar wiejski)	54,4	4	9	5	60	1			0	4	4
Gmina Przemków (miasto)	49,0	2	0	7	-27	7	9,71**	5	3964	2	6
Gmina Przemków (obszar wiejski)	60,6	9	-5	9	-2	6			0	4	4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/>.

* Pokazano i porównano dane za 2013 r., bowiem nie wszystkie dane za 2014 r., dla wszystkich podmiotów były dostępne.

** Dla gminy Przemków, Polkowice, Chocianów jest prowadzony rejestr zbiorczy gospodarstw domowych i osób, które korzystają ze świadczeń pomocy społecznej. Stąd też nie ma w tych pozycjach rozbięcia na tereny miejskie i wiejskie.

4. GOSPODARKA I RYNEK PRACY

4.1. Rolnictwo

W strukturze obszarowej gospodarstw rolnych przeważają małe gospodarstwa od 1 do 5 ha. Na drugim miejscu są gospodarstwa poniżej 1 ha. A zatem rolnictwo w gminie jest rozdrobnione. Stosunkowo dużo jest także gospodarstw powyżej 15 ha, które stanowią 17,7% ogółu. Struktura podziału gospodarstw według kryterium wielkości wygląda następująco:

Tabela 59. Struktura wielkości gospodarstw rolnych na terenie gminy Radwanice [2010 r.]

Wielkość [ha]	Liczba gospodarstw [szt.]	Udział [%]
Poniżej 1 ha	70	19,7
1–5 ha	143	40,2
5–10 ha	57	16,0
10–15 ha	23	6,5
Powyżej 15 ha	63	17,6
Razem	356	100,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/>.

W porównaniu z powyższą strukturą gospodarstw, które prowadzą działalność rolniczą notuje się zmniejszenie gospodarstw małych, w szczególności poniżej 1 ha o 20 jednostek. Liczba uprawianych terenów powyżej 10 ha w porównaniu do liczby gospodarstw ogółem ma zmiany na poziomie 1 gospodarstwa.

Tabela 60. Charakterystyka gospodarstw rolnych prowadzących działalność rolniczą [2010 r.]

Wyszczególnienie	Liczba gospodarstw [szt.]	Udział [%]
do 1 ha włącznie	50	15,9%
1–5 ha	127	40,3%
5–10 ha	53	16,8%
10–15 ha	23	7,3%
15 ha i więcej	62	19,7%
Razem	315	100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/>.

Największy udział pod względem wartości powierzchni gospodarki [ha] mają gospodarstwa powyżej 15 ha. Ich powierzchnia stanowi ponad 74,0% ogólnej powierzchni wszystkich gospodarstw, które prowadzą działalność rolniczą na terenie gminy Radwanice.

Tabela 61. Powierzchnia gospodarstw prowadzących działalność rolniczą [2010 r.]

Wyszczególnienie	Pow. gospodarstw [ha]	Udział [%]
do 1 ha włącznie	46,3	1,1%
1–5 ha	333,9	7,9%
5–10 ha	409,9	9,8%
10–15 ha	293,9	7,0%
15 ha i więcej	3 120,1	74,2%
Ogółem	4 204,0	100,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/>.

Największy areał na terenie gminy jest obsiewany zbożami tj. łącznie 2 346,0 ha zasiewów; z czego 2 061,9 ha to zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi. Dane dotyczące rodzaju upraw polowych znajdujących się na obszarze gminy Radwanice przedstawia poniższa tabela.

Tabela 62. Struktura upraw rolnych na terenie gminy Radwanice [2010 r.]

Wyszczególnienie	Pow. gospodarstw [ha]	Udział [%]
zboża razem	2 346,0	83,3%
zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	2 061,9	73,2%
pszenica ozima	316,0	11,2%
pszenica jara	91,4	3,2%
żyto	468,1	16,6%
jęczmień ozimy	98,7	3,5%
jęczmień jary	271,2	9,6%
owies	237,5	8,4%
pszenżyto ozime	236,4	8,4%
pszenżyto jare	129,3	4,6%
mieszanki zbożowe ozime	18,0	0,6%
mieszanki zbożowe jare	195,3	6,9%
kukurydza na ziarno	23,9	0,9%
ziemniaki	102,7	3,7%
uprawy przemysłowe	235,5	8,4%
buraki cukrowe	0,0	0,0%
rzepak i rzepik razem	223,3	7,9%
warzywa gruntowe	0,0	0,0%
Ogółem	2 817,1	100,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/>.

4.2. Pozarolnicza działalność gospodarcza

Według danych GUS w 2013 r. na terenie gminy Radwanice zarejestrowanych było 320 podmiotów gospodarczych z sektora prywatnego, ujętych w systemie REGON. Ponadto w sektorze publicznym odnotowanych jest 15 podmiotów, z tego 11 państwowych i samorządowych jednostek prawa budżetowego (stan na 2013 r.). Na przestrzeni lat 2010–2013 zaobserwowano spadek liczby przedsiębiorstw o 1,9%. Tendencję spadkową odnotowano także w powiecie polkowickim (0,4%), z kolei w województwie dolnośląskim nastąpił wzrost liczby podmiotów o 4,9%, w skali ogólnopolskiej tendencja także przyjmuje wartości dodatnie dla przyrostu podmiotów gospodarczych (w latach 2010–2013 o 4,2%).

Tabela 63. Liczba podmiotów gospodarczych w gminie Radwanice w latach 2010–2013

Jednostka	2010	2011	2012	2013
	liczba	liczba	liczba	liczba
Gmina Radwanice	326	320	318	320
Powiat polkowicki	4 379	4 247	4 313	4 362
Województwo dolnośląskie	316 269	312 524	321 590	332 013
Polska	3 787 854	3 748 026	3 851 828	3 947 500

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/>.

Najwięcej podmiotów gospodarczych to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

W latach 2010–2013 w tym sektorze nastąpił spadek o 2,7% tj. w wartościach bezwzględnych 7 podmiotów. Jedna spółdzielnia uległa likwidacji. W pozostałych kategoriach nastąpił wzrost. Najwięcej przybyło spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego (3 podmioty).

Tabela 64. Struktura podmiotów gospodarczych w gminie Radwanice w latach 2010–2013 (sektor prywatny)

Sektor podmiotu	2010	2011	2012	2013
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	259	251	248	252
spółki handlowe	12	12	14	14
spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	1	1	4	4
spółdzielnie	5	5	5	4
stowarzyszenia i organizacje społeczne	18	20	20	19

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/>.

W gminie Radwanice największy udział w strukturze gospodarczej mają firmy z branży usługowej – edukacja, handel, a także budownictwo oraz przetwórstwo przemysłowe. Poniższa tabela przedstawia szczegółowe zestawienie podmiotów według sekcji PKD 2007.

Tabela 65. Szczegółowe zestawienie podmiotów według sekcji PKD 2007

Sekcja A	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	23
Sekcja B	górnictwo i wydobywanie	1
Sekcja C	przetwórstwo przemysłowe	42
Sekcja D	wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	4
Sekcja E	dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	1

Sekcja F	budownictwo	42
Sekcja G	handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	67
Sekcja H	transport i gospodarka magazynowa	37
Sekcja I	działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	8
Sekcja J	informacja i komunikacja	5
Sekcja K	działalność finansowa i ubezpieczeniowa	6
Sekcja L	działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	10
Sekcja M	działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	16
Sekcja N	działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	4
Sekcja O	administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	8
Sekcja P	edukacja	86
Sekcja Q	opieka zdrowotna i pomoc społeczna	16
Sekcja R	działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	5
Sekcje S i T	pozostała działalność usługowa oraz gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	26

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/>.

Z perspektywy zdolności nawiązywania współpracy z przyszłymi inwestorami duży potencjał wykazują podmioty gospodarcze sekcji C – przetwórstwo przemysłowe. Podmioty te posiadają silną reprezentację w strukturze działalności gospodarczej, co stanowi istotny atut w procesie pozyskiwania inwestycji bezpośrednich.

Tabela 66. Szczegółowe zestawienie podmiotów sekcji C PKD 2007

Dział	Opis	Liczba podmiotów
Dział 10	produkcja artykułów spożywczych	5
Dział 13	produkcja wyrobów tekstylnych	3
Dział 14	produkcja odzieży	1
Dział 15	produkcja skór i wyrobów ze skór wyprawionych	1
Dział 16	produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania	16
Dział 17	produkcja papieru i wyrobów z papieru	1
Dział 18	poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji	1
Dział 23	produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	2
Dział 25	produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	7
Dział 32	pozostała produkcja wyrobów	1
Dział 33	naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń	4
Sekcja C		42

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/>.

Wśród podmiotów gospodarczych prowadzących działalność na terenie gminy najwięcej jest mikroprzedsiębiorstw, które stanowią w 95,2% ogólnej liczby podmiotów. Małych przedsiębiorstw (od 10 do 49 pracowników) jest 4,18%. Brak jest dużych przedsiębiorstw. Funkcjonują 2 zakłady średnie tj. według klasyfikacji zatrudniające od 50 do 249 pracowników.

Tabela 67. Podmioty gospodarcze według klas wielkości [stan na rok 2013]

Wielkość podmiotu gospodarczego	Liczba podmiotów gospodarczych	Udział procentowy w strukturze wielkości podmiotów gospodarczych [%]
mikroprzedsiębiorstwa (do 9 pracowników)	319	95,2%
małe przedsiębiorstwa (10–49 pracowników)	14	4,2%
średnie przedsiębiorstwa (50–249 pracowników)	2	0,6%
duże przedsiębiorstwa (250–999 pracowników)	0	0,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/>.

W latach 2010–2013 najwyższą dynamikę zmian odnotowały (w wartościach bezwzględnych) mikroprzedsiębiorstwa – ich liczba zmniejszyła się o 4 podmioty. Drugie w kolejności były małe przedsiębiorstwa, których stan został powiększony o 1 podmiot.

Tabela 68. Podmioty gospodarcze w gminie Radwanice według klas wielkości w latach 2010–2013

Podmioty według liczby zatrudnionych	2010	2011	2012	2013
mikroprzedsiębiorstwa	323	319	316	319
małe przedsiębiorstwa	13	13	14	14
średnie przedsiębiorstwa	2	2	2	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/>.

Wskaźnik przedsiębiorczości w 2013 r. w gminie Radwanice jest niewiele niższy niż średnia przyjęta w powiecie polkowickim, ale niższy niż dla województwa dolnośląskiego oraz Polski. W 2013 r. na 10 tys. mieszkańców gminy przypadało 716 podmiotów gospodarczych, wpisanych do rejestru REGON, z kolei w powiecie polkowickim wskaźnik wynosił 720 podmiotów, dla województwa dolnośląskiego 1194 podmioty, natomiast w Polsce 1057 podmiotów gospodarczych.

W 2013 r. liczba nowo zarejestrowanych jednostek w rejestrze REGON na 10 tys. ludności wynosiła dla gminy 49 przedsiębiorstw, co jest wynikiem niższym od powiatu polkowickiego o 10 punktów. Poniżej zaprezentowane zostały poszczególne wskaźniki porównujące wskaźniki dotyczące przedsiębiorczości w gminie Radwanice, powiecie polkowickim, województwie dolnośląskim i w Polsce.

Tabela 69. Wskaźniki dla podmiotów gospodarczych w gminie Radwanice, powiecie polkowickim, województwie dolnośląskim i w Polsce [stan na rok 2013]

Wyszczególnienie	Gmina Radwanice	Powiat polkowicki	Województwo dolnośląskie	Polska
podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	716	720	1 194	1 057
liczba nowo zarejestrowanych jednostek w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	49	59	113	82
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	8,2	7,8	12,6	12,1
fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. Mieszkańców	41	37	34	32
podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	108,6	110,9	119	166,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/>.

4.3. Bezrobocie

Na koniec 2014 r. odnotowano w Powiatowym Urzędzie Pracy 224 bezrobotnych zarejestrowanych z gminy Radwanice. Grupa ta stanowi 7,6% ogółu zarejestrowanych osób w tym czasie w powiecie polkowickim. Najwyższy odsetek bezrobotnych wśród mieszkańców powiatu polkowickiego posiada gmina Polkowice – obszar wiejski i miasto oraz gmina Chocianów (obszar wiejski), które notują odpowiednio 31,24%, 25,42% oraz 23,48%. Poniżej zostały zaprezentowane dane dotyczące osób bezrobotnych zarejestrowanych na koniec 2014 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy jako bezrobotne.

Tabela 70. Liczba bezrobotnych w poszczególnych gminach wchodzących w skład powiatu polkowickiego [2014 r.]

Wyszczególnienie	2014 [os.]	Udział [%]
Gmina Radwanice	224	7,6
Gmina Chocianów (miasto)	454	15,5
Gmina Chocianów (obszar wiejski)	690	23,5
Gmina Gaworzycy	243	8,3
Gmina Grębocice	301	10,2
Gmina Polkowice (miasto)	747	25,4
Gmina Polkowice (obszar wiejski)	918	31,2
Gmina Przemków (miasto)	418	14,2
Gmina Przemków (obszar wiejski)	563	19,2
Powiat polkowicki	2939	100,0

Źródło: Dane statystyczne publikowane przez Powiatowy Urząd Pracy w Polkowicach, Powiatowy Urząd Pracy, <http://www.pup.polkowice.one.pl/>.

Tabela 71. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci

Jednostka terytorialna	Udział [%]
Powiat polkowicki	8,1
Chocianów	9,4
Gaworzyce	9,9
Grębocice	8,8
Polkowice	6,1
Przemków	10,7
Radwanice	7,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/>.

W latach 2010–2013 odsetek bezrobotnych w gminie Radwanice był wyższy niż w 2014 r. Analizując poszczególne lata zauważalna jest tendencja malejąca, rok do roku. W porównaniu 2013 r. do 2010 r. odnotowano spadek o 8,43% osób bezrobotnych.

Tabela 72. Liczba bezrobotnych rejestrowych w gminie Radwanice w latach 2010–2013

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2014
ogółem	261	258	248	224
mężczyźni	108	94	117	103
kobiety	153	164	131	121

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/>.

Jednocześnie wskaźnik pracujących na 1000 ludności się zwiększył o 6,4% z poziomu 110 os./ 1 000 ludności ogółem w 2010 r. do 117 pracujących/ 1000 ludności ogółem w 2013 r. Stopa bezrobocia dla powiatu polkowickiego na koniec 2014 r. szacowana była na poziomie 7,9%.

Tabela 73. Stopa bezrobocia rejestrowego w powiecie polkowickim, woj. dolnośląskim oraz w Polsce

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
powiat polkowicki	9,6%	9,0%	9,1%	8,9%	7,9%
województwo dolnośląskie	13,1	12,4	13,5	13,1	bd
Polska	12,4	12,5	13,4	13,4	bd

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/>.

4.4. Turystyka

Gmina Radwanice posiada przede wszystkim cenne walory przyrodnicze – Wzgórza Dalkowskie, Równina Szprotawska, tereny Przemkowskiego Parku Krajobrazowego, rezerwat przyrody „Buczyna Jakubowska”. Przez teren gminy Radwanice przebiegają trzy szlaki turystyczne:

- szlak rowerowy niebieski – przebieg: Nowa Kuźnia – Nowy Dwór – Krępa – Buczyna – Radwanice – Lipin;
- szlak rowerowy żółty (Zabytkowy) – przebieg: Przemków – Radwanice – Koźlice;
- szlak rowerowy czerwony – przebieg: Jabłonów – Nowa Kuźnia – Nowy Dwór – Krępa²¹.

Ponadto od strony miejscowości Lipin przebiegają następujące szlaki turystyczne:

- szlak rowerowy niebieski – przebieg: Radwanice – Lipin – Drożyna – Drożów – Jakubów – Szyb SG – Dobromil – Łagoszów Wielki – Kłębanowice – Sieroszowice – Ułanów – Nowa Kuźnia – Nowy Dwór – Krępa – Buczyna – Radwanice-Lipin;
- szlak konny czerwony – przebieg: Radwanice – Przesieczna – Drożów – Dankowice – Jakubów.

Przez teren gminy przebiega szlak pielgrzymkowy zwany Dolnośląską Drogą św. Jakuba i będący częścią Drogi Św. Jakuba biegnącej do katedry w Santiago de Compostela w Galicji w północno-zachodniej Hiszpanii.

Na terenie gminy Radwanice nie ma infrastruktury noclegowej. W okolicy znajdują się takie obiekty m.in. w Polkowicach.

Na obszarze gminy Radwanice znajdują się cenne obiekty kulturowe, które zostały wpisane do rejestru lub ewidencji zabytków. W rejestrze zabytków znajduje się 25 zabytków nieruchomości, w tym: 5 kościołów, 4 cmentarze, 3 plebanie, a także dwór, kaplica, dawna karczma, dawna kuźnia, pałac i szkoła. Wpis do wojewódzkiej ewidencji zabytków uzyskały także ruralistyczne układy wsi: Jakubów, Kłębanowice, Łagoszów Wielki, Radwanice i Sieroszowice. Najwięcej zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru znajduje się w miejscowościach: Buczyna – 6 obiektów i Łagoszów Wielki – 5 zabytków. Poniżej zaprezentowano zestawienie obiektów objętych wpisem do rejestru zabytków:

Tabela 74. Obiekty nieruchomości z gminy Radwanice wpisane do rejestru zabytków

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Datowanie
1.	Buczyna	Cmentarz parafialny	XIV w.
2.	Buczyna	Cmentarz prawosławny	Ok. 1910 r.
3.	Buczyna	Dom mieszkalny nr 1	Początek XIX w.
4.	Buczyna	Kościół pw. św. Bartłomieja	XV/ XVI w.
5.	Buczyna	park	XIX w.
6.	Buczyna	Plebania parafii prawosławnej (nr 46)	1 poł. XIX w.
7.	Jakubów	Kościół parafialny p.w. św. Jakuba Apostoła i kaplica	XIV w., 1752 r.
8.	Jakubów	Pałac (ruina) i park	XVII, XIX w.
9.	Jakubów	plebania	XVIII w.
10.	Jakubów	budynek dawnej szkoły (budynek nr 20)	XVIII w.
11.	Kłębanowice	park	Ok. XIX w.
12.	Łagoszów Wielki	Cmentarz przykościelny	XIV w.
13.	Łagoszów Wielki	Kościół parafialny pw. św. Michała Archanioła	XIV/ XVI w.
14.	Łagoszów Wielki	Kaplica pw. św. Jana Nepomucena	1764 r.

²¹ Mapa szlaków turystycznych, które przebiegają przez teren gminy Radwanice znajduje się na stronie internetowej: http://www.zgzm.pl/wp-content/uploads/2012/12/mapa_zgzm_2009.pdf.

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Datowanie
15.	Łagoszów Wielki	plebania	Ok. XVIII w.
16.	Łagoszów Wielki	Kuźnia nr 59	Początek XIX w.
17.	Przesieczna	Dwór (obecnie dom mieszkalny nr 14)	XVIII w.
18.	Przesieczna	Karczma (obecnie dom mieszkalny nr 4)	1787 r.
19.	Radwanice	Dom mieszkalny nr 138 (ul. Przemysłowa 39)	XVIII w.
20.	Radwanice	Kościół filialny p.w. Niepokalanego Serca Matki Boskiej	1872 r.
21.	Radwanice	park	XIX w.
22.	Sierszowice	Cmentarz przykościelny	XIV w.
23.	Sierszowice	Kościół filialny pw. św. Piotra i Pawła	XIV w.
24.	Sierszowice	Pałac	1798 r., 1909 r.
25.	Sierszowice	park	XVII w./ 2 połowa XIX w.

Źródło: Wojewódzki Rejestr Zabytków, Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków we Wrocławiu Delegatura w Legnicy.

Z kolei wpisano 134 obiekty do ewidencji zabytków oraz 3 ich zespoły. Ponad ich połowę stanowią domy mieszkalne (75 jednostek)²². W ramach powyższej ewidencji znajduje się także kapliczka, kurnik, a także magazyn. Pełne zestawienie zabytków nieruchomości odnotowano w cytowanym już Studium. Większość w/w zabytków wymaga nakładów rewitalizacyjnych, jednakże z uwagi na utrudniony dostęp do kart zabytków lub ich wiekość, nie jest możliwe precyzyjne określenie stopnia degradacji poszczególnych obiektów.

Do cennych zasobów kulturowych, oprócz wymienionych zabytków, należą także bogactwa niematerialne: tradycja, obrzędowość, czy rzemiosło z obszarów wiejskich. Dokładna ocena walorów kultury niematerialnej wymagać będzie przeprowadzenia badań etnograficznych i czynności rejestracyjnych. Ocenia się, że produkty lokalne, które powinny być szeroko promowane przez gminę to:

- miód i jego produkty, w tym wosk z pasiek zlokalizowanych przede wszystkim w Buczynie, Sierszowicach i Przesiecznej;
- pierogi Wyżykowskiego w Sierszowicach;
- wino w Jakubowie.

4.5. Administracja publiczna

Zgodnie z Regulaminem organizacyjnym, pracą Urzędu Gminy w Radwanicach kieruje Wójt przy pomocy Sekretarza Gminy. Struktura organizacyjna Urzędu Gminy w Radwanicach przedstawia się następująco:

- Referat finansowy;
- Referat obywatelski;
- Referat gospodarczy;
- Referat organizacyjny.

Jednostki organizacyjne to poza Urzędem Gminy w Radwanicach:

- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Radwanicach;
- Gimnazjum w Radwanicach;
- Szkoła Podstawowa w Buczynie;
- Gminna Biblioteka Publiczna w Radwanicach;
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Radwanicach;

²² Opracowano na podstawie Studium..., op. cit.

- Gminny Ośrodek Kultury w Radwanicach;
- Zakład Usług Komunalnych w Radwanicach z /ś w Kłębanowicach.

Gmina Radwanice jest członkiem m.in.:

- Lokalnej Grupy Działania Fundacja Porozumienie Wzgórz Dalkowskich. Stowarzyszenie obejmuje obszar 12 gmin z województw lubuskiego i dolnośląskiego tj. gminy Brzeźnica, Bytom Odrzański, Gaworzyce, Grębocice, Jerzmanowa, Kozuchów, Niegosławice, Nowe Miasteczko, Polkowice, Radwanice, Szprotawa i Żukowice. Obszar posiada łącznie 5 rezerwatów przyrody, Obszar Chronionego Krajobrazu „Wzgórz Dalkowskie”, Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy „Grodowiec”, liczne użytki ekologiczne i pomniki przyrody;
- Związku Gmin „Zagłębia Miedziowego” (od 1992 r.).

4.6. Organizacje pozarządowe

Na terenie gminy Radwanice funkcjonują 22 organizacje pozarządowe, w tym 10 we wsi Radwanice, pięć we wsi Jakubów, po dwie we wsi Buczyna i Sieroszowice oraz po jednej we wsi Łagoszów Wielki, Nowa Kuźnia i Przesieczna.

Tabela 75. Organizacje pozarządowe w gminie Radwanice

WYSZCZEGÓLNIENIE
Buczyna
Klub Sportowy „Zadzior” Buczyna
Ochotnicza Straż Pożarna w Buczynie
Jakubów
Bractwo Świętego Jakuba Apostoła Starszego
Ochotnicza Straż Pożarna w Jakubowie
Stowarzyszenie „Dębina”
Stowarzyszenie Hodowców i Miłośników Koni „Koń i Człowiek”
Stowarzyszenie Progres – Aktyw Rozwoju Lokalnego
Łagoszów Wielki
Ochotnicza Straż Pożarna w Łagoszowie Wielkim
Nowa Kuźnia
Ochotnicza Straż Pożarna w Nowej Kuźni
Przesieczna
Stowarzyszenie Gościniec
Radwanice
Aktywiści Społecznej Integracji Bez Balastu
Fundacja Aktywności Społecznej i Kulturalnej Pole
Klub Sportowy „Płomień” Radwanice
Ochotnicza Straż Pożarna w Radwanicach
Radwanicki Klub Seniora Optymiści
Stowarzyszenie Aktywności Społecznej Twoja Alternatywa
Stowarzyszenie Bliżej Siebie

Stowarzyszenie Demokracji Lokalnej Nasza Gmina
Stowarzyszenie Twórców Rękodzieła Ludowego Gminy Radwanice
Zakładowa Organizacja Związkowa Gminnej Spółdzielni Samopomoc Chłopska w Radwanicach
Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Gminny w Radwanicach
Sieroszowice
Ochotnicza Straż Pożarna w Sieroszowicach
Towarzystwo Przyjaciół im. Jana Wyżykowskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Krajowego Rejestru Sądowego, Ministerstwo Gospodarki, <https://ems.ms.gov.pl/>.

Organizacje te koncentrują swoją aktywność na działaniach w zakresie edukacji i wychowania, ekologii, ochrony zwierząt i ochrony dziedzictwa przyrodniczego, kulturze, sztuce, ochrony dóbr kultury i tradycji, ochrony i promocji zdrowia, profilaktyki uzależnień, wspomaganie innych organizacji, wspomaganie rozwoju przedsiębiorczości, wspomaganie rozwoju wspólnot i społeczności lokalnych, organizacji imprez integracyjnych.

Szczególne warte podkreślenia są działania oddziału Towarzystwa Przyjaciół Dzieci na rzecz edukacji i rozwoju dzieci. Organizacja posiada swoje koła przy Publicznym Przedszkolu w Radwanicach, Szkole Podstawowej w Radwanicach oraz Gimnazjum w Radwanicach.

Elementem kultury górniczej na terenie gminy jest działalność Towarzystwa Przyjaciół im. Jana Wyżykowskiego w Sieroszowicach. Działalność Towarzystwa gromadzi się wokół: Izby Pamięci im Jana Wyżykowskiego, Sali Miedziowej, Obelisku upamiętniającego rocznicę odkrycia rud miedzi.

Ponadto na terenie gminy Radwanice działają Grupy Odnowy Wsi w: Buczynie, Jakubowie, Kłębanowicach, Nowej Kuźni, Nowym Dworze, Przesiecznej, Radwanicach i Sieroszowicach. Grupy Odnowy Wsi inicjują działania w zakresie integracji mieszkańców, modernizacji i rozwoju wsi, realizacji projektów podnoszących standard życia.

4.7. Analiza wskaźnikowa – sfera gospodarcza

W ramach analizy wskaźnikowej sfery gospodarczej gminy Radwanice przeanalizowano następujące czynniki:

- podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności;
- jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności;
- osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności.

Najlepsza sytuacja pod względem przedsiębiorczości jest odnotowana w gminie Polkowice – miasto oraz gmina Gaworzyce. Gmina Radwanice plasuje się na 3 miejscu razem z gminą Polkowice (obszary wiejskie). Najgorzej sytuacja przedstawia się w gminie Grębocice i Przemków.

Tabela 76. Wskaźniki dla podmiotów gospodarczych w gminach wchodzących w skład powiatu polkowickiego [stan na 2013]

Wyszczególnienie	podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności		liczba nowo zarejestrowanych jednostek w rejestrze REGON na 10 tys. ludności		osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym		fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców		podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym		Ogólne miejsce w rankingu z wszystkich kategorii
	liczba	ranking	liczba	ranking	liczba	ranking	liczba	ranking	liczba	ranking	
Gmina Radwanice	716	3	49	7	8,2	2	41	3	108,6	3	3
Gmina Chocianów (miasto)	786	2	56	5	7,4	5	31	7	117,0	2	4
Gmina Chocianów (obszar wiejski)	519	7	57	4	6,3	6	39	5	81,6	7	5
Gmina Gaworzyce	699	4	70	1	8,0	3	40	4	108,3	4	2
Gmina Grębocice	479	9	52	6	5,5	9	34	6	75,5	9	8
Gmina Polkowice (miasto)	878	1	62	3	9,4	1	34	6	136,7	1	1
Gmina Polkowice (obszar wiejski)	656	5	67	2	7,6	4	53	2	101,3	5	3
Gmina Przemków (miasto)	578	6	52	6	6,1	7	31	7	86,1	6	7
Gmina Przemków (obszar wiejski)	484	8	56	5	5,8	8	61	1	77,8	8	6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/>.

5. OCENA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ GMINY Z PERSPEKTYWY RADNYCH SAMORZĄDU GMINNEGO

W ramach diagnozy przeprowadzono także badanie oceny sytuacji społeczno-gospodarczej gminy z perspektywy radnych samorządu gminnego. Ocenie poddano następujące zmienne:

- zasoby mieszkaniowe;
- infrastruktura wodno-kanalizacyjna;
- gospodarka odpadami;
- infrastruktura drogowa;
- system komunikacji gminnej (w tym autobusowej);
- infrastruktura telekomunikacyjna;
- infrastruktura edukacji;
- dostęp do edukacji;
- infrastruktura ochrony zdrowia;
- infrastruktura bezpieczeństwa publicznego;
- dostęp do usług medycznych;
- aktywność społeczności lokalnej;
- działalność lokalnych organizacji pozarządowych;
- współpraca z samorządem gminnym.

Ocenę punktową przeprowadzono według następującej logiki:

- 1 punkt – bardzo źle;
- 2 punkty – źle;
- 3 punkty – zadowalająco;
- 4 punkty – dobrze;
- 5 punkty – bardzo dobrze.

Ograniczenie metodologiczne badania wynika z umiarkowanej partycypacji radnych w badaniu. Na ankietę odpowiedziało 10 spośród 15 radnych, tj. 66,7% optymalnej próby badawczej.

Tabela 77. Wyniki ocena sytuacji społeczno-gospodarczej gminy z perspektywy radnych samorządu gminnego

Lp.	Wyszczególnienie	Radny 1	Radny 2	Radny 3	Radny 4	Radny 5
1	zasoby mieszkaniowe	3	4	3	4	4
2	infrastruktura wodno-kanalizacyjna	2	3	2	3	5
3	gospodarka odpadami	4	4	4	5	5
4	infrastruktura drogowa	3	3	2	4	1
5	system komunikacji gminnej (w tym autobusowej)	4	3	3	3	4
6	infrastruktura telekomunikacyjna	3	4	2	3	4
7	infrastruktura edukacji	5	4	4	5	3
8	dostęp do edukacji	5	5	4	4	3
9	infrastruktura ochrony zdrowia	3	4	2	4	3
10	infrastruktura bezpieczeństwa publicznego	4	3	3	4	3
11	dostęp do usług medycznych	3	3	2	4	3
12	aktywność społeczności lokalnej	4	4	3	4	3
13	działalność lokalnych organizacji pozarządowych	5	4	4	5	4
14	współpraca z samorządem gminnym	4	4	3	4	4
Suma		52	52	41	56	49

Lp.	Wyszczególnienie	Radny 6	Radny 7	Radny 8	Radny 9	Radny 10
1	zasoby mieszkaniowe	1	2	4	2	3
2	infrastruktura wodno-kanalizacyjna	2	4	4	2	3
3	gospodarka odpadami	4	4	4	4	3
4	infrastruktura drogowa	3	2	3	2	1
5	system komunikacji gminnej (w tym autobusowej)	2	2	3	2	4
6	infrastruktura telekomunikacyjna	4	2	4	3	4
7	infrastruktura edukacji	4	4	4	3	4
8	dostęp do edukacji	4	4	4	3	4
9	infrastruktura ochrony zdrowia	4	1	3	3	3
10	infrastruktura bezpieczeństwa publicznego	2	3	3	3	3
11	dostęp do usług medycznych	2	1	3	2	3
12	aktywność społeczności lokalnej	2	3	3	4	5
13	działalność lokalnych organizacji pozarządowych	3	3	4	4	2
14	współpraca z samorządem gminnym	3	3	4	3	5
Suma		52	40	38	50	40
Lp.	Wyszczególnienie	Suma punktów				
1	zasoby mieszkaniowe	30				
2	infrastruktura wodno-kanalizacyjna	30				
3	gospodarka odpadami	41				
4	infrastruktura drogowa	24				
5	system komunikacji gminnej (w tym autobusowej)	30				
6	infrastruktura telekomunikacyjna	33				
7	infrastruktura edukacji	40				
8	dostęp do edukacji	40				
9	infrastruktura ochrony zdrowia	30				
10	infrastruktura bezpieczeństwa publicznego	31				
11	dostęp do usług medycznych	26				
12	aktywność społeczności lokalnej	35				
13	działalność lokalnych organizacji pozarządowych	38				
14	współpraca z samorządem gminnym	37				
Suma		465				

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Badania kwestionariuszowego wśród Radnych Gminy Radwanice.

Tabela 78. Ocena – podsumowanie punktowe

Liczba radnych biorących udział w badaniu	10
Liczba czynników	14
Minimalna ocena czynnika	1
Maksymalna ocena czynnika	5
Minimalna sumaryczna liczba punktów do zdobycia	140
Maksymalna sumaryczna liczba punktów do zdobycia	700
Liczba zdobytych punktów	465

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Badania kwestionariuszowego wśród Radnych Gminy Radwanice.

Tabela 79. Ocena – podsumowanie opisowe

Przedział punktowy	Opis
> 140 ≤ 280	między bardzo źle a źle
>280 ≤ 420	między źle a zadowolająco
> 420 ≤ 560	między zadowolająco a dobrze
>560 ≤ 700	między dobrze a bardzo dobrze

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Badania kwestionariuszowego wśród Radnych Gminy Radwanice.

Ocena punktowa wskazuje, że radni Rady Gminy Radwanice oceniają sytuację społeczno-gospodarczą w przedziale między zadowolająco a dobrze, jednakże bliżej dolnej granicy przedziału.

Suma maksymalnych ocen dla danego czynnika mogła wynieść 50,0 (10 radnych * 5 pkt.). Najbliżej maksimum oceniono gospodarkę odpadami, infrastrukturę edukacji, dostęp do edukacji. Najślabiej oceniono infrastrukturę drogową, dostęp do usług medycznych, infrastrukturę ochrony zdrowia, infrastrukturę wodno-kanalizacyjną, system komunikacji gminnej (w tym autobusowej) oraz zasoby mieszkaniowe.

Tabela 80. Odległość oceny czynnika od maksimum = 50,0 i średniej = 33,2

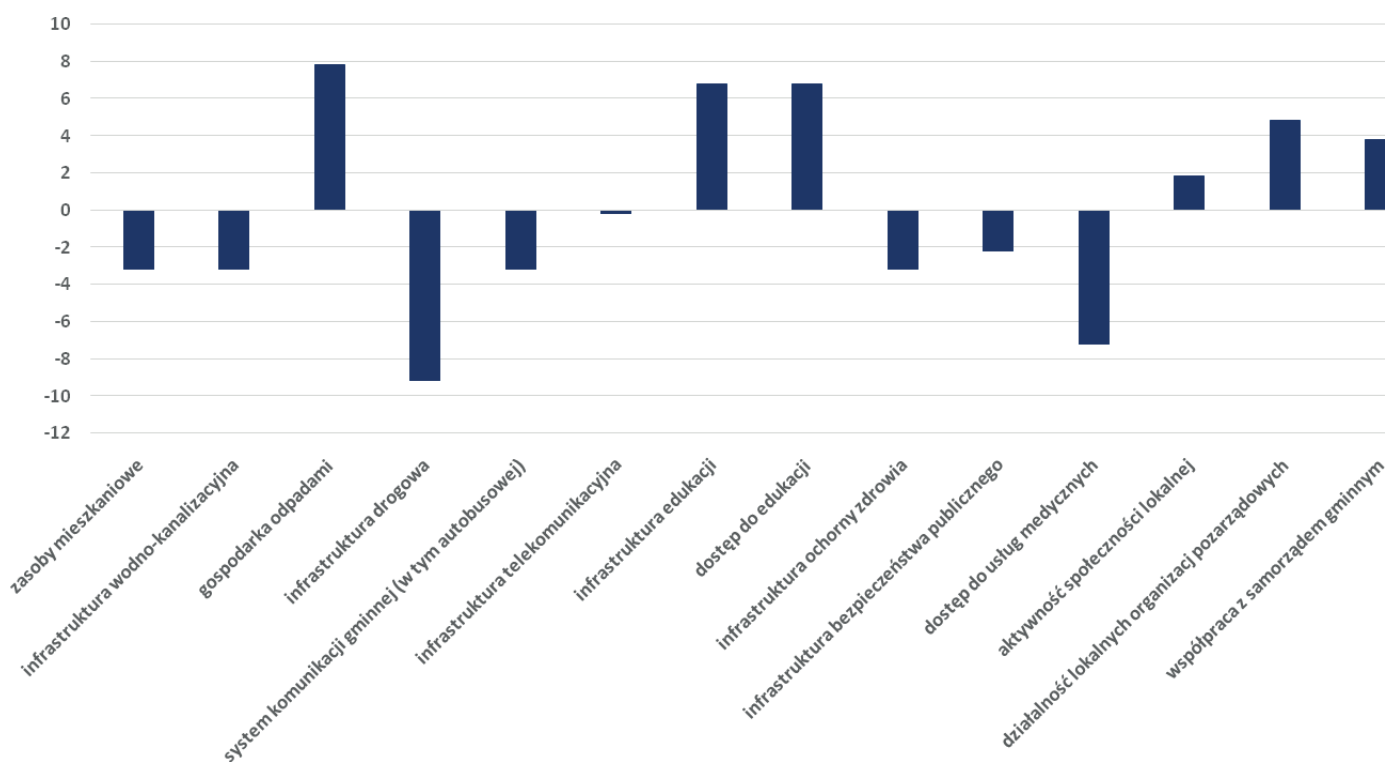
Wyszczególnienie	Suma dla czynnika	Odległość od maksimum = 50,0	Odległość od średniej = 33,2
zasoby mieszkaniowe	30,0	-20	-3,2
infrastruktura wodno-kanalizacyjna	30,0	-20	-3,2
gospodarka odpadami	41,0	-9	7,8
infrastruktura drogową	24,0	-26	-9,2
system komunikacji gminnej (w tym autobusowej)	30,0	-20	-3,2
infrastruktura telekomunikacyjna	33,0	-17	-0,2
infrastruktura edukacji	40,0	-10	6,8

dostęp do edukacji	40,0	-10	6,8
infrastruktura ochrony zdrowia	30,0	-20	-3,2
infrastruktura bezpieczeństwa publicznego	31,0	-19	-2,2
dostęp do usług medycznych	26,0	-24	-7,2
aktywność społeczności lokalnej	35,0	-15	1,8
działalność lokalnych organizacji pozarządowych	38,0	-12	4,8
współpraca z samorządem gminnym	37,0	-13	3,8
Średnia	33,2	-	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Badania kwestionariuszowego wśród Radnych Gminy Radwanice.

Wykres 5. Odległość oceny czynnika od średniej = 33,2 – ujęcie graficzne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Badania kwestionariuszowego wśród Radnych Gminy Radwanice.
0 = średnia [33,2]

6. PODSUMOWANIE DIAGNOZY SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ

Gmina Radwanice wchodzi w skład powiatu polkowickiego, położonego w północno-zachodniej części województwa dolnośląskiego. Powierzchnia gminy Radwanice wynosi ponad 84 km² tj. 8 424 ha, co stanowi 10,8% powierzchni powiatu polkowickiego. Gminę Radwanice zamieszkuje 4 715 osób, co stanowi 7,46% ludności powiatu polkowickiego, 0,16% województwa dolnośląskiego oraz 0,01% ludności Polski. Gęstość zaludnienia w gminie wynosi 56 os/km².

Gminę cechuje bardzo korzystne położenie w obrębie ważnych jednostek administracyjnych stanowiących centra gospodarcze, komunikacyjne oraz usług wyższych – Legnicy, Polkowic, Głogowa, Wrocławia, Zielonej Góry. Ważnym atutem jest także dobre połączenie komunikacyjne w kierunku północ-południe oraz Zgorzelec – Wrocław (droga nr 12, nr 3; bliskość do drogi A 18 oraz autostrady A 4) oraz względem portów lotniczego we Wrocławiu (~ 1,5 h). Wśród przewag lokalizacyjnych, stanowiących atuty Gminy Radwanice wskazuje się na korzystne położenie geograficzne przy Przemkowskim Parku Krajobrazowym, rezerwacie przyrody „Buczyna Szprotawska”, Wzgórzach Dalkowskich oraz na Równinie Szprotawskiej, co wpływa na duży potencjał turystyczny obszaru. W kontekście rozwoju turystyki, cennym zasobem Gminy są liczne zabytki w szczególności architektura sakralna i pałacowa oraz bogate dziedzictwo obszarów wiejskich i potencjał dla rozwoju produktów regionalnych. Odnosząc się do czynników lokalizacyjno-naturalnych nie sposób pominąć zasoby naturalne eksploatowane przez KGHM oraz rozwijającej się na tej bazie lokalnej przedsiębiorczości.

Diagnoza społeczno-gospodarcza potwierdza, że kluczowe przewagi obszaru związane są atrakcyjnym położeniem w ujęciu transportowym. Jednakże ich wykorzystanie będzie w ścisłe uzależnione od czynników zewnętrznych, w tym przede wszystkim do terminowej realizacji inwestycji pod nazwą zaprojektowanie i wybudowanie drogi ekspresowej S-3 Nowa Sól – Legnica A 4 (zadanie II od węzła Gaworzyce do węzła Kaźmierzów). Projekt ten podniesie atrakcyjność inwestycyjną gminy i umożliwi realne włączenie obszaru do Legnickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej oraz otworzy drogę do pozyskiwania inwestorów, w tym zagranicznych.

W trakcie przeprowadzania diagnozy społeczno-gospodarczej zidentyfikowano znaczny potencjał dla prowadzenia działalności turystycznej i rekreacyjnej. Gmina Radwanice posiada nie tylko cenne walory przyrodnicze (np. Wzgórze Dalkowskie, Równina Szprotawska, tereny Przemkowskiego Parku Krajobrazowego, rezerwat przyrody „Buczyna Jakubowska”) ale także kulturowe, w tym obiekty dziedzictwa historii i kultury wpisane do rejestru lub ewidencji zabytków (m.in. 25 zabytków nieruchomości, np. kościoły, cmentarze, plebanie, dwór, kaplica, dawna karczma, dawna kuźnia, pałac i szkoła; ruralistyczne układy wsi: Jakubów, Kłębanowice, Łagoszów Wielki, Radwanice i Sieroszowice). Zasoby dziedzictwa kultury gminy to nie tylko obiekty materialne ale także tradycja, obrzędowość, czy rzemiosło obszarów wiejskich oraz produkty lokalne (np. miód i jego produkty, pierogi Wyżykowskiego w Sieroszowicach, wino z Jakubowa). Należy także dodać, że aktualnie przez teren gminy Radwanice przebiegają rowerowe i konne szlaki turystyczne szlak pielgrzymkowy zwany Dolnośląską Drogą św. Jakuba i będący częścią Drogi Św. Jakuba. Jednakże mimo bogatych zasobów i potencjału do prowadzenia turystyki aktywnej, poznawczej oraz rekreacyjnej, identyfikuje się niewystarczającą działalność w tym obszarze. Natomiast ocenia się, że zagospodarowanie zasobów turystycznych, promocja turystyczna i rekreacyjna obszaru mogłaby stanowić ważny czynnik konkurencyjności gminy, tworzyć dodatkowe miejsca pracy oraz pracować na rzecz samowystarczalności dochodowej Gminy Radwanice.

Zaskakujący, bowiem stojący w sprzeczności z zasobami i potencjałem, jest dotychczasowy poziom wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Obecnie na terenie gminy Radwanice nie są wykorzystywane odnawialne źródła energii (ani w sektorze publicznym ani prywatnym), a efektywność energetyczna budynków administracji publicznej jest niezadowalająca (nieekologiczne źródła energii, brak wykorzystania OZE, niski poziom termochrony). Ważnym krokiem będzie na drodze do efektywnego zarządzania energią w gminie będzie opracowanie Planu Gospodarki Niskoemisyjnej, który winien zawierać spójną koncepcję energetyczną obszaru, w tym przede wszystkim identyfikację i zasady wykorzystania potencjału energetyki odnawialnej. Na podstawie analizy opracowań zewnętrznych ocenia się, że teren gminy cechuje potencjał do lokalizacji elektrowni wiatrowych oraz biogazowni.

Wartym podkreślenia wnioskiem z przeprowadzonej diagnozy społeczno-gospodarczej jest występowanie na terenie gminy pozytywnych trendów demograficznych. W ostatnich latach obserwuje się takie zjawiska jak dodatnie saldo migracji, dodatni przyrost naturalny oraz korzystniejsza niż statystyczna struktura wiekowa populacji. Cechy te wyróżniają obszar na tle województwa i kraju. Niemniej jednak poważnym zagrożeniem jest nadal migracja zarobkowa osób młodych i wykształconych.

Diagnoza wykazała także te elementy dotychczasowego funkcjonowania, które wymagają działań naprawczych i rewitalizacyjnych. Negatywnie ocenia się przede wszystkim stan techniczny infrastruktury drogowej niezależnie od organu zawiadującego i odpowiedzialnego (drogi gminne, powiatowe i krajowe). Ponadto nakładów wymagają drogi transportu rolnego, które z uwagi na rolniczy charakter gminy są mocno obciążone ruchem pojazdów rolniczych. W trakcie diagnozy społeczno-gospodarczej zidentyfikowano także zły lub bardzo zły stan i niedostatki drogowej infrastruktury towarzyszącej, w tym ciągów pieszych, rowerowych, pieszo-rowerowych, przystanków i chodników. Stan ten ma bezpośredni wpływ nie tylko na bezpieczeństwo w ruchu drogowym ale także na obniżenie potencjału turystycznego i rekreacyjnego gminy. Z niedostatków infrastruktury drogowej oraz niewystarczającej intensywności transportu publicznego wynika mocno ograniczona dostępność komunikacyjna.

Istotny z perspektywy mieszkańca gminy jest niewystarczający dostęp do infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, a Gmina Radwanice winna podjąć działania zmierzające do kompleksowego uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej. Diagnoza społeczno-gospodarcza wykazała również, że w gminie występuje problem ograniczonego dostępu do programów profilaktycznych i specjalistycznej opieki medycznej.

Podsumowując, Gmina Radwanice posiada zasoby, których wykorzystanie może stanowić podstawę do trwałego rozwoju społeczno-gospodarczego, w tym takie czynniki konkurencyjności jak korzystne położenie komunikacyjne, lokalizacyjne uwarunkowania inwestycyjne, potencjał do rozwoju energetyki odnawialnej, rozwoju turystyki i rosnący kapitał społeczny. Natomiast po stronie obszarów wymagających natychmiastowej interwencji znajduje się infrastruktura drogowa i towarzysząca oraz infrastruktura wodno-ściekowa.

ZAŁĄCZNIK NR 2. ANALIZA SWOT

Celem analizy SWOT jest przeanalizowanie głównych mocnych i słabych stron w aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej dotyczącej gminy Radwanice. Ponadto do każdego zagadnienia zostały przypisane szanse i zagrożenia, które mogą się wydarzyć w przyszłości oraz wynikają z otoczenia gminy.

Tabela 81. Analiza SWOT dla gminy Radwanice

PRZESTRZEŃ, ZASOBY NATURALNE, INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none">położenie w obrębie ważnego centrum komunikacyjnego i gospodarczego – Legnicy, Polkowic, Głogowa, Wrocławia, Zielonej Góry;dobre połączenie w kierunku Zgorzelec – Wrocław (droga nr 12, nr 3; bliskość do drogi A 18 oraz autostrady A 4) oraz względem portów lotniczego we Wrocławiu (~ 1,5 h);korzystne położenie geograficzne przy Przemkowskim Parku Krajobrazowym, rezerwacie przyrody „Buczyna Szprotawska”, Wzgórzach Dalkowskich oraz na Równinie Szprotawskiej – duży udział terenów zielonych, rekreacyjnych;zasoby naturalne eksploatowane przez KGHM;wystarczające lub dobre zasoby infrastruktury edukacyjnej;wystarczające lub dobre zasoby infrastruktury sportowej;atrakcyjne tereny pod rozwój budownictwa mieszkaniowego;	<ul style="list-style-type: none">niezadowalający stan techniczny infrastruktury drogowej (drog gminnych, w tym transportu rolnego, powiatowych i krajowych) oraz infrastruktury towarzyszącej (ciągi piesze, rowerowe, pieszo-rowerowe, przystanki, chodniki);ograniczających dostępność komunikacyjną (niewystarczająca intensywność transportu publicznego);niski rozwój turystyki i form aktywnego spędzania czasu;niewystarczający w stosunku do zasobów stopień wykorzystania odnawialnych źródeł energii dostępnych na terenie gminy;zagrożenie powodziowe w rejonie miejscowości Nowa Kuźnia oraz Buczyna;zaniedbana infrastruktura melioracyjna oraz brak koordynatora infrastruktury melioracyjnej;niedostateczny stopień skanalizowania gminy, istotny w szczególności w południowej części gminy;niedostatki infrastruktury wodociągowej, w tym przede wszystkim występowanie infrastruktury azbestowej;brak infrastruktury lekkoatletycznej i zaplecza dla klubów sportowych;występowanie obiektów użyteczności publicznej niedostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych;
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none">terminowa realizacja inwestycji pod nazwą zaprojektowanie i wybudowanie drogi ekspresowej S-3 Nowa Sól – Legnica (A-4), zadanie II od węzła Gaworzyce do węzła Kaźmierzów (bez węzła);rozwój transportu publicznego zapewniającego spójną, zintegrowaną na poziomie powiatowym komunikację;samowystarczalność energetyczna;planowanie i pozyskiwanie środków zewnętrznych w tym w ramach II Perspektywy Finansowej Unii Europejskiej;	<ul style="list-style-type: none">postępująca degradacja infrastruktury drogowej i okołodrogowej i marginalizacja gminy w kontekście transportu zbiorowego;wzrost zanieczyszczenia środowiska naturalnego;niestabilność przepisów środowiskowych;możliwe występowanie szkód górniczych;zanieczyszczenie środowiska – wyziewy z kopalń i tąpnięcia;kary za niedotrzymanie zobowiązań w zakresie dyrektywy wodnej;

SPOŁECZEŃSTWO, KULTURA, USŁUGI PUBLICZNE	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none">▪ cenne zabytki w szczególności architektura sakralna i pałacowa;▪ bogate zasoby dziedzictwa obszarów wiejskich i potencjał dla rozwoju produktów regionalnych;▪ potencjał społeczny wynikający z funkcjonowania stowarzyszeń, grup nieformalnych, jednostek pomocniczych;▪ wysoka sprawność jednostek ochotniczych straży pożarnych;▪ korzystna struktura demograficzna gminy Radwanice (20% udział osób w wieku przedprodukcyjnym, dodatni przyrost naturalny);▪ dodatnie saldo migracji, wzrastająca liczba ludności napływowej;▪ dostęp do usług podstawowej opieki medycznej;	<ul style="list-style-type: none">▪ ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów i brak programów profilaktycznych;▪ niedopasowanie struktury usług medycznych do profilu zagrożeń zdrowotnych regionu;▪ utrudniony dostęp do specjalistycznych usług medycznych;▪ wysoka liczba udzielanych świadczeń pomocy społecznej i niedostateczny dostęp do poradnictwa specjalistycznego dla rodzin wymagających wsparcia;▪ niewystarczający poziom współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie pomocy osobom w trudnej sytuacji społecznej;▪ niski stopień integracji mieszkańców;▪ niski stopień zaangażowania społeczności lokalnej w funkcjonowanie gminy;▪ niewystarczający poziom usług czasu wolnego oraz brak opiekunów świetlic wiejskich;
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none">▪ wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców;▪ promowanie wiedzy i wykorzystania w zakresie odnawialnych źródeł energii;▪ ponadlokalna koordynacja usług medycznych i dopasowanie struktury usług medycznych do profilu zagrożeń zdrowotnych;▪ rozwój infrastruktury przyjaznej rodzinom, młodym pokoleniom i osobom starszym, niepełnosprawnym;▪ opracowanie mechanizmów komunikacji i współpracy między partnerami rozwoju;▪ zaangażowanie dzieci i młodzieży w sprawy lokalne;▪ planowanie i pozyskiwanie środków zewnętrznych w tym w ramach II Perspektywy Finansowej Unii Europejskiej;	<ul style="list-style-type: none">▪ emigracja zarobkowa osób młodych i wykształconych;▪ występowanie chorób cywilizacyjnych;

GOSPODARKA, ROLNICTWO, TURYSTYKA	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none">▪ przynależność do Legnicko-Głogowskiego Obszaru Miedziowego;▪ tereny atrakcyjne inwestycyjnie;▪ relatywnie korzystny poziom przedsiębiorczości mierzony liczbą podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności;▪ duża powierzchnia upraw rolnych;▪ umiarkowane zadłużenie budżetowe Gminy;▪ duże doświadczenie w pozyskiwaniu środków zewnętrznych;▪ Współpraca z Lokalną Grupą Działania Fundacja Porozumienie Wzgórz Dalkowskich;	<ul style="list-style-type: none">▪ brak zakładów pracy na terenie gminy i mała liczba miejsc pracy;▪ rozdrobniona struktura agrarna;
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none">▪ rozwój turystyki przyrodniczej, aktywnej;▪ rozwój turystyki kwalifikowanej, krajoznawczej, zabytkoznawczej;▪ promocja gminy;▪ rozwój agroturystyki;▪ wykorzystanie przewag lokalizacyjnych gminy w kierunku budowania atrakcyjności inwestycyjnej gminy;▪ nawiązanie i rozwój współpracy z LSSE oraz utworzenie podstrefy LSSE w okolicach węzła Drożów;▪ zapewnienie inwestorom dostępu do taniej energii;▪ planowanie i pozyskiwanie środków zewnętrznych w tym w ramach II Perspektywy Finansowej Unii Europejskiej;	<ul style="list-style-type: none">▪ rosnąca konkurencyjność ze strony innych ośrodków gospodarczych;▪ przenoszenie na gminy nowych obowiązków bez przydzielania adekwatnych środków finansowych;

Źródło: Opracowanie własne.

ZAŁĄCZNIK NR 3. RAPORT Z BADANIA ANKIETOWEGO

1. WSTĘP

Badanie ankietowe zostało zrealizowane w ramach opracowywanej Strategii Rozwoju Gminy Radwanice. Objęto nim mieszkańców, przedsiębiorców oraz organizacje pozarządowe, pochodzące z obszaru gminy. Raport powstał w oparciu o dane z niniejszego badania ankietowego przeprowadzonego na terenie gminy Radwanice w kwietniu 2015 r., na potrzeby, którego przygotowano 3 rodzaje ankiet:

- dla mieszkańców gminy Radwanice;
- dla przedsiębiorstw posiadających siedzibę lub działających na obszarze gminy Radwanice;
- dla organizacji pozarządowych posiadających siedzibę lub działających na obszarze gminy Radwanice.

W tak sformułowanym kształcie badania ankietowego przyjęto możliwość wypełnienia więcej niż jednej ankiety. Dla przykładu, jeśli mieszkaniec jest równocześnie właścicielem firmy oraz członkiem stowarzyszenia, to miał możliwość wypełnienia trzech ankiet. Przyjęto, że inna jest percepcja mieszkańca, przedsiębiorcy oraz organizacji pozarządowej, gdyż podmioty te mają zupełnie inne problemy, cele, zakres działań, potrzeby, oczekiwania, a także relacje z samorządem terytorialnym. Układ przedstawionych wyników stanowi odzwierciedlenie zrealizowanych ankiet. Opracowanie składa się z uwag metodologicznych, charakterystyki badanej populacji oraz tabel zawierających wyniki udzielonych odpowiedzi na pytania zawarte w arkuszach formularzy.

Realizacja niniejszego projektu badawczego stanowi integralną część prac nad „Strategią rozwoju Gminy Radwanice na lata 2015–2023”. Zgodnie z założeniem, dokument ten ma nakreślać najważniejsze cele, do których dążyć będzie Gmina w założonym horyzoncie czasu. Kształt kwestionariuszy użytych do badania ankietowego i problematyka zawarta w poszczególnych formularzach wychodzi naprzeciw problemom istotnym z perspektywy rozwoju Gminy.

Celem ankiety skierowanej dla mieszkańca było przede wszystkim zbadanie poziomu jakości życia w gminie. A zatem w szczególności istotne było zebranie informacji o problemach, potrzebach i jakości życia w gminie. Było to badanie ukierunkowane na zgromadzenie danych o subiektywnych odczuciach mieszkańców. Respondenci odpowiadali także na pytania dotyczące m.in. oceny realizacji zadań i inwestycji na terenie gminy w podziale na kategorie takie jak: edukacja, bezpieczeństwo, rekreacja, kultura. Odpowiadający ponadto mogli wskazać, który obszar rozwoju powinien stanowić ich zdaniem priorytet działań Gminy w latach 2015–2023.

Ankieta dedykowana przedsiębiorcom była narzędziem badawczym do zobrazowania oceny prowadzenia działalności gospodarczej pozarolniczej/ rolniczej oraz możliwości jej rozwoju na obszarze gminy. Kwestionariusz przeznaczony dla organizacji pozarządowych miał na celu przedstawienie problematyki dotyczącej prowadzenia działalności pożytku publicznego przez organizacje pozarządowe, zebranie informacji o ich sytuacji, możliwościach rozwoju, a także o współpracy z administracją publiczną w gminie. Należy przy tym zaznaczyć, iż kategorie wyżej wskazanych ankiet nie dotyczyły tylko zadań realizowanych przez samorząd terytorialny na poziomie gminy, ale także poruszały kwestie, za które odpowiedzialność spoczywa na poziomie powiatu, czy innych jednostek centralnych realizujących zadania kluczowe dla mieszkańców. Celem badania była także możliwość szerszego zaangażowania mieszkańców gminy w proces uspołeczniania i wspólnego budowania jej Strategii rozwoju oraz zweryfikowanie potrzeb i oczekiwań respondentów w zakresie przyszłości gminy, a także nakreślenie ważnych kierunków rozwojowych z poziomu operacyjnego.

Kwestionariusze do przeprowadzenia badania ankietowego zostały przygotowane zarówno w formacie DOC, jak i stworzono ich wersję elektroniczną udostępnioną na portalu www.ebadania.pl. Kwestionariusze były dystrybuowane różnymi kanałami komunikacyjnymi, w tym m.in. poprzez:

- Urząd Gminy;
- informację o prowadzeniu badania ankietowego umieszczoną na stronie internetowej Gminy;
- portal www.ebadania.pl.

Do ostatecznej analizy zakwalifikowano wszystkie przesłane drogą elektroniczną, jak i w wersji papierowej ankiety. W wyniku realizacji badania uzyskano:

- 7 ankiet dla przedsiębiorstw;
- 9 ankiet dla organizacji pozarządowych;
- 217 ankiet dla mieszkańców.

Dane z kwestionariuszy zostały poddane analizie statystycznej i merytorycznej. Przy realizacji ankiet zachowano anonimowość osób ankietowanych. Struktura kwestionariuszy uwzględniała zarówno pytania zamknięte, jak i otwarte, przy czym zdecydowanie przeważał typ pytania zamkniętego.

Niniejsze opracowanie stanowi raport z przeprowadzonych badań. Przy jego opracowaniu kierowano się zasadą precyzyjnego przedstawienia wyników i unikania ich krzyżowej, głębszej interpretacji statystycznej. Dzięki temu potencjalnie zainteresowany tą problematyką czytelnik będzie miał możliwość dokonania samodzielnej analizy w oparciu o przedstawione dane ilościowe i jakościowe.

2. GMINA RADWANICE W PERCEPCJI MIESZKAŃCÓW, PRZEDSIĘBIORSTW I ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

2.1. Analiza na podstawie ankiet dla mieszkańców

Większość respondentów, którzy wzięli udział w badaniu, stanowiły kobiety (62,0%). Wśród zrealizowanych ankiet najwięcej zostało wypełnionych przez osoby w wieku powyżej 61 lat (26,0%). Znaczący jest także udział w badaniu osób w wieku 51–60, tj. 22,0% respondentów oraz 31–40, tj. 21,0%. Odsetek grupy wiekowej 15–20 lat wyniósł zaledwie 3,0%. Jest to ważna informacja z perspektywy aktywizowania najmłodszych osób w życie społeczne gminy. Dane te potwierdzają wyniki badania realizowanego w skali ogólnopolskiej przez Instytut Spraw Publicznych i dotyczące społeczeństwa obywatelskiego oraz kapitału społecznego w Polsce. Badanie te wskazują, że udział osób młodych w miejscowościach poza dużymi aglomeracjami miejskimi ma tendencje do utrzymywania się na stosunkowo niskim poziomie²³.

Wykształcenie osób biorących udział w badaniu było zróżnicowane, dominowały osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (41,0%), policealnym lub średnim zawodowym (24,0%) i wyższym (24,0%).

Mieszkańcy oceniają ogólną sytuację w gminie, jako dobrą (47,0%) lub przeciętną (42,0%). Tylko 3,0% respondentów oceniło sytuację jako złą lub bardzo złą. Wśród mieszkańców dominuje przekonanie, że jakość życia w ostatnich 4 latach w gminie nie uległa zmianie (53,0%), a dla 36,0% ogólna sytuacja poprawiła się. Mieszkańcy podkreślają również, że sytuacja w gminie jest zadowolająca (51,0%), a 34,0% uważa nawet, że gmina rozwija się i podąża w bardzo dobrym kierunku. Dlatego też 49,0% respondentów zdecydowanie nie planuje opuszczać gminy, a 27,0% raczej nie planuje opuszczać gminy. Nie mniej jednak 10,0% rozważa taką możliwość lub jest zdecydowana wyjechać.

Jakość funkcjonowania i obsługi mieszkańca w Urzędzie Gminy oceniana jest dobrze (51,0%), a nawet bardzo dobrze (10,0%). Natomiast dla 34,0% jakość usługi jest na przeciętnym poziomie. Krytycznych ocen było bardzo mało – jedynie 5,0% respondentów oceniła obsługę jako złą. Mieszkańcy najczęściej korzystają z usług Referatu Obywatelskiego – 40,0% wskazań, Referatu Gospodarczego – 26,0% wskazań, Referatu Finansowego – 13,0% wskazań, Referatu Organizacyjnego – 11,0%. Natomiast 10,0% respondentów nie korzysta z usług Urzędu Gminy. Główne bariery utrudniające skuteczne załatwianie spraw w Urzędzie Gminy, to skomplikowane procedury i dokumenty – 44,0% wskazań, niesprzyjające podejście urzędników – 18,0% wskazań, urzędnicy są niedoinformowani – 17,0% wskazań, nieodpowiednie godziny otwarcia Urzędu Gminy – 8,0% wskazań, długi czas oczekiwania na obsługę – 7,0% wskazań, bariery architektoniczne w Urzędzie Gminy – 5,0% wskazań.

W odniesieniu do poziomu zadowolenia z realizacji zadań publicznych, respondenci najlepiej ocenili:

- edukacja publiczna – jakość, dostępność;
- kultura i sport;
- bezpieczeństwo;
- zaopatrzenie w wodę;
- rekreacja: dostęp do ośrodków sportowych, terenów rekreacyjnych;

Neutralnie oceniono wsparcie rodziny, wsparcie młodych małżeństw, politykę prorodzinną, ład przestrzenny, budownictwo mieszkaniowe. Najbardziej oceniono realizację zadań publicznych związanych z rynkiem pracy – dominująca liczba wskazań.

²³ Zob. szerzej: *Partycypacja publiczna w praktyce*, red. Anna Olech, Warszawa 2013; *Przepis na uczestnictwo. Diagnoza partycypacji publicznej w Polsce*, red. Anna Olech, Warszawa 2013. Raporty dostępne są: <http://www.isp.org.pl/publikacje,25.html>

Z uwagi na dotychczasowe doświadczenia i głosy mieszkańców dodatkowo, szczegółowo przeanalizowano zdania związane z ochroną zdrowia:

- dostęp do opieki zdrowotnej oraz jakość infrastruktury i sprzętu medycznego oceniono jako przeciętny (44,0%), w sumie 29,0% respondentów wskazało na odpowiedzi dobrze lub bardzo dobrze, a 27,0% respondentów wskazało na odpowiedzi źle lub bardzo źle;
- dostęp do lekarzy specjalistów (w tym skierowania na badania specjalistyczne) oceniono jako zły (28,0%) lub bardzo zły (18,0%) oraz przeciętny (35,0%);
- podejście lekarza do pacjenta oceniono jako przeciętne (41,0%) lub dobrze i bardzo dobrze (36%), 23,0% respondentów wskazało odpowiedzi źle lub bardzo źle;
- dostęp do badań profilaktycznych oraz trafność programów profilaktycznych oceniono jako przeciętny 44,0%, natomiast 34,0% respondentów wskazało odpowiedzi źle lub bardzo źle.

Zdaniem mieszkańców priorytet dla rozwoju gminy winny stanowić przede wszystkim:

- drogi, ulice, mosty, place oraz organizacja ruchu drogowego;
- rynek pracy;
- opieka zdrowotna.

Ponadto 74,0% respondentów popiera szersze wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w gminie.

2.2. Analiza na podstawie ankiet dla przedsiębiorców i organizacji pozarządowych

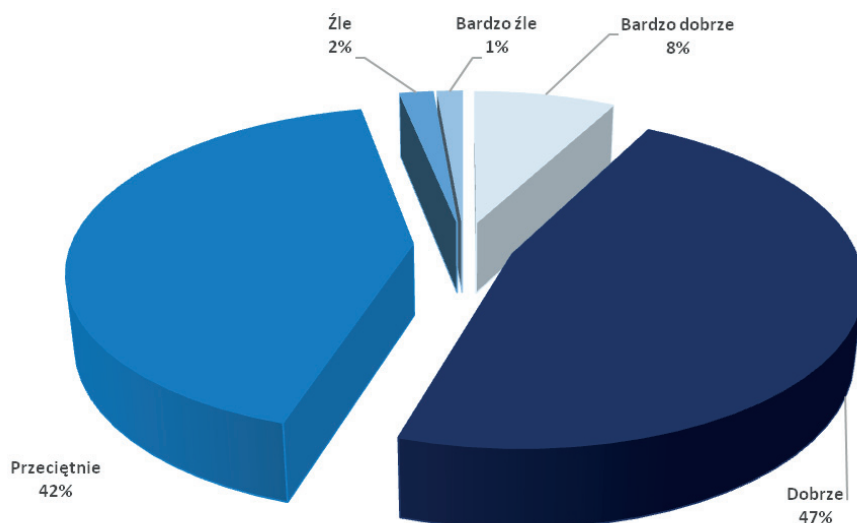
Z uwagi na relatywnie niską liczbę ankiet przesłanych przez przedsiębiorstwa (7 szt.) oraz od organizacji pozarządowych (9 szt.) odstąpiono od analizy statystycznej. Wskazano jedynie na zakres inwestycji lub projektów nie inwestycyjnych, które zdaniem przedsiębiorców i organizacji pozarządowych mogą mieć znaczenie dla rozwoju gminy. Niemniej jednak uwagi zawarte w formularzach w/w podmiotów znajdą swoje odzwierciedlenie w projekcie strategii.

Przedstawiciele przedsiębiorstw wskazali na konieczność zwiększenia dostępu do szkoleń, w tym w zakresie funduszy unijnych oraz poprawy jakości infrastruktury drogowej i zwiększenia bezpieczeństwa w ruchu drogowym.

Przedstawiciele organizacji pozarządowych wskazali na priorytety drogowe, gospodarki wodno-ściekowej oraz budowę domu kultury, szersze wykorzystanie wsi Jakubów jako miejsca turystycznego; szkolenia specjalistyczne dla ochotniczych straży pożarnych oraz zagospodarowanie terenów remiz strażackich w Radwanicach i Łągoszowie Wielkim.

3. Graficzna analiza badania ankietowego – mieszkańcy

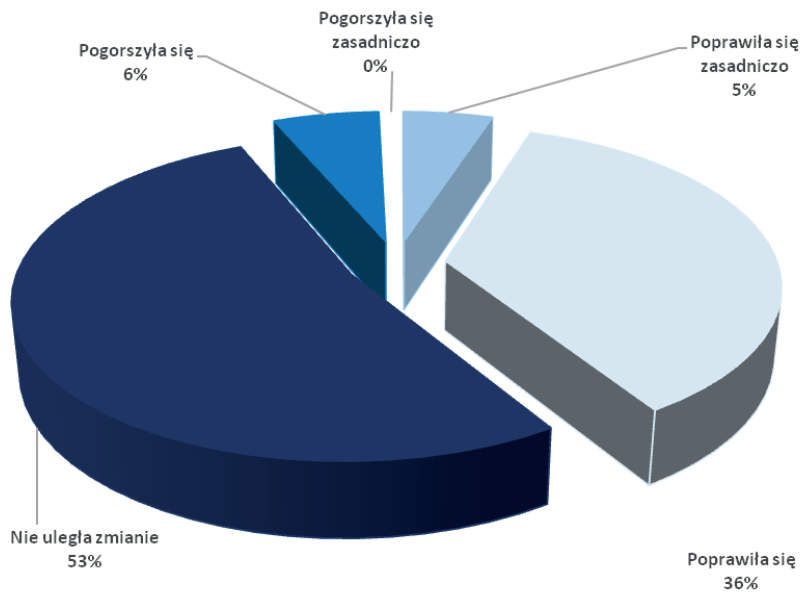
Wykres 6. Jak ocenia Pani/Pan jakość życia w gminie?

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Badanie ankietowe – mieszkańcy.

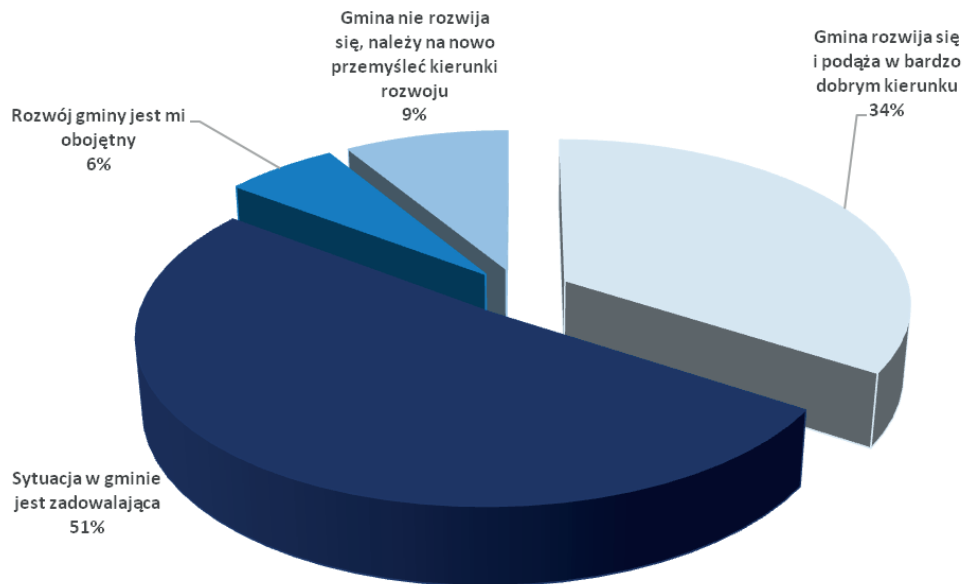

Wykres 7. Czy jakość Pani/Pana życia w ostatnich 4 latach?

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Badanie ankietowe – mieszkańcy.

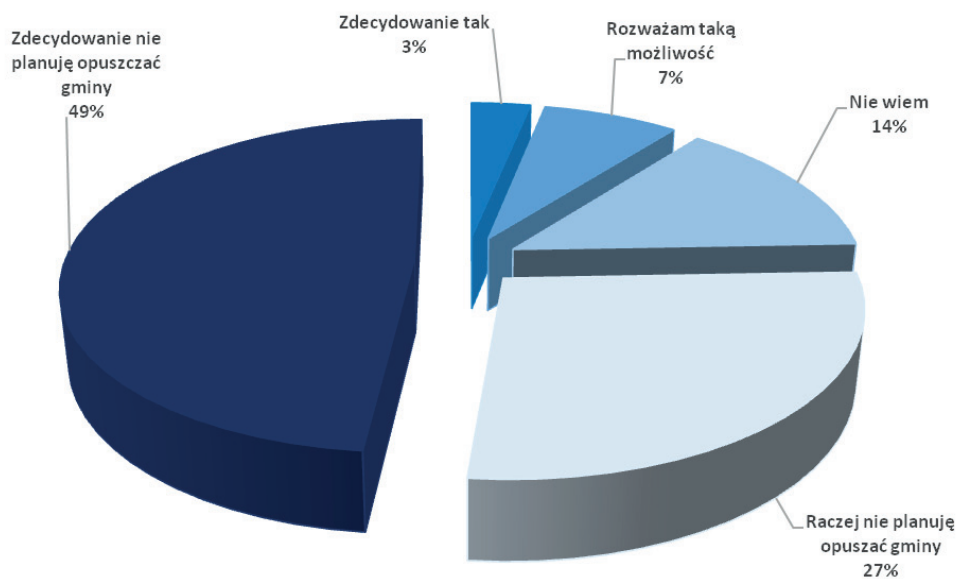
Wykres 8. Które, z poniższych zdań, według Pani/Pana, właściwie oddaje sytuację w gminie?

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Badanie ankietowe – mieszkańcy.

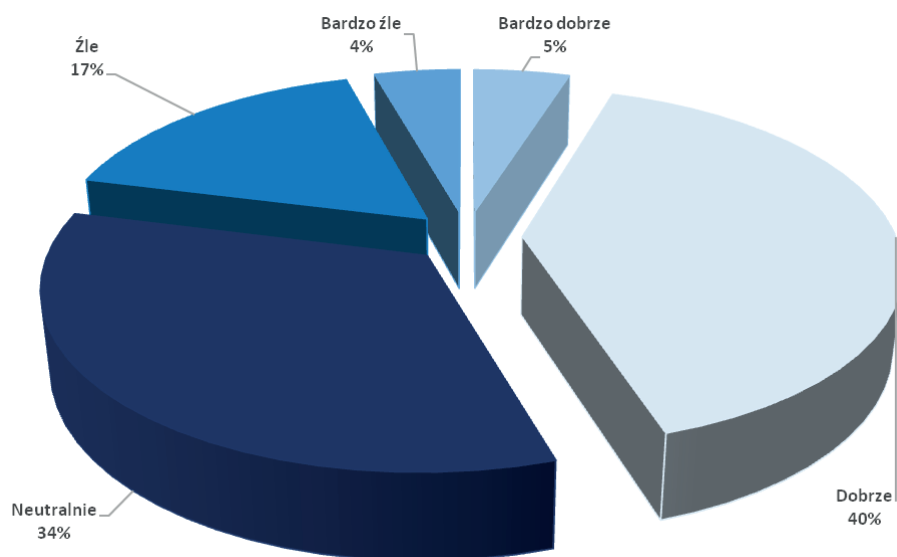

Wykres 9. Czy w perspektywie najbliższych 2 lat planuje Pani/Pan opuszczenie gminy?

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Badanie ankietowe – mieszkańcy.

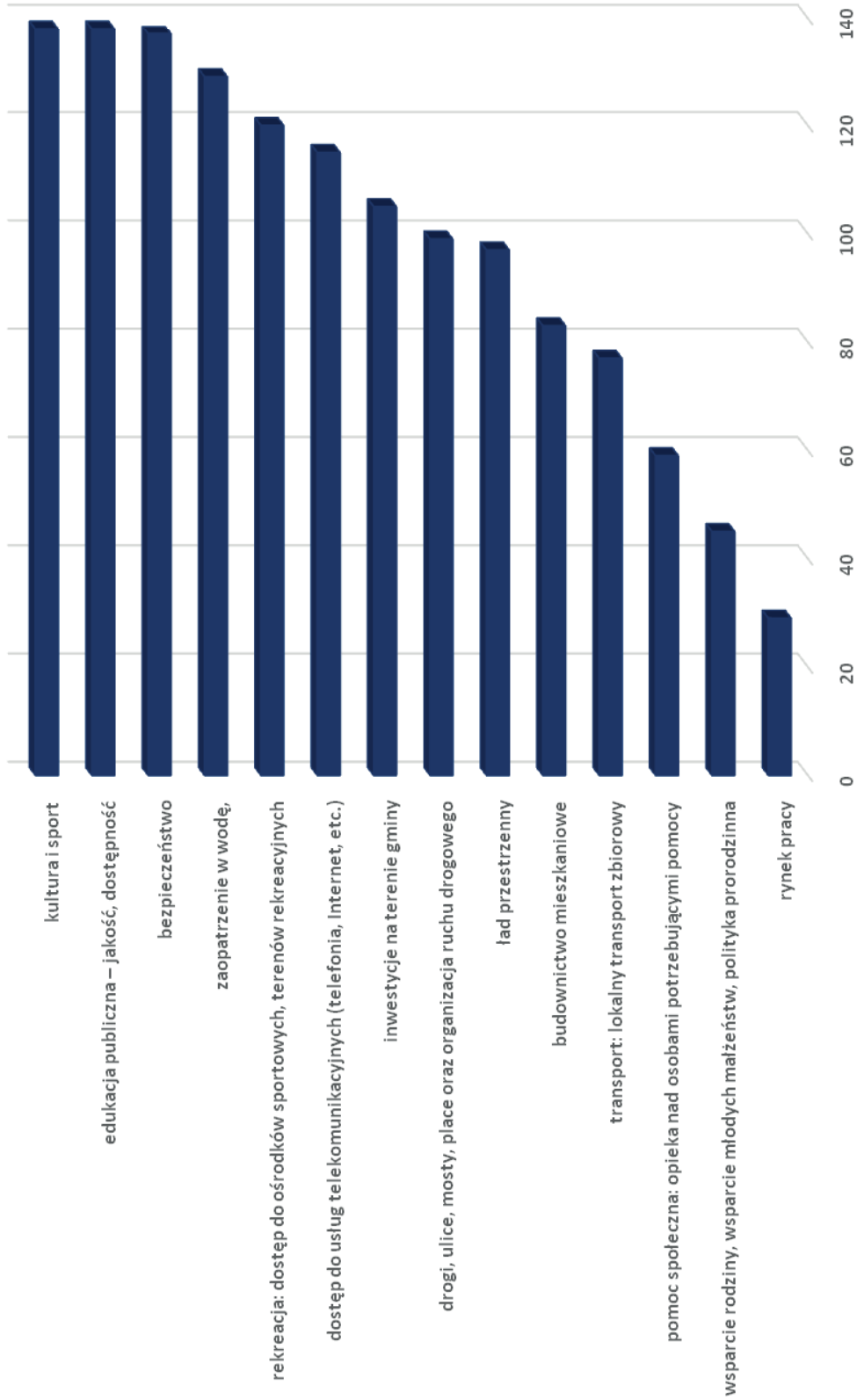
Wykres 10. Ocena jakości realizacji zadań publicznych w gminie – ujęcie całościowe

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Badanie ankietowe – mieszkańcy.

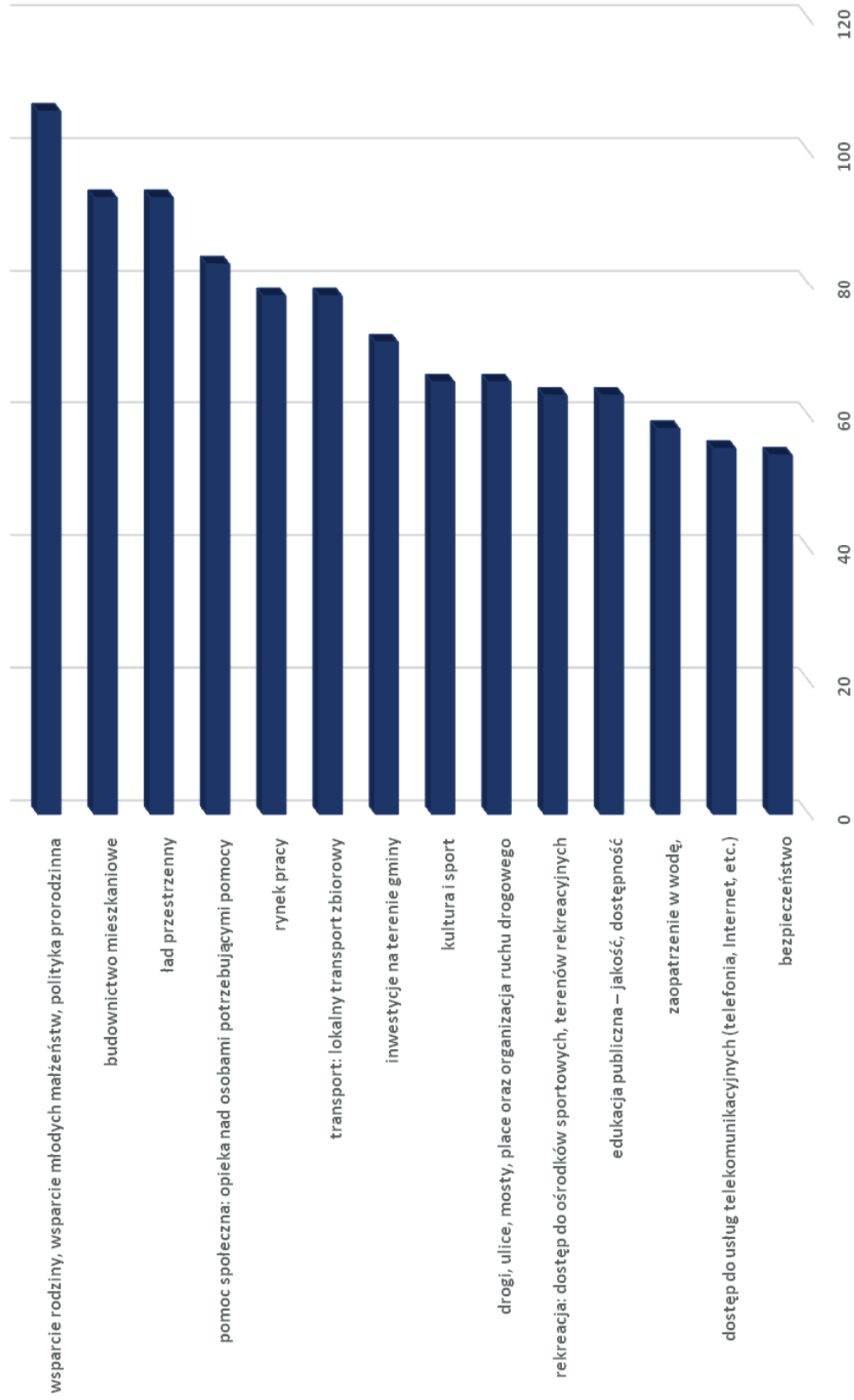
Wykres 11. Jakość realizacji zadań publicznych w gminie – ocena bardzo dobra lub dobra – łącznie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Badanie ankietowe – mieszkańcy.

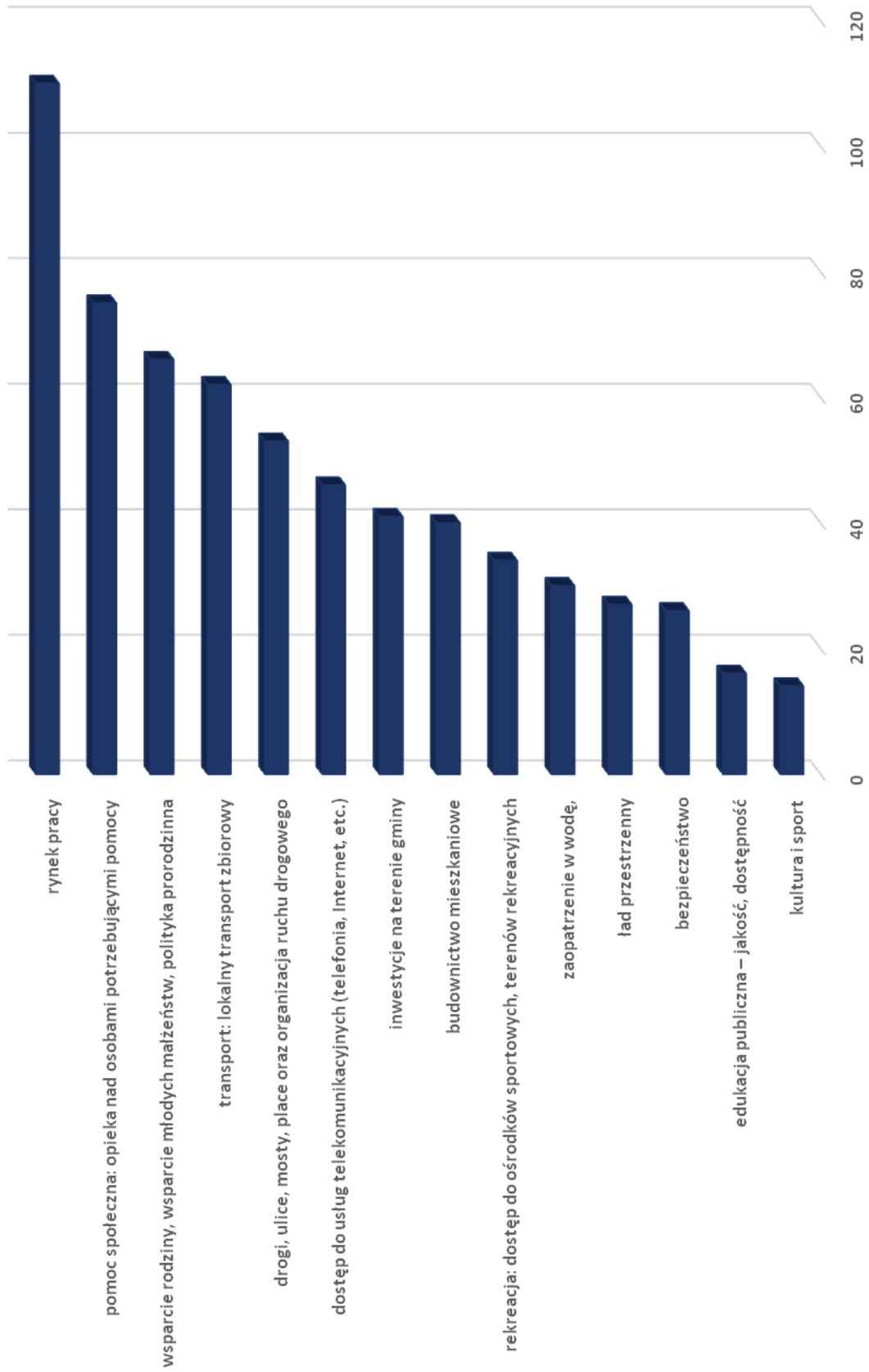
Wykres 12. Jakość realizacji zadań publicznych w gminie – ocena neutralna

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Badanie ankietowe – mieszkańcy.

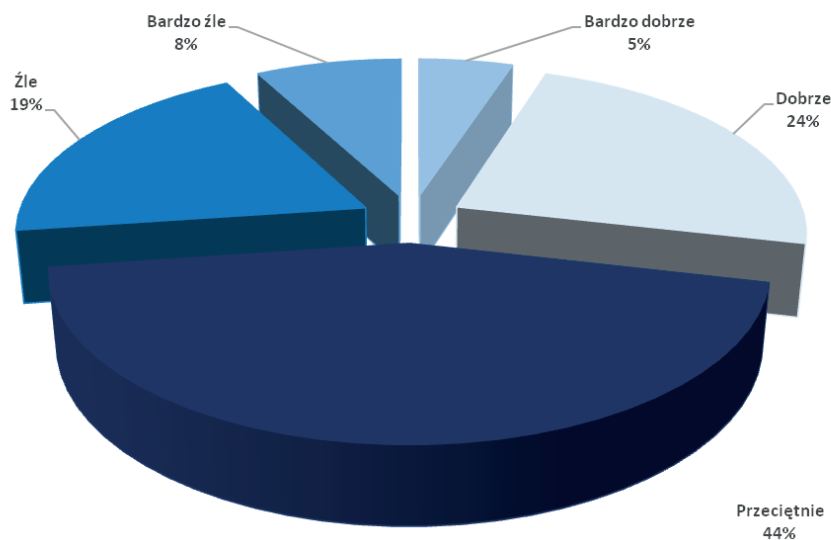
Wykres 13. Jakość realizacji zadań publicznych w gminie – ocena źle lub bardzo źle – łącznie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Badanie ankietowe – mieszkańcy.

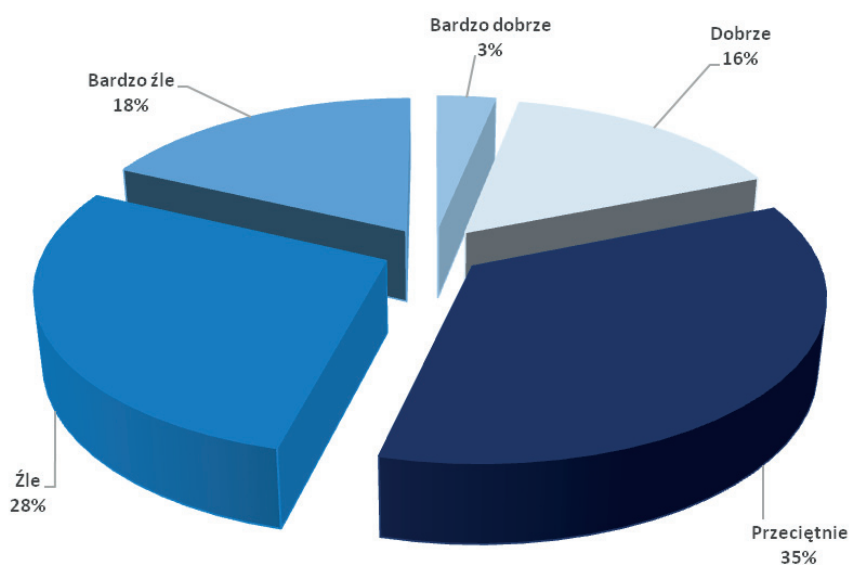

Wykres 14. Jak ocenia Pani/Pan dostęp do opieki zdrowotnej oraz jakość infrastruktury i sprzętu medycznego?

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Badanie ankietowe – mieszkańcy.

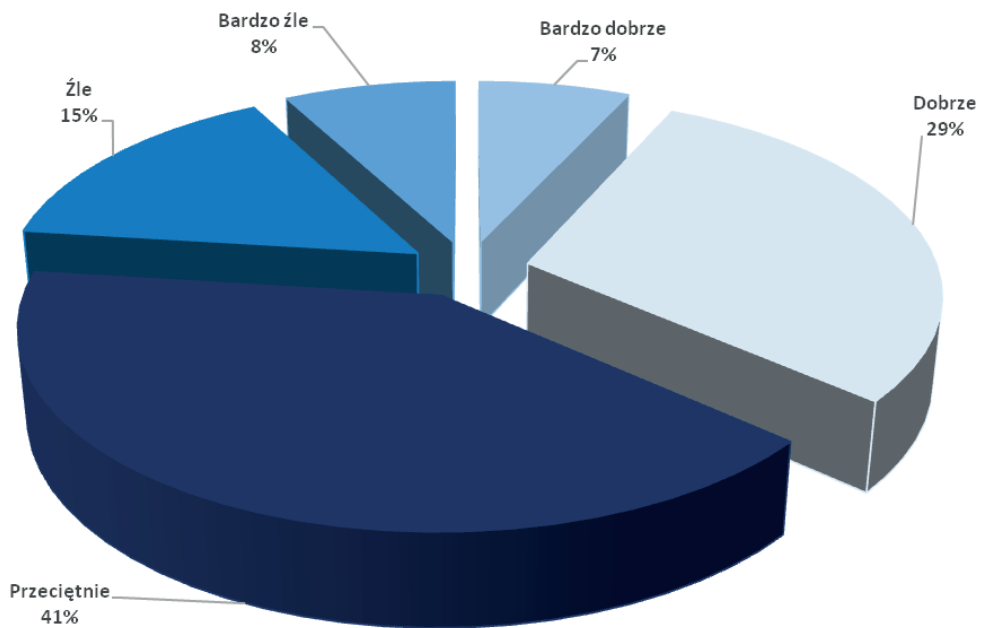
Wykres 15. Jak ocenia Pani/Pan dostęp do lekarzy specjalistów – skierowania na badania specjalistyczne?

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Badanie ankietowe – mieszkańcy.

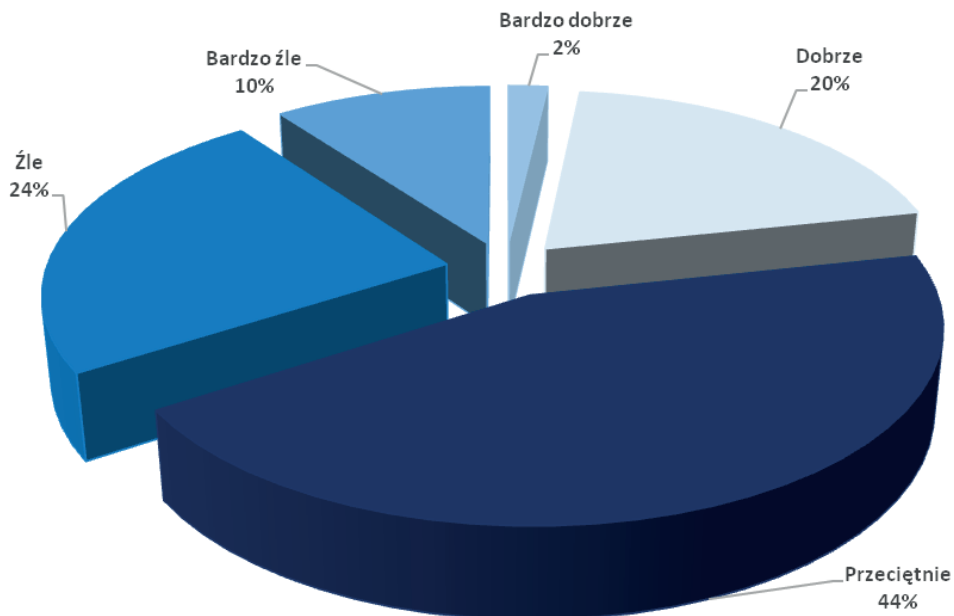

Wykres 16. Jak ocenia Pani/Pan podejście lekarza do pacjenta?

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Badanie ankietowe – mieszkańcy.

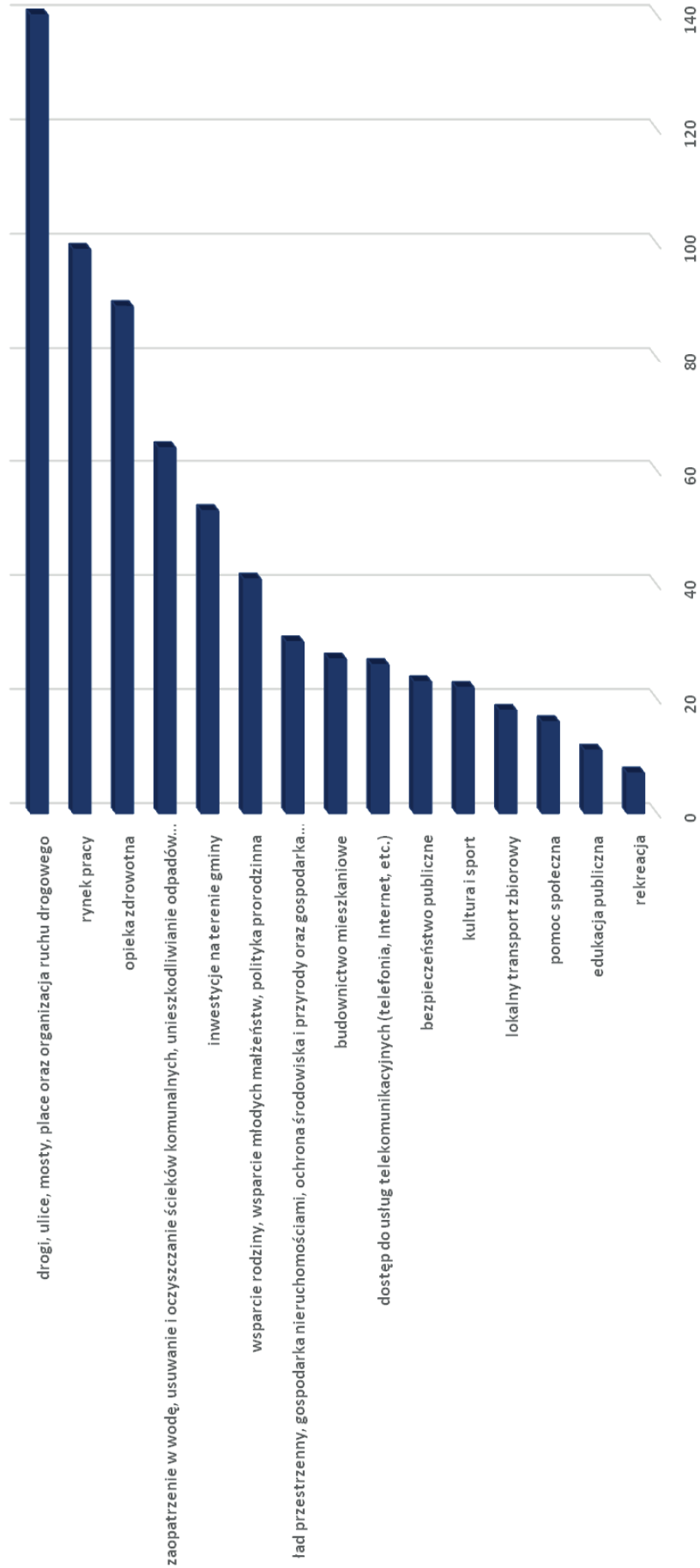
Wykres 17. Jak ocenia Pani/Pan dostęp do badań profilaktycznych oraz trafność programów profilaktycznych?

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Badanie ankietowe – mieszkańcy.

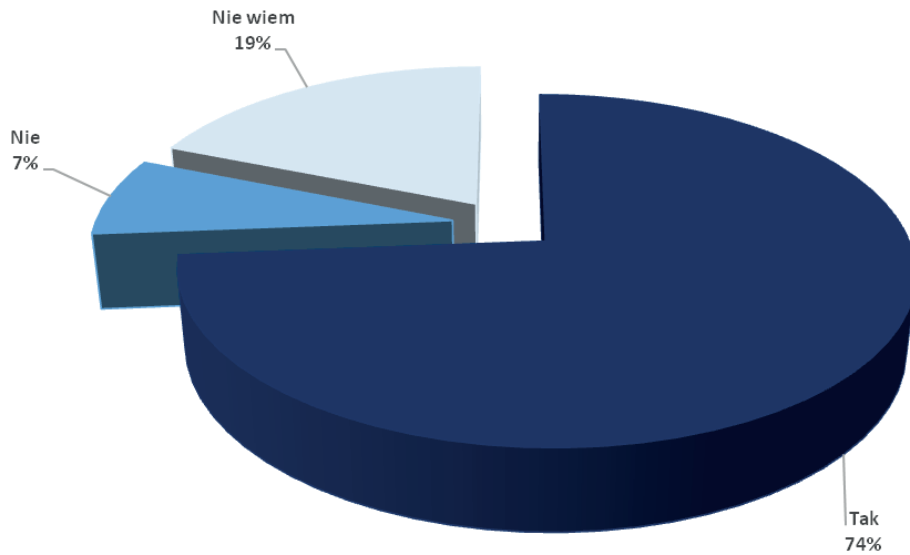
Wykres 18. Priorytety rozwoju Gminy Radwanice w latach 2015–2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Badanie ankietowe – mieszkańcy.

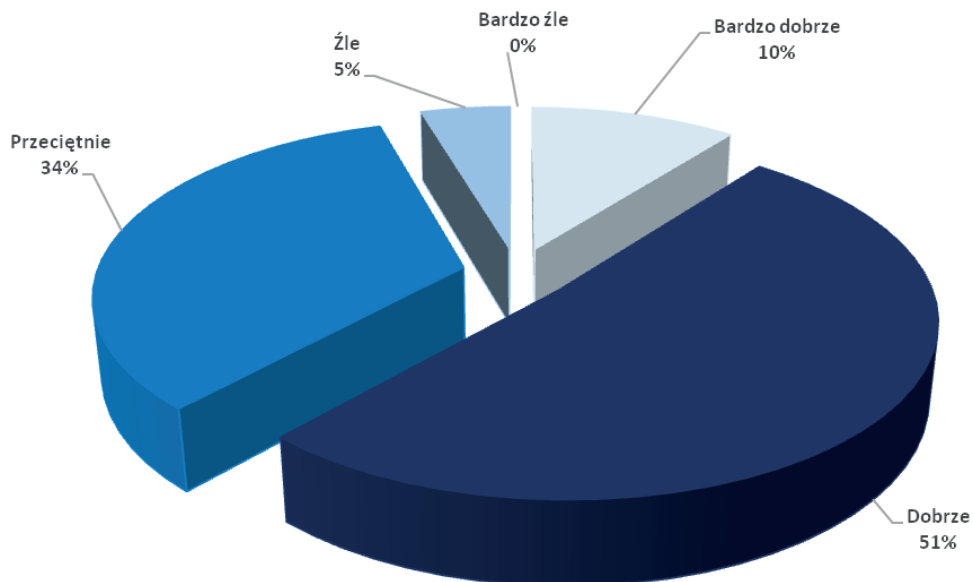

Wykres 19. Czy popiera Pani/ Pan pomysł większego wykorzystania odnawialnych źródeł energii w gminie?

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Badanie ankietowe – mieszkańcy.

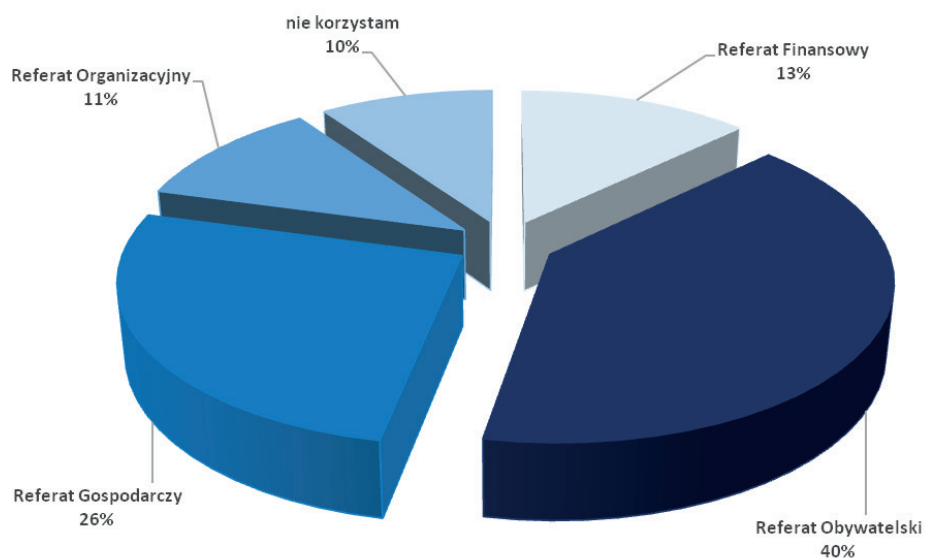
Wykres 20. Jak ocenia Pani/ Pan jakość obsługi mieszkańca w Urzędzie Gminy?

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Badanie ankietowe – mieszkańcy.

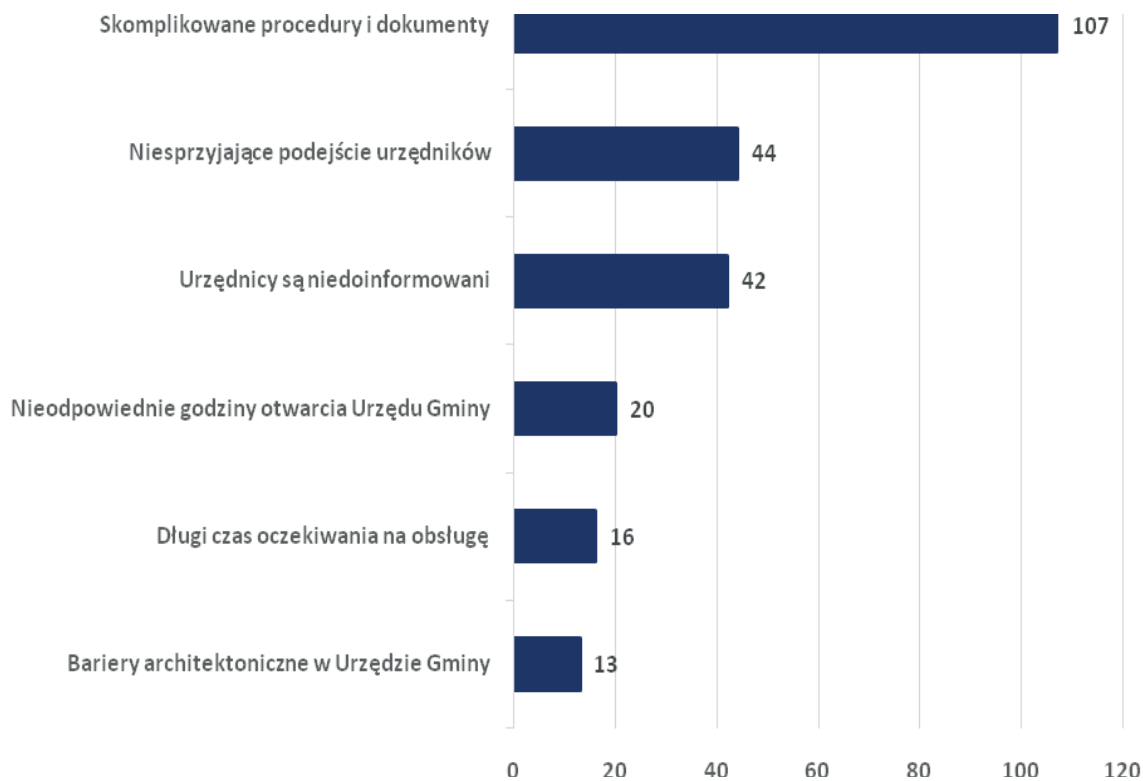

Wykres 21. Z usług którego Referatu korzysta Pani/ Pan najczęściej?

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Badanie ankietowe – mieszkańcy.

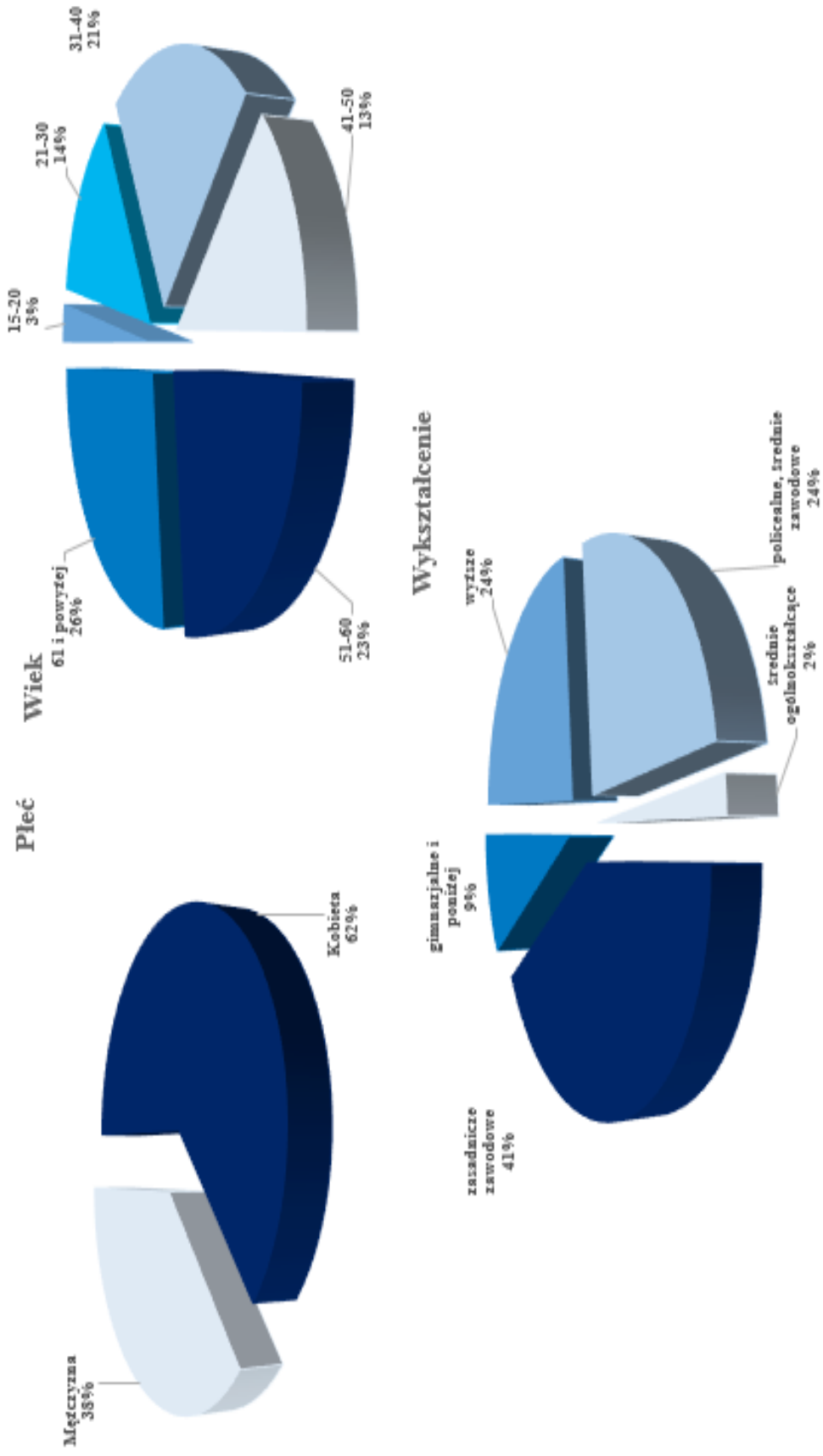
Wykres 22. Proszę wskazać główne bariery utrudniające skuteczne załatwianie spraw w Urzędzie Gminy?

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Badanie ankietowe – mieszkańcy.

Wykres 23. Metryczka – mieszkańcy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Badanie ankietowe – mieszkańcy.

ZAŁĄCZNIK NR 4. KARTA PROJEKTU

NAZWA PLANOWANEGO DZIAŁANIA		
OBSZAR STRATEGICZNY	POLE OPERACYJNE	
Uzasadnienie ważności realizacji i spójności z SRGR 2015–2023		
Opis zadania i oczekiwane rezultaty		
Jednostka odpowiedzialna za realizację		
Źródła finansowania		

SPIS TREŚCI

WSTĘP.....	2
1. METODOLOGIA	3
2. WIZJA I MISJA.....	5
2.1. Wizja.....	5
2.2. Misja	5
3. ZAŁOŻENIA STRATEGICZNE	6
3.1. Logika założeń strategicznych	6
3.2. Obszar strategiczny nr 1 – Gospodarka lokalna	9
3.2.1. Atrakcyjność inwestycyjna	10
3.2.2. Rolnictwo i przedsiębiorczość	10
3.2.3. Zatrudnienie	11
3.2.4. Turystyka.....	11
3.3. Obszar strategiczny nr 2 – Spójność techniczna i środowisko	12
3.3.1. Odnawialne źródła energii i gospodarka niskoemisyjna	13
3.3.2. Gospodarka sieciowa	13
3.3.3. Infrastruktura drogowa i komunikacja	14
3.3.4. Rewitalizacja i ład przestrzenny	14
3.3.5. Infrastruktura kultury.....	15
3.3.6. Infrastruktura sportowa i rekreacyjna	15
3.3.7. Bezpieczeństwo publiczne	15
3.4. Obszar strategiczny nr 3 – Spójność społeczna.....	16
3.4.1. Usługi czasu wolnego i integracja mieszkańców	17
3.4.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.....	18
3.4.3. Ochrona zdrowia.....	19
3.4.4. Edukacja.....	20
3.4.5. Współpraca partnerów rozwoju i efektywne zarządzanie.....	20
4. PROPONOWANE PROJEKTY	21
5. OPIS FINANSOWANIA.....	23
6. SPÓJNOŚĆ STRATEGII	24
6.1. Krajowe dokumenty strategiczne	24
6.1.1. Strategia Europa 2020	24
6.1.2. Polska 2030. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności (DSRK)	24
6.1.3. Strategia Rozwoju Kraju 2020 – Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo (SRK).....	25
6.1.4. Krajowy Program Reform.....	25
6.1.5. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie (KSRR)	25
6.2. Regionalne dokumenty strategiczne	26
6.2.1. Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020	26
6.2.1. Regionalna Strategia Innowacji dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2011–2020	26
6.3. Programy Operacyjne	27
6.3.1. Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2014–2020	27
6.3.2. Inne programy operacyjne.....	30
7. MONITORING I EWALUACJA	31
7.1. Cel procedury	31
7.2. Różnice między monitoringiem a ewaluacją	31
7.3. Podstawowe zasady monitoringu.....	32
7.4. Narzędzia monitoringowe	33
7.5. Struktura organizacyjna oraz podział zadań	34

7.6. Terminy.....	35
7.7. Szczegółowy opis postępowania.....	36
7.8. Przykładowe wskaźniki produktu i rezultatu	37
ZAŁĄCZNIK NR 1.	
DIAGNOZA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA.....	39
1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY RADWANICE.....	39
1.1. Położenie i otoczenie.....	39
1.2. Zasoby naturalne i warunki przyrodnicze gminy Radwanice	41
1.3. Surowce mineralne.....	43
1.4. Wody	43
1.5. Gleby	44
1.6. Odnawialne źródła energii.....	45
2. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	46
2.1. Transport	46
2.2. Infrastruktura techniczna	47
2.2.1. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna.....	47
2.2.2. Sieć gazowa.....	47
2.2.3. Gospodarka odpadami	47
2.2.4. Mieszkalnictwo	48
2.2.5. Analiza wskaźnikowa – infrastruktura techniczna.....	48
3. SFERA SPOŁECZNA.....	50
3.1. Struktura demograficzna	50
3.2. Edukacja	55
3.3. Sport	57
3.4. Kultura	58
3.5. Ochrona i promocja zdrowia	62
3.6. Pomoc społeczna	63
3.7. Bezpieczeństwo publiczne	64
3.7.1. Straż pożarna	64
3.7.2. Komenda Powiatowa Policji w Polkowicach	64
3.8. Analiza wskaźnikowa – sfera społeczna	65
4. GOSPODARKA I RYNEK PRACY.....	67
4.1. Rolnictwo.....	67
4.2. Pozarolnicza działalność gospodarcza	69
4.3. Bezrobocie	72
4.4. Turystyka	74
4.5. Administracja publiczna	75
4.6. Organizacje pozarządowe.....	76
4.7. Analiza wskaźnikowa– sfera gospodarcza.....	77
5. OCENA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ GMINY Z PERSPEKTYWY RADNYCH SAMORZĄDU GMINNEGO	79
6. PODSUMOWANIE DIAGNOZY SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ.....	83
ZAŁĄCZNIK NR 2.	
ANALIZA SWOT	85
ZAŁĄCZNIK NR 3.	

RAPORT Z BADANIA ANKIETOWEGO	88
1. WSTĘP	88
2. GMINA RADWANICE W PERCEPCJI MIESZKAŃCÓW, PRZEDSIĘBIORSTW I ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH	89
2.1. Analiza na podstawie ankiet dla mieszkańców	89
2.2. Analiza na podstawie ankiet dla przedsiębiorców i organizacji pozarządowych	90
3. GRAFICZNA ANALIZA BADANIA ANKIETOWEGO – MIESZKAŃCY	90
ZAŁĄCZNIK NR 4. KARTA PROJEKTU	102

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Podstawowe definicje	4
Rysunek 2. Położenie gminy Radwanice na tle powiatu polkowickiego	40
Rysunek 3. Obszary chronione w gminie Radwanice i terenach przyległych	41
Rysunek 4. Mapa zagrożenia powodziowego na terenie gminy Radwanice	44

SPIS TABEL

Tabela 1. Logika założeń strategicznych	7
Tabela 2. Proponowane kierunki działania – pole operacyjne 1.1.	10
Tabela 3. Proponowane kierunki działania – pole operacyjne 1.2.	10
Tabela 4. Proponowane kierunki działania – pole operacyjne 1.3.	11
Tabela 5. Proponowane kierunki działania – pole operacyjne 1.4.	11
Tabela 6. Proponowane kierunki działania – pole operacyjne 2.1.	13
Tabela 7. Proponowane kierunki działania – pole operacyjne 2.2.	13
Tabela 8. Proponowane kierunki działania – pole operacyjne 2.3.	14
Tabela 9. Proponowane kierunki działania – pole operacyjne 2.4.	14
Tabela 10. Proponowane kierunki działania – pole operacyjne 2.5.	15
Tabela 11. Proponowane kierunki działania – pole operacyjne 2.6.	15
Tabela 12. Proponowane kierunki działania – pole operacyjne 2.7.	15
Tabela 13. Proponowane kierunki działania – pole operacyjne 3.1.	17
Tabela 14. Proponowane kierunki działania – pole operacyjne 3.2.	18
Tabela 15. Proponowane kierunki działania – pole operacyjne 3.3.	19
Tabela 16. Proponowane kierunki działania – pole operacyjne 3.4.	20
Tabela 17. Proponowane kierunki działania – pole operacyjne 3.5.	20
Tabela 18. Proponowane projekty	21
Tabela 19. Spójność SRGR 2015–2023 z Osiami Priorytetowymi Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014–2020	27
Tabela 20. Spójność SRGR 2015–2023 z celami szczegółowymi poszczególnych Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014–2020	28
Tabela 21. Różnice między monitoringiem a ewaluacją	32
Tabela 22. Terminy dotyczące przekazywania dokumentów uczestnikom procesu	35
Tabela 23. Szczegółowy plan postępowania w ramach przygotowania Roczego raportu monitoringowego	36
Tabela 24. Przykładowe wskaźniki produktu [P] i rezultatu [R]	37
Tabela 25. Powierzchnia gminy Radwanice na tle powiatu polkowickiego, województwa dolnośląskiego i Polski [2014 r.]	39
Tabela 26. Struktura użytkowania gruntów w gminie Radwanice [2014 r.]	42
Tabela 27. Struktura surowców mineralnych w gminie Radwanice [2008 r.]	43
Tabela 28. Charakterystyka bonitacyjna gruntów ornych gminy Radwanice	45
Tabela 29. Charakterystyka sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na terenie gminy Radwanice [stan na rok 2014]	47

Tabela 30. Charakterystyka sieci gazowej na terenie gminy Radwanice [2013 r.]	47
Tabela 31. Charakterystyka gospodarki odpadami na terenie gminy Radwanice [stan na rok 2013].....	48
Tabela 32. Liczba mieszkań oraz ich średnia powierzchnia na terenie gminy Radwanice, powiatu polkowickiego, województwa dolnośląskiego i Polski [stan na rok 2013]	48
Tabela 33. Analiza wskaźnikowa gmin wchodzących w skład powiatu polkowickiego [stan na 2013 r.]	49
Tabela 34. Liczba ludności gminy Radwanice na tle powiatu polkowickiego, województwa dolnośląskiego i Polski [2014 r.]	50
Tabela 35. Liczba ludności i gęstość zaludnienia w gminach należących do powiatu polkowickiego [2014 r.].....	50
Tabela 36. Liczba ludności w podziale na płeć w gminie Radwanice w latach 2010–2014.....	51
Tabela 37. Struktura wiekowa mieszkańców gminy Radwanice w podziale na płeć [2014 r.]	51
Tabela 38. Udział ludności gminy Radwanice według ekonomicznych grup wieku	53
Tabela 39. Urodzenia, zgony i przyrost naturalny w gminie Radwanice w latach 2010–2014.....	53
Tabela 40. Saldo migracji na pobyt stały w gminie Radwanice w latach 2010–2014	54
Tabela 41. Prognoza liczby ludności dla powiatu polkowickiego w latach 2015–2035.....	54
Tabela 42. Liczba uczniów w szkołach podstawowych w 2010 i 2014 r.	55
Tabela 43. Liczba uczniów w gimnazjum	55
Tabela 44. Liczba uczniów według placówek edukacyjnych na terenie gminy Radwanice [stan na 2014 r.]	55
Tabela 45. Liczba uczniów w szkołach według płci, miejsca zamieszkania, występującej niepełnosprawności [stan na 2014 r.]	56
Tabela 46. Charakterystyka nauczycieli w placówkach edukacyjnych w gminie Radwanice [stan na 2014 r.; os.].....	56
Tabela 47. Współczynnik skolaryzacji	57
Tabela 48. Kluby sportowe na terenie gminy Radwanice [stan na 2012 r.]	58
Tabela 49. Gminna Biblioteka Publiczna w Radwanicach w latach 2010–2013.....	58
Tabela 50. Liczba uczestników imprez w gminie Radwanice w latach 2011–2013	59
Tabela 51. Kalendarz imprez organizowanych przez Gminny Ośrodek Kultury – plan na 2015 r.	59
Tabela 52. Opieka medyczna w gminie Radwanice w latach 2010–2013	62
Tabela 53. Charakterystyka opieki medycznej w gminie Radwanice	62
Tabela 54. Powody trudnej sytuacji życiowej w gminie Radwanice w latach 2010–2014	63
Tabela 55. Liczba mieszkańców gminy Radwanice, którzy otrzymali świadczenia w ramach pomocy społecznej w latach 2010–2013	64
Tabela 56. Przestępstwa na terenie gminy Radwanice w latach 2010 i 2014	65
Tabela 57. Przestępstwa na terenie gminy Radwanice w latach 2010 i 2014	65
Tabela 58. Analiza wskaźnikowa gmin wchodzących w skład powiatu polkowickiego [2013 r.]*	66
Tabela 59. Struktura wielkości gospodarstw rolnych na terenie gminy Radwanice [2010 r.]	67
Tabela 60. Charakterystyka gospodarstw rolnych prowadzących działalność rolniczą [2010 r.].....	67
Tabela 61. Powierzchnia gospodarstw prowadzących działalność rolniczą [2010 r.].....	68
Tabela 62. Struktura upraw rolnych na terenie gminy Radwanice [2010 r.]	68
Tabela 63. Liczba podmiotów gospodarczych w gminie Radwanice w latach 2010–2013	69
Tabela 64. Struktura podmiotów gospodarczych w gminie Radwanice w latach 2010–2013 (sektor prywatny)....	69
Tabela 65. Szczegółowe zestawienie podmiotów według sekcji PKD 2007	69
Tabela 66. Szczegółowe zestawienie podmiotów sekcji C PKD 2007	70
Tabela 67. Podmioty gospodarcze według klas wielkości [stan na rok 2013].....	71
Tabela 68. Podmioty gospodarcze w gminie Radwanice według klas wielkości w latach 2010–2013.....	71
Tabela 69. Wskaźniki dla podmiotów gospodarczych w gminie Radwanice, powiecie polkowickim, województwie dolnośląskim i w Polsce [stan na rok 2013].....	72
Tabela 70. Liczba bezrobotnych w poszczególnych gminach wchodzących w skład powiatu polkowickiego [2014 r.]	72
Tabela 71. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci.....	73
Tabela 72. Liczba bezrobotnych rejestrowych w gminie Radwanice w latach 2010–2013.....	73
Tabela 73. Stopa bezrobocia rejestrowego w powiecie polkowickim, woj. dolnośląskim oraz w Polsce	73
Tabela 74. Obiekty nieruchomości z gminy Radwanice wpisane do rejestru zabytków	74
Tabela 75. Organizacje pozarządowe w gminie Radwanice.....	76

Tabela 76. Wskaźniki dla podmiotów gospodarczych w gminach wchodzących w skład powiatu polkowickiego [stan na 2013]	78
Tabela 77. Wyniki ocena sytuacji społeczno-gospodarczej gminy z perspektywy radnych samorządu gminnego..	79
Tabela 78. Ocena – podsumowanie punktowe.....	81
Tabela 79. Ocena – podsumowanie opisowe	81
Tabela 80. Odległość oceny czynnika od maksimum = 50,0 i średniej = 33,2	81
Tabela 81. Analiza SWOT dlagminy Radwanice	85

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Liczba ludności według płci – ujęcie graficzne	51
Wykres 2. Struktura wiekowa mieszkańców gminy Radwanice w podziale na płeć [2014 r.] – ujęcie graficzne	52
Wykres 3. Zmiany w strukturze wieku mieszkańców między 2010 a 2014 r.	52
Wykres 4. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w gminie Radwanice w 2014 r.	53
Wykres 5. Odległość oceny czynnika od średniej = 33,2 – ujęcie graficzne	82
Wykres 6. Jak ocenia Pani/Pan jakość życia w gminie?	90
Wykres 7. Czy jakość Pani/Pana życia w ostatnich 4 latach?	91
Wykres 8. Które, z poniższych zdań, według Pani/Pana, właściwie oddaje sytuację w gminie?.....	91
Wykres 9. Czy w perspektywie najbliższych 2 lat planuje Pani/Pan opuszczenie gminy?.....	92
Wykres 10. Ocena jakości realizacji zadań publicznych w gminie – ujęcie całościowe	92
Wykres 11. Jakość realizacji zadań publicznych w gminie – ocena bardzo dobra lub dobra – łącznie	93
Wykres 12. Jakość realizacji zadań publicznych w gminie – ocena neutralna	94
Wykres 13. Jakość realizacji zadań publicznych w gminie – ocena źle lub bardzo źle – łącznie	95
Wykres 14. Jak ocenia Pani/Pan dostęp do opieki zdrowotnej oraz jakość infrastruktury i sprzętu medycznego? ...	96
Wykres 15. Jak ocenia Pani/Pan dostęp do lekarzy specjalistów – skierowania na badania specjalistyczne?	96
Wykres 16. Jak ocenia Pani/Pan podejście lekarza do pacjenta?	97
Wykres 17. Jak ocenia Pani/Pan dostęp do badań profilaktycznych oraz trafność programów profilaktycznych?	97
Wykres 18. Priorytety rozwojowe Gminy Radwanice w latach 2015–2023.....	98
Wykres 19. Czy popiera Pani/ Pan pomysł większego wykorzystania odnawialnych źródeł energii?.....	99
Wykres 20. Jak ocenia Pani/ Pan jakość obsługi mieszkańca w Urzędzie Gminy?	99
Wykres 21. Z usług którego Referatu korzysta Pani/ Pan najczęściej?	100
Wykres 22. Proszę wskazać główne bariery utrudniające skuteczne załatwianie spraw w Urzędzie Gminy?	100
Wykres 23. Metryczka – mieszkańcy	101

